

Ἀπόστολος Σπανός

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωνιακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

Ὡς Λειμωνιακὸ Ζήτημα ἔχει χαρακτηριστεῖ ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς μιὰ διαμάχη μὲ ἐκπαιδευτικὸ, ἐκκλησιαστικὸ, πολιτικὸ, οἰκονομικὸ καὶ κοινωνικὸ περιεχόμενο, μὲ ἐπίκεντρο τὴ Μονὴ Λειμῶνος στὴ Λέσβο, μὲ χρονικὰ ὅρια τὰ ἔτη 1866 καὶ 1886 καὶ μὲ πρωταγωνιστὲς τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς, τοὺς δημογέροντες τῶν κοινοτήτων τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης, τὸν λόγιό Μητροπολίτη Μηθύμνης Νικηφόρο Γλυκᾶ (1881-1996) καὶ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

Τὸ κυρίως ἀντικείμενο τῆς διαμάχης εἶναι ἡ διαχείριση τῶν ἐσόδων ἀπὸ τὴν περιουσία τῆς εὐπορης τότε Μονῆς Λειμῶνος. Ἀφορμὴ τῆς στάθην οἱ ἔντονος ἐκπαιδευτικὲς ἀνάγκες τῆς περιοχῆς, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν οἰκτρὴ οἰκονομικὴ κατάσταση, ἐνῶ ἡ βαθύτερη αἰτία κατανοεῖται εὐχερέστερα καὶ εὐκρινέστερα ἂν συνυπολογιστεῖ ἡ γενικότερη γιὰ τὸ δεύτερο μισὸ τοῦ 19ου αἰῶνα ἀντιδικία γιὰ τὴν διαχείριση τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀνερχόμενης τότε ἀστικῆς τάξης, ἡ ὁποία σὲ πάρα πολλὰς περιπτώσεις ἐκφράζεται μὲσω τῶν κοινοτήτων.

Ἡ ἀναγινωσκόμενη ἐργασία ἀποτελεῖ συνέχεια μιᾶς γενικῆς παρουσίας τοῦ ὅλου θέματος, ἡ ὁποία βρῆκε φιλοξενία στὶς σελίδες τοῦ πρώτου τόμου τῆς Ἀγίας Σιών¹, στὴν ὁποία ἂς ἐπιτραπεῖ ἡ παραπομπὴ γιὰ μιὰ πρώτη θεώρηση τοῦ θέματος. Στὶς σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν ἐπιχειρεῖται ἡ διπλωματικὴ ἔκδοση τριάντα ἑπτὰ πατριαρχικῶν ἐγγράφων, στὰ ὁποία παρουσιάζονται σὲ γενικὲς γραμμὲς ἡ πολιτικὴ

1. Βλ. Α. ΣΠΑΝΟΣ, Λειμωνιακὸ Ζήτημα. Ἐπισκόπηση βάσει τοῦ ἀρχιερατικοῦ ὕλικου, Ἀγία Σιών 1 (2006) 67-99, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βασικὴ βιβλιογραφία. Εὐχαριστῶ θερμὰ καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ τὸν ἠγούμενο τῆς Μονῆς Λειμῶνος Ἀρχιμ. Νικόδημο Παυλόπουλο καὶ τὸν Ἐρμόλαο Ρούσσια, ὑπεύθυνο γιὰ τὴ λειτουργία τῆς λειμωνιακῆς Βιβλιοθήκης, γιὰ τὴν παροχὴ κάθε δυνατῆς βοήθειας κατὰ τὴ διάρκειά τῆς ἔρευνας.

καὶ οἱ ἐπιλογές τοῦ Πατριαρχείου ὡς πρὸς τὸ Λειμωνιακὸ Ζήτημα. Ὅλα τὰ ἐκδιδόμενα ἔγγραφα προέρχονται ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τῆς Μονῆς Λειμῶνος (ΑΜΛ), καὶ πλὴν συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ ἐκεῖ ἀποθησαυρισμένο Ἀρχεῖο τοῦ Νικηφόρου Γλυκᾶ (ΑΝΓ), Μητροπολίτη Μηθύμνης τὴν περίοδο 1881–1896 καὶ ὡς ἐκ τῆς ιδιότητάς του ἐνὸς ἐκ τῶν κεντρικῶν “προσώπων τοῦ δράματος”.

Κατὰ τὴν ἔκδοση τῶν κειμένων ἀκολουθεῖται ἡ ὀρθογραφία τῶν ἐγγράφων. Γιὰ λόγους οἰκονομίας χώρου προτιμήθηκε ἡ σιωπηλὴ διόρθωση λαθῶν προηγουμένων μελετητῶν στὴ χρονολόγηση καὶ τὴ χρήση τῶν ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποφυγὴ λεπτομεροῦς σχολιασμοῦ τῶν κειμένων. Τὸ ἀρχεῖο τοῦ Νικηφόρου Γλυκᾶ φυλάσσεται στοὺς φακέλους ΙΑ–ΙΓ τοῦ Ἀρχείου τῆς Μονῆς Λειμῶνος. Ἡ ἀρίθμηση τῶν κειμένων στὸ ἄρθρο ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὸν ἐντὸς παρενθέσεως αὐξοῦντα ἀριθμὸ τῶν ἐγγράφων στὸ λειμωνιακὸ ἀρχεῖο.

Ἐς σημειωθεῖ ἐδῶ περιληπτικὰ τὸ σκηρικὸ τῆς διαμάχης: Ἡ ἐπαρχιακὴ σχολὴ τῆς Ἀχυρῶνος (σημερινῆς Καλλονῆς) ἰδρύεται τὸ 1806 καὶ λειτουργεῖ γιὰ κάτι περισσότερο ἀπὸ μισὸ αἰῶνα. Οἰκοδομικὲς φθορὲς τὴν καθιστοῦν ἀκατάλληλη καὶ ἡ κοινότητα ἀπευθύνεται τὸ 1866 στὴν πλούσια γειτονικὴ Μονὴ Λειμῶνος ζητώντας οἰκονομικὴ στήριξη μὲ τὴ μορφή τῆς παροχῆς μέρους τῶν ἐσόδων τῆς μονῆς ὡς ἐτήσια στήριξη τῆς ἐκπαίδευσης. Ἡ ἄρνηση τῆς ἀδελφότητος ὁδηγεῖ σὲ διαμάχη, ἡ ὁποία λύνεται μὲ τὴν παρέμβαση τοῦ Πατριαρχείου. Συγκεκριμένα ἀποφασίζεται ἡ παροχὴ ἐφάπαξ βοήθειας τῆς μονῆς πρὸς τὴν κοινότητα, προκειμένου νὰ ἐπισκευασθεῖ τὸ ἐκπαιδευτήριον. Τὴν ἐπόμενη χρονιά ὅμως τὸ ἐκπαιδευτήριον μένει ἐτοιμόρροπον ἐξαιτίας ἐνὸς καταστροφικοῦ σεισμοῦ καὶ τὸ πρόβλημα ἐπανέρχεται. Στὰ ἔτη ποὺ ἀκολουθοῦν καὶ ἄλλες γειτονικὲς κοινότητες προβαίνουν σὲ σχετικὰ αἰτήματα πρὸς τὴ μονή, χωρὶς ὅμως ἀντίκρουσμα. Ἡ διαμάχη κοινοτήτων καὶ μοναχῶν γνωστοποιεῖται στὸ Πατριαρχεῖο μὲ τὴ μορφή ἀναφορῶν ποὺ κατηγοροῦν τοὺς μοναχοὺς γιὰ ἔκλυτο βίον καὶ κακὴ διαχείριση τῆς περιουσίας τῆς μονῆς. Τὸ πατριαρχεῖο παρεμβαίνει τὸ 1880 μὲ τὴ λήψη μέτρων, τὰ ὁποῖα ἔχουν σκοπὸ ὄχι μόνον νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ παραπάνω προβλήματα ἀλλὰ καὶ νὰ στηρίξουν τὸ πατριαρχικὸ ταμεῖο μὲ τὴν οἰκειοποίηση τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν ἐτησίων ἐσόδων τῆς μονῆς. Τὰ μέτρα αὐτὰ ἐνώνουν ἀδελφότητα καὶ κοινότητες ποὺ προσπαθοῦν νὰ διατηρήσουν τῶν ἔλεγχον τῶν οἰκονομικῶν τῆς μονῆς. Μετὰ ἀπὸ ἐπιμέρους διεργασίες, ἡ ἀρμόδια γιὰ τὴν ἐκπαίδευση Ἐπαρχιακὴ Ἐπιτροπὴ ζητᾷ τὸ Μάιο τοῦ 1882 ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τὴν παραχώρηση τοῦ μέρους τοῦ ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῆς μονῆς γιὰ τὴν ἀνέγερση διδασκαλείου. Τὸ Πατριαρχεῖο ἀρνεῖται².

Στὶς ἀρχὲς Αὐγούστου 1882 ἡ Μονὴ Λειμῶνος καλεῖ διὰ τῆς δημογεροντίας Ἀχυρῶνος τὶς ὑπόλοιπες κοινότητες σὲ Ἐπαρχιακὴ Συνέλευση στὴ μονή. Ἡ Συνέλευση πραγματοποιεῖται ἀπὸ τὶς 18 ἕως τὶς 20 Αὐγούστου μὲ τὴ συμμετοχὴ εἴκοσι κοινοτήτων. Τὰ πρακτικὰ τῆς σώζονται στὸ ΑΝΓ (ἔγγρ. 34) καὶ στὸν *Μέγα Κώδικα* τῆς μονῆς³ (σσ. 148–162)⁴.

Στὴ δευτέρη συνεδρίαση τῆς Συνέλευσης «ὁ Ἅγιος Καθηγούμενος ἐν συντόμῳ μὲν ἀλλὰ περιεκτικῶ καὶ ἐκφραστικῶ λογιδριῶ ἐξέθηκε τὰ περὶ τοῦ

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωνιακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

Μοναστηριακοῦ παρ' ἡμῶν ζητήματος ἀπαρχῆς αὐτοῦ μέχρι σήμερον, τὰ αἷτια, τὴν πορείαν, καὶ τὰς οὐχὶ εὐαρέστους συνεπειὰς διὰ τὴν παραβίασιν τῶν ἀναμφιλέκτων δικαιωμάτων καὶ ἀναντιρρόγητων προνομίων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀνδρώας τε καὶ Γυναικειᾶς ὡς καὶ τῆς ἐπαρχίας. Τελευταῖων δὲ ἀνέπτυξε τὸν σκοπὸν τῆς προσκλήσεως, ἣν διὰ τῆς Κοινότητος Καλλονῆς ἐποίησατο πρὸς τὰς λοιπὰς τῆς Ἐπαρχίας, τουτέστιν ἵνα συνέλθουσιν οἱ ἐπίτηδες ἀντιπρόσωποι⁵ καὶ συσκεψάμενοι ἀξίως ἐνεργήσωσιν τοῦ μὲν περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ καθεστώτος ἐν ἑκατέρᾳ τῇ μονῇ καὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν τε καὶ τῆς ἐπαρχίας κατὰ τὴν Ἱεράν Διαθήκην τοῦ Ἁγίου Ἰδρυτοῦ καὶ τὰ Πατριαρχικὰ καὶ Συνοδικὰ Συγγήλια⁶, τοῦτο δὲ περὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἀναγκαίων ἐκ τῶν προσόδων ἑαυτῶν πρὸς ἴδρυσιν καὶ πρέπουσαν συντήρησιν ἐπαρχιακῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων συνοδᾶ τῷ προορισμῷ τῶν Ἱερῶν Μονῶν⁷ καὶ τῷ γράμματι καὶ πνεύματι τῆς Ἱερᾶς Διαθήκης⁸ ὡς καὶ τῇ ἐποχῇ».

2. Αναλυτικότερη παρουσίαση τῶν παραπάνω στὸ ΣΠΑΝΟΣ, Λειμωνιακὸ Ζήτημα, 71-84.

3. Γιὰ τὸ χειρόγραφο βλ. Α. ΣΠΑΝΟΣ, Ἡ ἀλληλογραφία Μονῆς Λειμῶνος – Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὸν «Μέγα Κώδικα» τῆς μονῆς (19ος αἰ.), Λεσβιακὰ Κ' (2004) 190-195 (τὸ ἄρθρο στὶς σσ. 190-214).

4. Περιλήψη τοῦ κειμένου, συνοδευόμενῃ καὶ ἀπὸ περισσότερες λεπτομέρειες γιὰ τὰ γεγονότα δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα Νεολόγος στὶς 2 Σεπτεμβρίου (φ. 4027, σ. 2) καὶ τὸν Ἀνατολικὸ Ἀστέρα, στὶς 7 Σεπτεμβρίου 1882 [ΑΑ, ΚΑ' (1882) 379].

5. Στὸ ἔγγραφο: ἀντιπροσώπων.

6. Βλ. Σ. ΚΑΡΥΔΩΝΗΣ, *Τὰ ἐν Καλλονῇ τῆς Λέσβου ἱερὰ σταυροπηγικὰ πατριαρχικὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου ἀρχιεπισκόπου Μηθύμνης εἰς μέρη δύο*, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1900 [Φωτομηχανικὴ ἐπανεκδόση, Καλλονὴ 1997], 84-128, ὅπου ἐκδίδονται ἐπίσης καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὸ καθεστὼς καὶ τὴ διοίκηση τῆς μονῆς φερμάνια καὶ χοτζέτια.

7. Σχολιάζοντας τὶς ἀποφάσεις τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ἔγραφε, μὲ ἡμερομηνία 6 Ὀκτωβρίου 1882 καὶ σὲ δημοσίευμα μὲ τίτλο *Τὰ κατὰ τὴν Μονὴν τοῦ Λειμῶνος*, μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἡ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὑποστήριξις διὰ διαδόσεως τῶν ναμάτων τῆς ὑγιεοῦς παιδείας εἶνε μὲν εἷς τῶν σκοπῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ μόνος προορισμὸς τῆς τῶν μοναστηρίων ιδρύσεως, ὧν ἀποστολὴ ἡ θεραπεία καὶ καλλιέργεια ἀπασῶν συλλήβδην τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἥτοι τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς εὐποιίας, τῆς τῶν δεομένων ἀνακουφίσεως, καὶ συνελόντι πάσης ἀγαθοεργίας· κατὰ συνέπειαν ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ οὔτε ἠδύνατο οὔτε ἐδικαιούτο νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν διάθεσιν τοῦ ἐκ τῶν προσόδων τῆς ἐκμισθώσεως μένοντος ποσοῦ εἰς μόνας τὰς ἐκπαιδευτικὰς ἀνάγκας, ἀφ' οὗ ῥητῶς κεκώλυται ἡ παράχρησις τῶν τοιούτων προσόδων εἰς πλήρωσιν ἐνὸς τῶν σκοπῶν τῆς τῶν μοναστηρίων ιδρύσεως ἐπὶ παροράσει τῶν λοιπῶν ἀντικειμένων τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες ἂν μὴ ἀπεῖργον τὴν τοιαύτην παράχρησιν, πάλιν ἡ ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ μόνων τῶν πνευματικῶν τῆς Μηθύμνης ἀναγκῶν προσόδους σχηματισθεῖσας, ὡς ῥητῶς ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις ὑποτύπωσις σημειοῖ, ἐκ προσφορῶν αὐτοχθόνων τε καὶ ξένων, ἥτοι ἐκ συνδρομῶν οὐ μόνον τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μηθύμνης ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῆς ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις οἰκούντων εὐσεβῶν, εἰσενεγκάντων εἰς συντήρησιν μονῆς, ἥτοι εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ προορισμοῦ μοναστηρίου, καθ' ἃ αἱ περὶ τῶν εὐαγῶν τούτων οἴκων εἰδικαὶ ἐκκλησιαστικαὶ διατάξεις καθορίζουσιν. ... Ἐν τούτοις τινὲς τῶν ἐν Μηθύμνῃ ἐξηγέρθησαν κατὰ τῶν οὕτω καλῶς θεσμοθετηθέντων καὶ ἠθέλησαν ν' ἀνατρέψωσι τὴν ἐπελθοῦσαν τάξιν, ἀντιδιαθέτοντες κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν τὰς μοναστηριακὰς ταύτας προσόδους καὶ ἀξιούντες ἵνα περιορίσωσι τὴν διάθεσιν αὐτῶν εἰς μόνους ἐκπαιδευτικούς σκοποὺς ἐπὶ τελείᾳ παροράσει τῶν ἄλλων ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, ὧν τὴν θεραπείαν ἀντικείμενον προορισμοῦ ἔχει ἡ χρῆσις τοῦ μοναστηριακοῦ χρήματος. Οἱ ταῦτα ἀξιούντες οὐ μόνον παρῆιδον τὰς περὶ ἀποστολῆς καὶ προορισμοῦ τῶν μοναστηρίων ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις καὶ τοὺς ἰσχύοντας ὅρους, ἀλλὰ καὶ τέλεον ἐπελάθοντο ὅτι ῥητῶς ἀπείργεται αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἡ ὅπωςδὴποτε ἐν ταῖς μοναστηριακαῖς περιουσίαις ἀνάμειξις πρὸς διάθεσιν, ὡς ῥητῶς ἐπίσης κεκώλυται ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἱερῶν θεσμῶν ἡ παράχρησις τοῦ τῶν μοναστηρίων χρήματος εἰς θεραπείαν ἐνὸς τῶν ἀντικειμένων τοῦ μοναστηριακοῦ προορισμοῦ ἐπὶ παροράσει τῶν λοιπῶν» [βλ. ΕΑ 3 (1882-1883) 13-14].

8. Στὴ Διαθήκῃ τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου δὲν ὑπάρχει καμία ἀναφορὰ ποὺ νὰ τεκμηριώνει τὴν ἐδῶ ἐπιχειρηματολογία τῶν μελῶν τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης.

Στὴν τρίτη συνεδρίαση ὁ γραμματέας προέβη στὴν ἀνάγνωση «πρακτικοῦ τοῦ ὑπὸ ἡμερ. 30 Ἰουλίου παρελθόντος⁹ ὅπερ ὁ τε ἅγιος καθηγούμενος καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες ἀμετακλήτως καὶ ἀπαραβάτως ἀποδεξάμενοι¹⁰ ὑπόσχονται καὶ ἅμα ὑποχρεοῦνται ἠθικῶς καὶ ἀπαραιτήτως ἵνα ἐκ τῶν ἐτησίων προσόδων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καθιδρύσωσιν ὅσον οὕτω ἐξ ἐλευθέρας θελήσεως καὶ συντηρῶσι δι' ἰδίων ἀναλωμάτων ἐπαρχιακόν Σχολεῖον. ... <Ο> ἅγιος Καθηγούμενος μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ὑπέβαλε πρότασιν ὅτι ἡ Ἱερᾶ Μονῆ Λειμῶνος ἀναλαμβάνει [[πρὸς τήν]] πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Μηθύμνης τὴν ἀμετακλήτων ὑποχρέωσιν καὶ ἀπαραβίαστον τό μὲν ὅπως ἰδρύσῃ ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων κεντρικὴν ἐπαρχιακὴν Σχολήν, τό δὲ ὅπως διατηρῆ ἐπίσης ἐν τε τῷ παρόντι καὶ τῷ μέλλοντι τρεῖς διδασκάλους συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ αἰ. β. γ. καὶ Γ^{ης} τάξεως. Ἔτι δὲ ὑποχρεοῦται νὰ διατηρῆ κατὰ [[πασῶν]] πᾶν ἔτος οἰκοτρόφους ἐν αὐτῇ τριάκοντα (ἀριθμ. 30) ἀπόρους εὐφυεῖς, καὶ χρηστοὺς νέους, οἵτινες θὰ ἀποστέλλωνται ἐξ ἐκάστης κοινότητος τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης ἀνά εἷς ἐκ τῶν τριάκοντα κοινοτήτων αὐτῆς, αἵτιναι χαίρουσι ἴσα πρὸς ἀλλήλους δικαιώματα ἐπὶ τῆς Σχολῆς, συμφώνως πρὸς τὸν συνταχθησόμενον κανονισμόν αὐτῆς».

Στὴν τέταρτη συνεδρίαση ἀποφασίζεται νὰ οἰκοδομηθῆ τὸ ἐκπαιδευτήριον σὲ ἀγρόκτημα τῆς μονῆς «ἐπὶ τῷ ὄρω, ἵνα ἐπικληθῆ τὸ ἐκπαιδευτικόν κατάστημα τοῦτο τό ἀνώτερον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, «Λειμωνιάτις Ἐπαρχιακὴ Σχολή». Εἶτα ἐγένετο λόγος περὶ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς αὐτῆς ἐξόδων καὶ ἡ Συνέλευσις ὁμοφώνως παρεδέξατο τό ποσόν περὶ τὰς χιλίους λίρας (ἀρ. 1000) ἀφιεμένων τῶν περαιτέρω εἰς τὴν ἐκλεχθησομένην ἐπιτροπὴν. Ἐπίσης ἡ Σεβαστὴ Συνέλευσις ἐνέκρινεν ὅτι τό σχέδιον τοῦ κτηρίου, ὁ Ἀριθμὸς τῶν πρὸς παράδοσιν δωματίων, (ὄχι ὀλιγώτερος τῶν τριῶν, ἐκτὸς τῆς αἰθούσης τοῦ διευθυντηρίου καὶ τῆς [[Βιβλ]] Βιβλιοθήκης) οἱ κοιτῶνες τῶν οἰκοτρόφων τὸ ἐστιατόριον κ.τ.λ. πάντα ταῦτα ὀρισθῆσονται ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς, λαμβανομένου πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ φροντίσῃ νὰ καταστῆ τό οἰκοδόμημα ἀντάξιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ Ἐπαρχίας ἐξ ἧς εἶναι ἐλεύθεροι νὰ προσέρχωνται καὶ ἄλλοι μαθηταί, κατὰ τὸν εἰρημένον κανονισμόν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ κ. ἀντιπρόεδρος προσέτεινε τὴν Σύστασιν Γενικῆς Ἐπαρχιακῆς ἐπιτροπῆς ἧς τὴν παραδοχὴν συνέστησαν ὡς ἀναγκαίαν καὶ λυσιτελεῖ. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη κατὰ τὴν ἐκθεσιν αὐτοῦ θὰ ἀποτελεῖται ἐξ ἐπτά λαϊκῶν ἐπαρχιωτῶν συνωδᾶ καὶ τῷ Συγγιλιώδει γραμματι τοῦ

9. Σώζεται στὸ ANΓ, ἔγγρ. 34 (φέρει τὸν ἴδιον ἀριθμὸν μὲ τὸ πρακτικὸν τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης, μᾶλλον ἐπειδὴ τὰ δύο ἔγγραφα ἀρχειοθετήθηκαν μαζί). Πρόκειται γιὰ ἀντίγραφο πρακτικοῦ συσκέψεως τῆς ἀδελφότητος, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε στίς 10 Ἰουλίου. Τὸ πρωτότυπο ἔγγραφο δὲν σώζεται στὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς, ἐνῶ τὸ ἀντίγραφο τοῦ ANΓ χρονολογεῖται δέκα μέρες ἀργότερα καὶ ὄχι στίς 30 Ἰουλίου, ὅπως ἐδῶ ἀναφέρεται.

10. Στὸ ἔγγραφο: ἀποδοξάμενον.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωηακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

Ἀλεξανδρείας Πατριάρχου Κυρίου Συλβέστρου¹¹. Θὰ συνεργάζεται μετὰ τοῦ κατὰ καιρὸν Ἁγίου Καθηγουμένου ὡς Προέδρου, τῶν συμβούλων αὐτοῦ, τοῦ ταμίου, οἰκονόμου καὶ Γραμματέως τῆς Ἱ. Μονῆς καὶ σκοπὸς αὐτῆς ἔσεται ἡ ἐποπτεία ἐν γένει τῆς Ἱ. Μονῆς ἀνδρώας τε καὶ Γυναικειᾶς¹², ὡς καὶ τῆς Σχολῆς εἰς πᾶν ἀφορῶν αὐτοῦς ἦτοι πᾶσα πράξις ἀποβλέπουσα τὰς Μονὰς καὶ τὴν Σχολὴν πρέπει νὰ γένηται γνωστὴ εἰς αὐτήν, θὰ φροντίσῃ δεόντως καὶ θὰ ἐπιτηρῇ διὰ καταλλήλων κτημάτων, τὴν συγκομιδὴν τῶν εἰσοδημάτων, ἀγορὰν καὶ πώλησιν καὶ ἐν γένει πᾶν ἀναγκαῖον, θὰ ἐξελέγξῃ καὶ θὰ παραλαμβάνῃ τοὺς λογαριασμοὺς, ἐν ἀντίγραφον ἐπίσημον θὰ ἀποστέλλῃ ἀμέσως εἰς ἐκάστην κοινότητα τῆς ἐπαρχίας, θὰ ἐκλέγῃ τοὺς διδασκάλους καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Σχολῆς, καὶ ἐν γένει εἶναι ἐλευθέρᾳ νὰ ἐνεργῇ, ὅτι ἂν κρίνῃ καλὸν καὶ συμφέρον πρὸς τὴν Μονὴν καὶ τὴν Σχολὴν, ὀφείλουσα νὰ δίδῃ λόγον εἰς τὴν Ἐπαρχίαν. Ἡ εἰρημένη ἐπιτροπὴ θὰ συνέρχεται εἰς τὴν Μονὴν κατὰ τριμηνίαν ἐντὸς τοῦ ἔτους. Ἐν ἀνάγκῃ δέ ὁ Πρόεδρος αὐτῆς δικαιούται νὰ προσκαλῇ αὐτήν».

Ἡ πέμπτη συνεδρίαση ἀποφασίζει «τὴν ἀποκήριξιν καὶ μὴ ἀναγνώρισιν τῆς λεγομένης ἐφ. ἐπιτροπῆς¹³ ἐπειδὴ ἐργάζεται παρά τὴν δικαιοδοσίαν ἑαυτῆς καὶ ἐναντίον τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν συμφερόντων τῆς τε Ἱερᾶς Μονῆς καὶ Ἐπαρχίας ἅπερ οἱ ἀντιπρόσωποι ταύτης παρίστανται ἐνταῦθα νὰ ὑπερασπίσωσι. ... Εἴτα ὁ Κυριος Γραμματεὺς προέτεινε τὴν κατάργησιν τοῦ μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου¹⁴ ὡς ἀντικανονικῶς καὶ παρά τὰ καθιεροθέντα καὶ ἀναγνωρισθέντα ἐπισήμως προνόμια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐδρας καταρτισθέντος οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ εἰσπραττώμενα ἀνήκουστα δικαιώματα καὶ δικαστικά τέλη ἐν τῇ Ἱερ. Μητροπόλει¹⁵ πρὸς ὑλικὴν καταστροφὴν τῶν προσερχομένων, καὶ τὴν ἀκατανόμαστον βραδύτητα τῆς διεξαγωγῆς τῶν υποθέσεων, προερχομένην ὡς ἦτο ἐπόμενον ἐκ

11. Πρόκειται γιὰ πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ, τὴν ὁποία ἀπέστειλε ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος τὸ Φεβρουάριον τοῦ 1875 (βλ. ΚΑΡΥΔΩΝΗΣ, *Τὰ ἐν Καλλονῇ μοναστήρια*, 75).

12. Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ δὲν ἔχει οὔτε κανονικὸ οὔτε νομικὸ ἔρεισμα, μὰ καὶ ἡ εὐθύνη τῆς ἐποπτείας τῶν μονῶν ἀνήκει στίς κατὰ τόπους μητροπόλεις.

13. Πρόκειται γιὰ τὴν Ἐφορευτικὴν ἐπὶ τῶν Σχολείων Ἐπιτροπὴν.

14. Τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν Μητροπόλεων ἰδρύθησαν μετὰ τὸ 1862 καὶ ἦταν μικτὰ σώματα, ἀποτελούμενα ἀπὸ τὸ μητροπολίτη καὶ μέλη τῶν Δημογεροντιῶν. Ἐκδικαζαν πρωτοδικῶς υποθέσεις σχετικὲς μετὰ τὴν σύναψιν ἢ τὴν λύσιν μνηστείας, τὴ διατροφή καὶ τὶς σχέσεις τῶν συζύγων, τὴν ἐγκυρότητα ἢ μὴ τῶν διαθηκῶν, τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα σχολείων, νοσοκομείων καὶ μονῶν, κληρονομικὰ θέματα καὶ υποθέσεις ἀφορώσας τὶς περὶ τοῦ τραπεζώματος καὶ τῆς προίκας συνήθειες (βλ. Μ. ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗΣ, *Κλείς τῆς συνήθους Ὀθωμανικῆς Νομοθεσίας ἦτοι τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (Μετζελέ)...*, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1882, 160). Ἡ ἀπόφασις γιὰ κατάργησιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἀπὸ τὴν Ἐπαρχιακὴν Συνέλευσιν δὲν ἔχει νομικὸ ἔρεισμα, καθότι ἡ λειτουργία του ἔχει ὡς βάση τοὺς νόμους τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ ὄχι τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐπαρχίας. Τὰ μέλη τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης ὁμῶς προχώρησαν στὴν κατάργησίν του, μετὰ τὸ σκεπτικὸν ὅτι συγκροτήθηκε ἐπίσης ἀπὸ Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς ἐπαρχίας, ἡ ὁποία ὁμῶς ἦταν νόμιμη.

15. Στὰ ἄρθρα Ε'–Γ' τοῦ 5ου Γενικοῦ Κανονισμοῦ, ἐκδοθέντος τὸ 1860–1862, καθορίζονται «αἱ τυχηραὶ ἀπολαυαὶ τῶν Ἀρχιερέων» γιὰ τὴν ἐκδοσὴν ἀδειῶν γάμου (10 γρόσια) καὶ διαζυγίων («ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τῶν διαζευγνυμένων»), τὴν τέλεσιν λειτουργίας, κηδείας καὶ γάμου («προαιρετικόν, οὐχὶ ὁμῶς ὀλιγώτερον τῶν πενήκοντα γροσίων»), «διὰ πᾶν ἔγγραφον, συνταττόμενον ἐν τῇ Μητροπόλει» (10 γρόσια) καὶ τὴν ἐκδοσὴν ἀφοριστικῶν γραμμάτων («ἀναλόγως ταῖς υποθέσεσι καὶ τῇ καταστάσει τῶν προσώπων, λαμβανόμενα, οὐχὶ μὲν τοὶ ὀλιγώτεροι τῶν πενήκοντα γροσίων, δίδονται ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς ἐπαρχίας») (Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ, *Οἱ Κανονισμοὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους καὶ τῆς Διασποράς, τόμος πρῶτος: Νομοθετικὴ πηγὴς – Κανονισμοὶ Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1984, 106–107*). Δυστυχῶς, δὲν εἴμαστε σὲ θέσιν νὰ γνωρίζουμε ἂν τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης εἶχε ὀρίσει ἄλλα οἰκονομικὰ μεγέθη, ἢ ἂν χαρακτηρίζονται «ικανῶς μεγάλα» οἱ προβλεπόμενες ἀπὸ τοὺς Κανονισμοὺς δαπάνες.

τῆς τραγελαφικῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ. ... Οὐχ ἦτον ἐνεκρίθη παμψηφεί ὅπως οἱ ἔχοντες ἀπαντήσωσιν ἐγγράφως τὴν κατάργησιν μὲν τοῦ παρανόμου καὶ ἀντικανονικοῦ τούτου Συμβουλίου, τὴν συγκρότησιν δὲ τοῦ συμφώνως τῇ καθιερωθείσῃ μέχρι τοῦδε τάξει, ἄνευ, ἐννοεῖται, δικαστικῶν δικαιωμάτων τέως ἀνηκόντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐπαρχίᾳ Μηθύμνης».

Οἱ ἀποφάσεις αὐτές, οἱ ὁποῖες ἀκολουθοῦνται ἀπὸ τὴν κατάληψη τῆς μονῆς ἀπὸ μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς καὶ ἄλλες ἐνέργειες ποὺ κορυφώνουν τὴν ἔνταση μεταξὺ ἀδελφότητος καὶ κοινοτήτων ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ καὶ Μητρόπολης Μηθύμνης καὶ Πατριαρχείου ἀπὸ τὴν ἄλλη, δὲν μένουν ἀναπάντητες ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Τὸ Πατριαρχεῖο κλιμακώνει τὶς ἀπαντήσεις του ἀρχικὰ μὲ παραινετικὲς καὶ προειδοποιητικὲς ἐπιστολὰς καὶ στὴ συνέχεια, ὅταν αὐτὲς δὲν φέρνουν ἀποτέλεσμα, μὲ τὴν καθάρση τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Λειμῶνος Γεδεῶν, τὴν καθάρση τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου τοῦ Λεσβίου (στὰ ἔγγραφα ἐπονομαζόμενου Παπαφλέσσα) ποὺ τὸν διαδέχθηκε καὶ συνέχισε τὴν ἀντιπατριαρχικὴ πολιτικὴ, καὶ τὸν ἀφορισμὸ καὶ τῶν πρωτεργατῶν τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης: τοῦ λόγιου καὶ πολιτικοῦ Ζαφειράκη Ὑπανδρουμένου¹⁶, τοῦ δικηγόρου Μιλτιάδη Νικόπουλου καὶ τοῦ δάσκαλου Ἰωάννη Κόντου¹⁷.

Τὸ Λειμωνιακὸ Ζήτημα λύνεται τὸ 1886, ὅταν πληθώρα συνιστώσων ἐξομαλύνουν τὶς σχέσεις τῶν δύο πλευρῶν¹⁸. Ἡ Λειμωνιάτις Ἐπαρχιακὴ Σχολὴ οἰκοδομεῖται μὲν καὶ ἀρχίζει νὰ λειτουργεῖ ἀλλὰ δὲν ἀνταποκρίνεται στὶς προσδοκίαι τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης. Τὸ ἐπίπεδο τῆς παρεχόμενης ἐκπαίδευσης δὲν εἶναι ἰδιαίτερα ὑψηλό, ἐνῶ τὸ 1914 ἔχει ἤδη κλείσει. Τὸ οἰκοδομικὸ τῆς ὑλικοῦ χρησιμοποιήθηκε ἀργότερα γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ μέχρι σήμερα λειτουργοῦντος ἐξαιρετικοῦ κτιρίου τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Καλλονῆς.

Τὰ παρακάτω ἐκδιδόμενα ἔγγραφα ἀντικατοπτρίζουν τὴν πολιτικὴ τοῦ Πατριαρχείου στὸ Λειμωνιακὸ Ζήτημα, ἢ ὁποῖα καθορίζεται ἀπὸ δύο κυρίως συνιστώσες: τὴν διὰ τῆς προσήλωσης στὴν τήρηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ τῶν νόμων τοῦ Ὄθωμανικοῦ κράτους διατήρηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας στὰ ὄρια τῆς Μητρόπολης Μηθύμνης καὶ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἐνίσχυση τοῦ παραπαίοντος τότε πατριαρχικοῦ ταμείου. Ἡ ἐκδοσὴ τους ἀποτελεῖ ἐλάχιστη ἐκφραση ἀγαπητικῆς μνήμης στὸν Ἰωάννη Φουντούλη, τὴν ἀγάπη τοῦ ὁποίου πρὸς τε τὴν Μονὴ Λειμῶνος καὶ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσω πολλάκις, ἰδίως κατὰ τὶς κοινὲς μας ἐπισκέψεις στὴ μονή.

16. Γιὰ τὸν Ζ. Ὑπανδρουμένο βλ. περιληπτικὰ ΣΠΑΝΟΣ, Λειμωνιακὸ Ζήτημα, 75, σημ. 32.

17. Οἱ δρᾶσεις τοῦ Πατριαρχείου παρουσιάζονται στὸ ΣΠΑΝΟΣ, Λειμωνιακὸ Ζήτημα, 86–95.

18. Βλ. ΣΠΑΝΟΣ, Λειμωνιακὸ Ζήτημα, 95–98.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωνακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

1 (12)

14 Ὀκτωβρίου 1881

Ἐντυπη ἐγκύκλιος τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Γ' με ἀντικείμενο τὰ χρέη τῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν, ἡ ὁποία ἀπαγορεύει στοὺς ἡγουμένους καὶ τοὺς μοναχοὺς τῶν μονῶν αὐτῶν νὰ συνάπτουν δάνεια «ἐν ὀνόματι καὶ εἰς βάρος» τῶν μονῶν, χωρὶς τὴν ἔγγραφη ἄδεια τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐγκύκλιος ἐκδίδεται σὲ περίοδο κατὰ τὴν ὁποία κοινότητες τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης ἔχουν καταγγεῖλει στὸ Πατριαρχεῖο κακοδιαχείριση τῶν προσόδων τῆς Μονῆς Λειμῶνος ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν μοναχῶν.

ΙΩΑΚΕΙΜ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ...

Ἄριθ. πρωτ. 5074

διεκπ. 3118

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριτμε καὶ ἔξαρχε Λέσβου ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρ Νικηφόρε, χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἀρχιερωσύνη καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Καθ' ἣν αἰέποτε οὐ διέλιπεν ἡ Ἐκκλησία καταβάλλουσα ἰδιάζουσαν μέριμναν περὶ τῆς εὐσταθείας καὶ εὐκλείας πάντων μὲν τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων, ἰδίᾳ δὲ τῶν σταυροπηγιακῆ ἀξία τετιμημένων καὶ ἀπὸ τῆς ἀμέσου αὐτῆς δικαιοδοσίας ἐξαρτωμένων, πολλάκις ἐν δοθείσαις κατὰ καιρὸν ἀφορμαῖς παντοῖα μετήλθε μέσα καὶ πολλὰ εἰσηγήσατο τοῖς ἐνασκουμένοις πατράσι περὶ τῆς ἐκ τῶν χρεῶν ἀπαλλαγῆς τῶν ἱερῶν αὐτῶν μονῶν, ὑφ' ὧν ἅπασαι σχεδὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον σπουδαίως ἐπιβαρύνονται· καὶ ὅμως οἱ τὴν διοίκησιν αὐτῶν διαπεπιστευμένοι οὐδέποτε διενόηθησαν δείγματα παρασχεῖν ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὰς ἑαυτῶν μετανοίας, οὐδ' ἠθέλησαν τὸ παράπαν ἀποβλέψαι ἐπὶ τὸ οὐσιῶδες καὶ ζωτικὸν τοῦτο ἀντικείμενον· οὕτω δὲ, ἐν ᾧ διὰ τῆς καλῆς καὶ ἔμφορος οἰκονομίας αὐτῶν δυνατὸν ἦν ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀποσβεσθῆναι τὰ χρέη ταῦτα, τοῦναντίον ἐπαυξάνονται ὀσημέραι, καὶ κίνδυνος ἐπίκειται προφανῆς τοῦ ἐξαφανισθῆναι ἡμέραν τινὰ τέλεον τὴν ὑπάρχουσαν περιουσίαν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος μονῶν. Ὅθεν συσχεψάμενοι συνοδικῶς περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀναχαίτησιν τῆς ἐπισφαλοῦς καὶ κατακρίτου πορείας τῶν διεπόντων τὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἱεράς ἡμετέρας σταυροπηγίους μονὰς καὶ πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς ὀλεθρίας τούτων φοράς, ἔγνωμεν ἀπαγορεῦσαι ῥητῶς τοῦντεῦθεν δι' ἡμετέρας ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς πᾶσι τοῖς ἡγουμένοις καὶ λοιποῖς πατράσι τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἱερῶν μονῶν τὸ συνομολογεῖν ἐν ὀνόματι καὶ εἰς βάρος τούτων οἶον δῆποτε δάνειον ἄνευ ἐγγράφου ἄδειας τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει οὐδὲν τοιοῦτον ἀναγνωρισθῆσεται, ἀλλὰ καταλογισθῆσεται εἰς βάρος τῶν συνομολογησάντων αὐτό. Τοῦτο δὲ γνωστοποιούντες καὶ τῇ αὐτῆς ἀρχιερωσύνη ἐντελλόμεθα ἵνα καταστήσῃ ἐπισήμως γνωστὸν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὴν χριστιανοῖς, ὅπως μὴ τυχὸν δανείσαντες χρήματα ἐπ' ὀνόματί τινος τῶν αὐτόθι σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἔχωσιν εἶτα προφασίζεσθαι ἄγνοιαν τοῦ τοιοῦτου μέτρου αὐτῆς.

ἄωπά, ὀκτωβρίου ιδ'.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Δέρκων Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Ἀμασειᾶς Σωφρόνιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Προύσης Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Νεοκαισαρείας Ἱερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Λήμνου Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Βοδενῶν Ἱερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Κορυτσαῖς Δωρόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Μογλενῶν Γερμανὸς ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
 † Ὁ Κασσανδρείας Κωνσταντῖος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

2 (43)

27 Ἰουλίου 1882

Τὸ Πατριαρχεῖο ἔχει ἀποφασίσει τὸ 1880 τὴν παρακράτηση τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν ἐσόδων τῆς μονῆς Λειμῶνος, μὲ σκοπὸν τὴν ἐνίσχυση τοῦ πατριαρχικοῦ ταμείου. Ὁ Μηθύμνης Νικηφόρος ἔχει ζητήσει τὴν ἀποδοχὴ ἀπὸ τῆ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπαρχιακοῦ αἰτήματος γιὰ τὴν παραίτηση τοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τὸ δικαίωμα εἰσπράξεως τοῦ ποσοῦ, προκειμένου αὐτὸ νὰ χρησιμοποιηθῆ γιὰ τὴν ἴδρυση ἐπαρχιακῆς σχολῆς. Τὸ Πατριαρχεῖο ἀπαντᾷ ἐκφράζοντας τὶς ἐπιφυλάξεις του.

19. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς περιπτώσεις, ὅπου ὑποσημειώνεται κάτι διαφορετικὸ, στὸ ΑΝΓ δὲν σώζεται ἀντίγραφο ἢ προσχέδιο τῶν ἀναφερομένων στὰ πατριαρχικὰ γράμματα ἐπιστολῶν τοῦ Μητροπολίτη Μηθύμνης πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο.

20. Πρόκειται γιὰ ἀναφορὰ τῆς ἐπαρχίας πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο, μὲ ἀντικείμενο τὴν αἴτηση παραίτησεως τοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τὸ δικαίωμα εἰσπράξεως τοῦ ἐνὸς τρίτου ἀπὸ τὰ ἔσοδα τῆς Μονῆς Λειμῶνος, ὡς ἔμπρακτῆς συνδρομῆς στὴν προσπάθεια ἴδρυσης ἐπαρχιακῆς σχολῆς στὴν Καλλονή.

21. Πιθανῶς ἐννοεῖται ἡ πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ Γ' ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1880 (ΑΜΛ, φάκελος ΣΤ', ἔγγρ. 140). Ἔχει ἐκδοθῆ ἀπὸ τὸν Μ. Χαμουδόπουλο στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 1 (1880–1881) 103–104.

22. Τὸ Πατριαρχεῖο δὲν παρατήθηκε ἀπὸ τὸ δικαίωμα εἰσπράξεως τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν ἐσόδων τῆς μονῆς Λειμῶνος μέχρι τὶς 6 Ἀπριλίου 1884 (βλ. παρακάτω, ἔγγρ. 35).

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 3234

† Ἱερῶτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριττε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργὴ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Λαβόντες τὸ ἀδελφικὸν αὐτῆς γράμμα τῆς ιε'. τοῦ φθίνοντος¹⁹ εἶδομεν ὅσα ἐν αὐτῷ σημειοῖ εἰς ἀπάντησιν τῶν προγραφέντων αὐτῇ περὶ τῆς αὐτόθι ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος, συνιστῶσα τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν παραδοχὴν τῆς ἐπαρχιακῆς ἀναφορᾶς²⁰ καὶ καθυποβάλλουσα τῇ εὐμενῇ αὐτῆς κρίσει τὰς σκέψεις αὐτῆς περὶ συστάσεως σχολῆς. Ἀπαντῶντες οὖν προτρεπόμεθα τὴν αὐτῆς ἱερότητα Συνοδικῇ διαγνώσει ὅπως ἐνεργῇ προθύμως καὶ μετὰ τῆς δεούσης περισκεφῆς ὅσα περὶ τῶν τῆς Μονῆς συμφερόντων ἔγραψεν ἡ Ἐκκλησία²¹ καὶ συνεργάζεται μετὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν συμβούλων αὐτῆς. Ὅταν δέ ἡ ἀναφορὰ ἥς μείαν ποιεῖται ὑποβληθῆ τῇ Ἐκκλησίᾳ, τότε αὕτη σκεφθήσεται καὶ ἐκφράσει τὸ φρόνημα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ περιεχομένου ἐν αὐτῇ²². Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐπιφ. Ἰουλίου κζ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῷ) ἀγαπητὸς ἀδελφός

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωνιακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

3 (38)

18 Αὐγούστου 1882

Ἀπαντώντας σὲ σχετικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Μηθύμνης Νικηφόρου τὸ Πατριαρχεῖο ἐκφράζει τὴν ἀντίθεσίν του στὴν ἄρνηση τοῦ ἡγουμένου Γεδεών νὰ ὑπακούσει σὲ ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴν πρωτοβουλία του νὰ συγκαλέσει ἐπαρχιακὴ συνέλευση ἐντὸς τῆς μονῆς.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 3658

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριτμε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Ἐκ τοῦ ἀδελφικοῦ αὐτῆς γράμματος τῆς ιβ'. τοῦ ὑπερμεσοῦντος μηνός, ἔναγχος ληφθέντος, ἐγνώσθη ἡμῖν Συνοδικῶς ἡ ἀξιοκατάκριτος τοῦ ἡγουμένου τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος διαγωγὴ ἀπέναντι τῶν τελευταίων ἀποφάσεων καὶ διαταγῶν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὰ τῆς Μονῆς ταύτης²³. Ὅθεν ἐγκριθείσης τῆς ἐνταῦθα προσκλήσεως αὐτοῦ ἐξεδώκαμεν τὴν περίκλειστον πρὸς αὐτόν ἐπιστολὴν ἡμῶν²⁴, ἣν πέμποντες διὰ τῆς αὐτῆς ἱερότητος ἐντελλόμεθα αὐτῇ ὅπως διαβιβάσει ταύτην ἀσφαλῶς, καθὰ δὲ γράφομεν καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ὀσιότητα .....+ ἐν κοινῇ μετὰ τῆς αὐτῆς ἱερότητος καὶ τῶν πατέρων +.....+ ὁπὸς τις μέλλων διευθύνειν τὰ τῆς Μονῆς κατὰ τό +.....+σίας τοῦ ἡγουμένου. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ +τό ἄπειρον ἔλεος+ εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐπιφ. Αὐγούστου ιη^η

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) ἀγαπητός ἀδελφός

4 (37)

30 Αὐγούστου 1882

Συνοδευτικὸ ἐπιστολῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης καὶ τοὺς λειμωνιάτες μοναχοὺς. Ὁ Πατριάρχης προτρέπει τὸν Μηθύμνης Νικηφόρο νὰ ζητήσῃ τὴ συνδρομὴ τοῦ Μουτεσαρίφη Μυτιλήνης γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ ἡγουμένου Γεδεών στὴν Κωνσταντινούπολη.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 3955

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριτμε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Ἀμφότερα τὰ ἀδελφικά αὐτῆς

23. Ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ ἄρνηση τοῦ Γεδεών νὰ ὑπακούσει σὲ τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴ διαχείριση τῆς περιουσίας τῆς μονῆς καὶ, κυρίως, ἡ πρωτοβουλία του γιὰ τὴ σύγκληση τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης.

24. Ἡ ἐπιστολὴ δὲν σώζεται στὸ ΑΜΛ.

γράμματα τῆς ιη! καί κα! τοῦ λήγοντος λαβόντες ἀνέγνωμεν Συνοδικῶς ὡς καί τὰ περικλειόμενα ἔγγραφα²⁵, ἀφορῶντα τό ζήτημα τῆς ἱεραῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος καί ἀπεφασίσθη ἡ ἔκδοσις μιᾶς μέν ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς χριστιανούς²⁶, δεόντως προτρεπομένους ἵνα ἀποστῶσι τῶν ἀναρμοδιῶν ἐπεμβάσεων εἰς τὰ τῆς Μονῆς σεβασθῶσι δέ τὴν περί ταύτης προεκδοθεῖσαν Ἐκκλησιαστικὴν ἀπόφασιν, καί ὅτι ἐν ἐναντία περιπτώσει αἰτηθήσεται ἡ ἀντίληψις τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως πρὸς περιστολὴν τῶν ἐκνόμων διαβημάτων αὐτῶν, ἐτέρας δέ πρὸς τοὺς πατέρας²⁷ ἐπιτιμητικῆς καί ἐπιτακτικῆς ὅπως ἡσυχάζωσι καί μὴ συμμερίζονται τὰ ἀτοπήματα τῶν λαϊκῶν. Τὰς ἐπιστολάς ταύτας περικλείομεν ἐν τῇ παρουσίᾳ πρὸς γινῶσιν αὐτῆς καί κατ' ἐπιγραφὴν ἐπίδοσιν· λέγομεν δ' αὐτῇ καί περί τοῦ ἡγουμένου ὅτι ἀπεφασίσθη Συνοδικῶς καί ἐζητήθη διὰ Τακριρίου ἡμῶν παρά τῆς ὑψηλῆς Πύλης ἵνα διατάξῃ τῇ ἐπιτοπίῳ αὐτόθι διοικήσει ὅπως ἐν περιπτώσει παρακοῆς αὐτοῦ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἐκκλησίας ἀποστείλῃ αὐτόν διὰ προσώπου αὐτῆς ἐνταῦθα. Ὅθεν γινώσκουσα τοῦτο ἡ αὐτῆς ἱερότης ἀνενεχθῆτω ἐν τοιαύτῃ τυχόν περιπτώσει πρὸς τὸν Μουτεσαρίφην²⁸ Μιτυλήνης²⁹ καί ζητησάτω τὴν διὰ τινος ἀρμοδίου προσώπου ἀποστολὴν ἐνταῦθα τοῦ ῥηθέντος ἡγουμένου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς ἀπέναντι τῶν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ περιπλοκῶν, συνιστῶμεν αὐτῇ ἀκριβῆ προσοχὴν καί περισκεψιν ἐν ταῖς ἐνεργείαις ὑπαγορευομένην ἐκ τῆς σοβαρότη-

25. Δυστυχῶς ἡ μελέτη τοῦ ANΓ δὲν ἀποκαλύπτει τὸ περιεχόμενο τῶν συγκεκριμένων ἐγγράφων.

26. Πρόκειται γιὰ τὸ ἐπόμενο ἔγγραφο 5.

27. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ δὲν σώζεται στὸ ANΓ.

28. Σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 2 τοῦ Νόμου περὶ συστάσεως Νομαρχιῶν τοῦ 1864 «ὁ Νομὸς διαιρεῖται εἰς διοικήσεις (σανδζὰκ ἢ λιβά), περιλαμβανομένης καί τῆς εἰς ἣν εὐρίσκεται ἡ ἔδρα τῆς κεντρικῆς διοικήσεως. Ἐκάστη διοίκησις διοικεῖται ὑφ' ἑνὸς διοικητοῦ (μουτεσαρίφ), ἐδρεύοντος ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς διοικήσεως» (ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ, *Κανονισμοί*, 43). Στὸ 35ο ἄρθρο τοῦ Νόμου περὶ τῆς γενικῆς διοικήσεως τῶν Νομῶν τοῦ 1870 ὀρίζεται ὅτι «οἱ διοικηταὶ (μουτεσαρίφαι) εἰσὶν ἐπιτετραμμένοι: α' τὴν διοίκησιν τοῦ διοικητικοῦ καί οἰκονομικοῦ κλάδου καί τὰ τῆς χωροφυλακῆς· β' τὴν ἐκτέλεσιν ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς νομίμου αὐτῶν ἀρμοδιότητος τῶν ποινικῶν καί πολιτικῶν ἀποφάσεων· γ' εἰσὶ ὑπεύθυνοι μετὰ τῶν Νομαρχῶν ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα ὠρίσθησαν ἐν τῷ β' τίτλῳ καί σχετίζονται μὲ τὴν διαχείρισιν τῶν διοικήσεων καί δ' συγκαλοῦσι τῇ ἀδείᾳ τῶν Νομαρχῶν τὰ συμβούλια τῶν δήμων (ναχιέδων) καί ἐπιτρέπουσιν ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ὑποδιοικητοῦ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κατεπειγουσῶν ἀποφάσεων τῶν συμβουλίων τούτων κατ' ἔγκρισιν τοῦ Νομάρχου καί πάσης ἄλλης ληφθείσης μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου τῆς διοικήσεως καί σχετιζομένης πρὸς τε τοὺς γενικοὺς κανονισμοὺς τοῦ Κράτους καί πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς διοικήσεως» (αὐτ., σ. 51).

29. Πρόκειται γιὰ τὸν Μεχμέτ Ναμὶκ Κεμάλ, ἕναν ἀπὸ τοὺς πλέον φημισμένους Τούρκους πολιτικούς, λογοτέχνες, θεατρικούς συγγραφεῖς καί πολιτικούς ἀρθρογράφους τῆς ἐποχῆς του, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ἐκ τῶν ἡγετῶν τῶν Νεοτούρκων· βλ. Th. MENZEL, Kemal Mehmed Namik, στὸ *E. J. Brill's, First Encyclopaedia of Islam 1913-1936*, edited by M. Th. Houtsma, A. J. Wensinck, T. W. Arnold, W. Heffening and E. Lévi-Provençal, Leiden – New York – København – Köln, 1987, τόμ. IV, σσ. 847–851, ὅπου καί σχετικὴ βιβλιογραφία (ὡς σημειωθεῖ ὅτι ἐκεῖ ἀναφέρεται λαθησάμενα ὡς Μουτεσαρίφης Χίου καί ὄχι Μιτυλήνης).

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

τος ἦν παρουσιάζουσι τὰ αὐτόθι πράγματα. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

<αωπβ'. Αὐγούστου λ^η.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῶ ἀγαπητός ἀδελφός

5 (35)

30 Αὐγούστου 1882

Τὸ Πατριαρχεῖο προτρέπει τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης νὰ ἀπέχουν ἀπὸ ἐνέργειες σχετικὲς μὲ τὴν «κατὰ τὸ δοκοῦν» διαχείριση τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς Λειμῶνος καὶ νὰ σέβονται τὶς ἀποφάσεις τοῦ Πατριαρχείου ὡς πρὸς τὴν περιουσία καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα τῆς ἐπαρχίας.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 3955

† Ἐντιμότατοι Δημογέροντες καὶ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἶη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Καθ' ἦν ἀείποτε οὐ διέλιπε καταβάλλουσα ἡ Μήτηρ ὑμῶν ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἀξιόχρεων πρόνοιαν ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῶν ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν αὐτῆς καὶ κηδεμονίαν διατελούντων Ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, λαβοῦσα πρό διετίας ὑπ' ὄψιν τὴν ἔκρυθμον κατάστασιν καὶ τῆς αὐτόθι Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος, ἐφρόντισεν ἵνα διαρρυθμίση καὶ κανονίση τὰ κατ' αὐτήν³⁰. Ἄλλ' ἐπ' ἐσχάτων οὐκ οἶδαμεν ὅπως ἐκλεγέντες τινὲς ἐξ ὑμῶν καὶ ἀντιπροσωπεῖαν ἀναλαβόντες τῶν κοινοτήτων τῆς ἐπαρχίας ταύτης πειρῶνται ἵνα διαθέσωσι τὰ τῆς Μονῆς πράγματα καὶ συμφέροντα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς καὶ ἀνατρέψωσι τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, διεγείροντες εἰς τὸ τοιοῦτον ἔκνομον κίνημα καὶ τοὺς ἐνασκουμένους μοναχοὺς. Ταύτας τοίνυν τὰς ἀτόπους ἀντενεργείας μετὰ λύπης κατιδόντες ἔγνωμεν συνοδικῶς προτρέψαι ὑμᾶς ἵνα ἡσυχάζητε ἀπέχοντες τῶν τοιούτων ἐπεμβάσεων, καθόσον ἡ Ἐκκλησία σεβομένη τὸ καθεστὼς τῆς Μονῆς προσεπάθησε καὶ προσπαθεῖ ἵνα ἐκκαθάρῃ αὐτὴν ἀπὸ πραγμάτων ἀπαδόντων τῷ Ἱερῶ χαρακτήρι καὶ προορισμῶ αὐτῆς, τακτοποιήσῃ δὲ τὰ κατ' αὐτὴν οὕτως ὥστε ἀντὶ τοῦ κατασπαταλαῖσθαι ἐν οὐ δέονται τὰς προσόδους αὐτῆς, χρησιμοποιῶνται ὅσον ἔνεστι κάλλιον· δέον λοιπόν ἵνα σεβασθῆτε οἱ πάντες τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀπόφασιν, ὡς ἀφορῶσαν οὐ μόνον εἰς τὴν εὐστάθειαν τῆς Μονῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κοινόν ὄφελος τῶν τῆς ἐπαρχίας ὑμῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, διότι ἄλλως ἡ Ἐκκλησία

30. Ἡ διαρρυθμίση ἐγένε με ἐπιστολῇ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ Γ' τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1880 (ἔχει ἐκδοθεῖ στὸ ΚΑΡΥΔΩΝΗΣ, *Τὰ ἐν Καλλονῇ μοναστήρια*, 129-133) καὶ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἴδιου χρόνου [βλ. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 1 (1880-1881) 101-104].

ἀναγκασθήσεται ἐπὶ τέλος ἵνα πρὸς περιστολήν τῶν ἐπεμβάσεων ποιήσῃται χρῆσιν αὐστηροτέρων μέσων. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μεθ' ὑμῶν.

Ἐπιβ. Αὐγούστου λ^α.

- † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ Δέρκων Ἰωακείμ ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ Ἀμασειας Σωφρόνιος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ Προύσης Νικόδημος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ πρόεδρος Διδυμοτείχου Μεθόδιος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ Βάρνης Κύριλλος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ Βοδενῶν Ἰερόθεος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης
- † Ὁ Γρεβενῶν Κύριλλος ἐν Χ(ριστ)ῶ εὐχέτης

6 (24)

7 Σεπτεμβρίου 1882

Ὁ Μηθύμνης Νικηφόρος προτρέπεται νὰ ἐνημερώσει τὶς κοινότητες ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπιτρέπει τὴν χορήγηση δανείου στὴ Μονὴ Λειμῶνος.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Καίτοι ἀπηντήσαμεν ἤδη αὐτῇ τὰ εἰκότα ἐπὶ τῶν προηγουμένων αὐτῆς γραμμάτων, οὐχ ἦττον ὁμως λαβόντες νῦν καὶ τὰ δύο τελευταῖα ἀδελφικά αὐτῆς ἀπὸ κζ'. καὶ κη'. τοῦ ἄρτι λήξαντος Αὐγούστου καὶ ἐκ τούτων ὀρμηθέντες ἔγνωμεν Συνοδικῶς ἵνα γράψωμεν τῇ αὐτῆς ἱερότητι διὰ τῆς παρούσης ἐντελλόμενοι καὶ παραγγέλλοντες ἐκκλησιαστικῶς ὅπως σπεύσασα προκηρύξῃ πάσαις ταῖς αὐτόθι Κοινοτήσι μὴ τυχόν παρασχωσι δάνειόν τι τῇ Μονῇ, διότι πᾶν τοιοῦτον ἔσται ἄκυρον καὶ ἀπαράδεκτον τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὴν προεκδοθεῖσαν ἀπὸ ιδ'. Ὀκτωβρίου παρελθόντος ἔτους ἡμετέραν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολήν.³¹ γνωστοποίησι δὲ αὐταῖς συνάμα ὅτι ἂν τις τῶν ἐπαρχιωτῶν καὶ οἰοσθήποτε ἕτερος ἀφήρῃ τυχόν ποτέ τι ἐκ τῶν τῆς Μονῆς πραγμάτων ἢ ἔπραττέ τι ἐναντίον τῶν συμφερόντων αὐτῆς, οὗτος καταδιωχθήσεται ποινικῶς διὰ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων.

Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

31. Ἐννοεῖται τὸ ἔγγραφο 1.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

<αωπβ'. Σεπτεμβρίου ζ^η.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) ἀγαπητός ἀδελφός

7 (28)

15 Σεπτεμβρίου 1882

Ἐκφράζεται ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου σὺς εἰλημμένες ἀποφάσεις του γιὰ τὴ Μονὴ Λειμῶνος καὶ ἀνακοινώνεται ἡ ἀποστολὴ πατριαρχικοῦ κλητήρα στὴν ἐπαρχία Μηθύμνης, μὲ σκοπὸ τὴ σύλληψη τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 4175

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετρίοτητος κύρ Νικηφόρε χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ιερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Τό ἀπό τῆς ε! μεσοῦντος ἀδελφικόν αὐτῆς γράμμα ὡς καὶ τό ἀπό τῆς η! τοῦ αὐτοῦ ἐλάβομεν ἐγκαίρως, ἀνέγνωμεν δέ ἐν τῷ πρώτῳ Συνοδικῶς τά τε ἄλλα καὶ ὅσα ἡμῖν, ὡς γνώμην τῶν αὐτόθι εὖ φρονούντων, ὑποβάλλει περὶ ἀποκηρύξεως μὲν παρά τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐκνόμων πράξεων τῆς παρανόμου Συνελεύσεως³², καὶ περὶ συγκαλέσεως παρ' αὐτῶν ἐτέρας ἐκπροσωπούσης νομίμως ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν, περὶ ἐγκαταλείψεως δέ τῆς προτέρας ἐκκλησιαστικῆς ἀποφάσεως τῆς διακανονιζούσης τὴν διάθεσιν τῶν προσόδων +τῆς Μονῆς³³. Εἰς ταῦτα οὖν ἀπαντῶντες ἐκδηλοῦμεν Συνοδικῆ διαγνώσει +τῇ αὐτῆς ιερότητι ὅτι ἡ Ἐκκλησία οὐ λείπει ἵνα παιδεύσῃ +....+ προσηκόντως τοὺς ἐκ τῶν κληρικῶν ἀποστάτας, καταδιώξῃ δέ πολιτικῶς τοὺς ἐκ τῶν λαϊκῶν, οὐ δύναται ὅμως καὶ ἵνα μὴ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴν τῆς προεκδοθείσης ἀποφάσεως αὐτῆς³⁴. Ὅσον δέ εἰς τὴν συγκάλεισιν ἐτέρας ἐπαρχιακῆς Συνελεύσεως ἀφορᾷ ταύτην οὐδαμῶς βλέπομεν ἀναγκαίαν, ὡς μηδὲν ἔργον ἐχούσης τῆς τοιαύτης Συνελεύσεως εἰς τὰ περὶ διαρρυθμίσεως Μονῆς σταυροπηγιακῆς. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐντελλόμεθα τῇ αὐτῆς ιερότητι ὅπως ἐκ παντός τρόπου ἀποφύγῃ τό τοιοῦτον³⁵. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων³⁶. Ἀναγγέλομεν δ' ἐπὶ τούτοις τῇ αὐτῆς ιερότητι, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς πρό πολλοῦ ὡς γνωστόν προσκληθεὶς μεταβῆναι αὐτοπροσώπως ἐνταῦθα οὐκ ἤλθεν εἰσέτι ἀπειθῶν, ὡς ἔοικεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ ταῦτα ἐγκριθέντος Συνοδικῶς ἀποστέλλεται αὐτόσε ὁ τὴν παροῦσαν ἐπιδιδούς αὐτῇ ἡμέτερος Πατριαρχικός Κλητὴρ Θεοχάρης χα(τζῆ) Σταύρου ὅπως ἀπαγάγῃ αὐτόν

32. Ἐννοεῖται ἡ Ἐπαρχιακὴ Συνέλευση τοῦ Αὐγούστου 1882.

33. Ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ ἀπόφαση τοῦ Ἰωακεῖμ Γ', ἡ ὁποία κοινοποιήθηκε στὴ μονὴ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1880 (βλ. παραπάνω, σημ. 30).

34. Ἐννοεῖται ἡ ἴδια ἀπόφαση (βλ. προηγ. σημ.).

35. Καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου ἡ σύγκληση αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας σὲ συνέλευση τελικὰ δὲν πραγματοποιήθηκε.

36. Πέραν τοῦ νομίμου τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς —καθόσον ἡ ἐπαρχία δὲν εἶχε ὄντως τὸ δικαίωμα παρέμβασης, ἀκόμη καὶ μέσω νομίμως συγκληθησομένης συνέλευσης— τὸ Πατριαρχεῖο προσπαθεῖ ἐδῶ νὰ ἀποφύγει τὴ δημιουργία «δεδικασμένου» ὡς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας, τὸ ὁποῖο θὰ ὀδηγοῦσε φυσικὰ σὲ μεγαλύτερα προβλήματα, ὅχι μόνο στὴν ἐπαρχία Μηθύμνης, ἀλλὰ καὶ στὰ εὐρύτερα ὅρια τῆς δικαιοδοσίας του.

ἐνταῦθα τῇ συνδρομῇ τοῦ αὐτόθι Μουτσαρίφη, πρὸς ὃν καὶ ἡμεῖς γράφομεν ἀπευθείας φιλικῶς, καὶ διὰ τῆς ὑψηλῆς δέ Πύλης ἐνηργήσαμεν ἐπισήμως τὰ χρεώδη, μεθ' ὃ ἐξεδόθη ἤδη καὶ ἀπεστάλη Διάταγμα πρὸς τὴν Νομαρχίαν Ἀρχιπελάγους προσκαλουμένης ἵνα διατάξῃ τὰ δέοντα τῷ αὐτόθι Μουτσαρίφη. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐκπ. Σεπτεμβρίου 1882.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῷ) ἀγαπητὸς ἀδελφός

8 (29)

15 Σεπτεμβρίου 1882

Παρέχονται συμβουλές ὡς πρὸς τὸν ἐνδεδειγμένο τρόπο ἀντίδρασης τοῦ Μητροπολίτη Μηθύμνης στὶς ἐνέργειες τῶν ἀντιφρονούντων μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐνημερώνεται ὁ Μητροπολίτης γὰρ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ συλληφθεῖ καὶ ὁδηγηθεῖ στὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 4159

† Ἱερῶτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Ἀνέγνωμεν ἤδη Συνοδικῶς καὶ τὸ ἀπό η! τρέχοντος ἀδελφικόν αὐτῆς γράμμα, δι' οὗ ἐπαναλαμβάνει πλατύτερον ὅσα ἐν τῷ προλαβόντι αὐτῆς ἐξετίθη περὶ τῶν ἀποστατῶν³⁷ καὶ τῆς προσηκούσης αὐτοῖς τιμωρίας, γνωματεύουσα ὅμως καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν εὐφρονούντων³⁸, ὡς λέγει, ὅτι οὐδὲν ἕτερον δυναθῆσεται καθησυχᾶσαι τὰ πράγματα ἢ ἡ τροποποίησις τῆς πρὸ δύο ἐτῶν ληφθείσης περὶ τῆς Μονῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐκκλησίας³⁹, ἐν τέλει δὲ γνωστοποιούσα ἡμῖν καὶ εἰς ὅσα οἱ ἀντιφρονούντες προέβησαν κατ' αὐτῶν ἀπειλητικὰ μέτρα καὶ ἐξαιτεῖται κατὰ τῶν τοιούτων τὴν ἀρωγὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν προα+.....+ ἐπὶ τούτων εἰς ἀπάντησιν, πρῶτον μὲν λέγομεν τῇ αὐτῆς Ἱερότητι ὅτι+ ἡ Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ ἐνεργοῦσα τὰ χρειώδη καθ' ὃ +.....+ πρόγραμμα κατὰ τῶν ἀντιπραττόντων αὐτῇ μηδὲν πτοουμένη ἐκ τῶν φωνασκιῶν καὶ πράξεων αὐτῶν, εἶτα δὲ ὅσον εἰς τὰ κατ' αὐτὴν ἀφορᾷ συνιστῶμεν τῇ αὐτῆς Ἱερότητι ἵνα φέρηται καὶ ἐνεργῇ μετὰ πολλῆς τῆς σκέψεως καὶ μετριοπαθείας μὴ ἀποθαρρυνόμενῃ μὲν ἀλλὰ καὶ ἀποφεύγουσα μέτρα, δυνάμενα ἵνα δυσχεράνωσιν ἔτι μᾶλλον τὴν θέσιν αὐτῆς. Ἀποροῦμεν ὅμως ἐπὶ ταῖς σκέψεσι τῆς αὐτῆς Ἱερότητος ἀποφαινομένης ὅτι ἡ Ἐκκλη-

37. Ἐννοῦνται κυρίως ὅσοι συμμετεῖχαν στὴν Ἐπαρχιακὴ Συνέλευση.

38. Ἐννοῦνται ὅσοι συμμεριζόταν τὶς ἀπόψεις καὶ τὶς ἀποφάσεις τοῦ Μητροπολίτη καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

39. Ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ ἀπόφασιν τοῦ Ἰωακείμ Γ' (βλ. παραπάνω, σημ. 30).

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

σία δέον νά παραιτηθῆ τῆς προεκδοθείσης ἀποφάσεως αὐτῆς πρὸς εἰρήνευσιν τῶν πραγμάτων, καίπερ οἰδεῖας ὅτι ἀδύνατον τοῦτό ἐστιν⁴⁰. Ἐστὼ δέ αὐτῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις γνωστόν ὅτι σύν τῷ Ἡγουμένῳ ἐθεωρήθη καλόν ἵνα ἀπαχθῆ ὧδε συνάμα καὶ ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος⁴¹ ὡς εἷς τῶν μᾶλλον ὑποκινησάντων καὶ ὑποκινούντων τὰς ταραχὰς ταύτας. Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐπισημ. Σεπτεμβρίου 1882

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῷ) ἀγαπητὸς ἀδελφός

9 (25)

21 Σεπτεμβρίου 1882

Συνοδευτικὸ ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς «συντηροῦντας τὸ ζήτημα τῆς ἱεραῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος».

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 4736

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριττε καὶ ἔξαρχε Λέσβου ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Λαβόντες τὸ ἀπὸ τῆς ἰβῆς τοῦ τρέχοντος ἀδελφικόν αὐτῆς γράμμα καὶ ἰδόντες εἰς ἣν διαιτελεῖ κατάστασιν τὸ ζήτημα τῆς ἱεραῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος ὡς καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτῆς κατὰ τῶν ἐκνόμων ἐπεμβάσεων τῶν συντηρούντων τὸ ζήτημα τοῦτο, προαγόμεθα δηλῶσαι τῇ αὐτῆς ἱερότητι ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρό πάσης ἀποτελεσματικῆς κατ' αὐτῶν ἐνεργείας ἐθεώρησε καλόν ἵνα ἅπαξ ἔτι γράψασα ὀνομασίᾳ πρὸς αὐτοὺς προτρέψῃ ρητῶς ἵνα ἀποστῶσι τῶν τοιούτων ἐπεμβάσεων αὐτῶν. Κατὰ συνέπειαν δέ ἐξέδοτο τὴν περίκλειστον πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολήν⁴² ἣν δέον ἵνα ἀποστείλῃ πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀναγγεῖλῃ προσεχῶς ἡμῖν τὸ ἀποτέλεσμα. Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐπισημ. Σεπτεμβρίου κα'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῷ) ἀγαπητὸς ἀδελφός

10 (23)

7 Ὀκτωβρίου 1882

Τὸ Πατριαρχεῖο ἐκθέτει τὶς θέσεις του ὡς πρὸς: α) τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς “Ζαφειρακιῆς μερίδας” γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ἐγγράφων πὺρ στηρίζουν τὶς ἀξιώσεις τῆς ἐπαρχίας, β) ἀναφορὰ «τῶν ἐναντίων» πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο καὶ γ) τὴν ἐπιμονή του στὴν ἀπόφαση γιὰ μετάβαση τοῦ ἡγουμένου Γεδεῶν στὴν Κωνσταντινούπολη.

40. Φαίνεται ἐδῶ ἡ στάση τοῦ Μηθύμνης Νικηφόρου, ὁ ὁποῖος κατ' ἐπανάληψιν, καθὼς φαίνεται, ὑποστήριξε τὸ αἴτημα τῆς ἐπαρχίας γιὰ παραίτηση τοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τὴν εἰσπραξὴ τοῦ ποσοστοῦ του ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῆς μονῆς Λειμῶνος, μὲ σκοπὸ τὴν ἴδρυση ἐπαρχιακῆς σχολῆς.

41. Ὁ ἐπονομαζόμενος “Παπαφλέσσας” ἱερομόναχος.

42. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ἢ ἀντίγραφό του δὲν σώζεται στὸ ΑΝΓ.

43. Ἐννοεῖται ὁ ἡγούμενος Γεδεῶν.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 4487

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν Ἄγιῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργ-
γέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε χάρις εἶη τῇ αὐτῆς
Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Ταυτοχρόνως ἐλάβομεν τὰ
ἀπό τῆς λ! παρελθόντος καὶ β! τρέχοντος μηνός δύο ἀδελφικά
αὐτῆς γράμματα καὶ ἀνέγνωμεν συνοδικῶς ὅσας διὰ τούτων
διαβιβάζει ἡμῖν νεωτέρας πληροφορίας περί τῶν αὐτόθι συμ-
βαινόντων ἐν οἷς ποιεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις λόγον καὶ περί
τοῦ ἡγουμένου⁴³ ὡς καὶ περί τῶν παρουσιαζομένων ὑπὸ τῶν
ἐναντίων ἐγγράφων, ἐφ' ὧν βασιζονται ἐν τῇ διεκδικήσει τῶν
δῆθεν δικαιωμάτων αὐτῶν ἐπὶ τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς. Εἰς
ἀπάντησιν οὖν ἀναγγέλομεν τῇ αὐτῆς Ἱερότητι ὅτι ἐδεξάμεθα
ἤδη καὶ ἀναφορὰν τούτων ἀπαντητικὴν⁴⁴ εἰς τὰ προγραφέ-
ντα⁴⁵ αὐτοῖς παραινεντικῶς τοιαῦτα τινὰ περίπου διαλαμβαν-
όντων περί δικαιωμάτων. Λέγομεν δὲ αὐτῇ ὅτι ὅσον μὲν τὸν
ἡγούμενον ἀφορᾷ ἡ Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ ἐπιμένουσα εἰς τὸ
ἐλθεῖν αὐτὸν αὐτοπροσώπως ἐνταῦθα καὶ ἀποδοῦναι λόγον
τῆς ἀξιωματέτου αὐτοῦ διαγωγῆς· ὅσον δὲ εἰς τὰ ὑπ' ἐκείνων
προβαλλόμενα ἐπίσημα ἔγγραφα ὅτι ἡ Ἐκκλησία οὐδὲν οἶδεν
ἔγγραφον δυνάμενον δικαιῶσαι αὐτοῦς ἐφ' οἷς ἀξιούσιν· ἀλλ'
οὐκ ἤττον προθύμως ἔχει εἰς τὸ ἀποδέξασθαι καὶ λαβεῖν ὑπ'

44. Στὸν Κώδικα ὑπ' ἀριθμ.
7 τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης
σώζεται ἀπόσπασμα ἀντιγράφου
ἐπαρχιακῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὸ
Πατριαρχεῖο, μὲ βᾶση τὸ περιε-
χόμενο τῆς ὁποίας μπορούμε νὰ
ἰσχυριστοῦμε ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ
ἐδῶ ἀναφερόμενο ἔγγραφο. Στὴν
ἀναφορὰ γίνεται κυρίως λόγος γιὰ
τὴν Ἐπαρχιακὴ Συνέλευση καὶ τὴ
σημασία τῶν ἀποφάσεών της καὶ
προσάπτονται ἔντονες κατηγορί-
ες στὸ μητροπολίτη: «Ἡ Αὐτοῦ

Πανιερότης ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεώς του, ἀπεδείχθη πᾶν ἄλλο ἢ Ἀρχιερέυς, πᾶν ἄλλο ἢ Ἀντιπρόσωπος τοῦ
Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης. ... Ὡς λειτουργός δὲ τῆς δικαιοσύνης ἀποδείκνυται πᾶν ἄλλο, ἢ
ἀντιπρόσωπος τῆς Θεμίδος. ... Ἀπειλεῖ, ραδιουργεῖ, συκοφαντεῖ, καὶ γῆν καὶ θάλατταν διαταράζει, ὅπως φθάσει
εἰς τὸν σκοπὸν του ... τὸ δὲ χεῖριστον πάντων, μεταχειρίζεται ὡς κλίμακα τῶν σκοπῶν του, τὸ ὄνομα τῆς Ὑμετ.
Θειστ. Παναγιότητος καὶ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». Μετὰ τὴν Συνέλευση καὶ τὴν κατάθεση τοῦ θεμελίου
λίθου τῆς Σχολῆς «ἡ Α. Πανιερότης, ὁ Ἅγιος Μηθύμνης, ... τὰ πάντα ταράττων καὶ τοὺς πάντας ἐξαπατῶν, εἰς
ἕκαστον διάφορον γλῶσσαν μεταχειριζόμενος, πειράται νὰ καταστρέψῃ, εἰ δυνατόν τὸ ἔργον, ὡσεὶ ἔργα τοιαῦτα
καταστρέφονται διὰ μέσων τοιούτων. ... Ἐνεργεῖ τὴν σύνταξιν ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν,
ἢν τὰ ὄργανά του καὶ ὁ ὑπηρέτης του περιφέροντες εἰς τὴν ἐπαρχίαν ὑπέκλεπτον ὑπογραφὰς διὰ μυρίων ὄσων
ἀπατηλῶν μέσων, ὡς οἱ ἐξαπατηθέντες πανδήμως ὁμολογοῦσι καὶ ἐγγράφως διαμαρτύρονται. Ἐξαπατᾷ τὴν Ἐκ-
κλησίαν γράφων ὅτι εὐάριθμοι τινές, ἰδιοτελεῖς σκοπούς θηρεύοντες, ὑψοῦσι φωνὴν ὑπὲρ πραγματώσεως δῆθεν
τῶν ἐπαρχιακῶν πόθων. Παριστᾷ τὸν τε Ἅγιον Καθηγούμενον καὶ τοὺς Πατέρας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὡς ὑψύσα-
ντες (!!!) τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας» (ΚΩΔΙΞ ΜΗΘΥΜΝΗΣ 7, ἀριθ. 68). Στις 30 Νοεμ./12 Δεκ. 1882 ἡ ἐφημερίδα
Νεολόγος δημοσίευσε διατριβή, στὴν ὁποία ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἐπαρχία ἀναγκάστηκε «ν' ἀποστείλῃ γενικὴν ἀναφο-
ρὰν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα δι' ἐπίτηδες ἀπεσταλμένου, φέρουσαν πέντε καὶ εἴκοσι ὄλων κοινοτήτων τὰς ὑπογραφὰς
καὶ τὰς σφραγίδας (sic) καὶ ἐξαιτήσῃ τὴν ἄμεσον ἀντικατάστασιν» τοῦ Μηθύμνης Νικηφόρου (Νεολόγος, φ. 4100, σ.
2). Γιὰ τὸ περιεχόμενο τῆς ἀναφορᾶς κάνει λόγο δημοσίευμα τοῦ Ἰ. Κόντου στὸ Νεολόγο στίς 13/25 Ἰανουαρίου
1883: «ἐγκρίνεται μὲν ἢ λύσις [ἐνν. οἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνελεύσεως], ζητεῖται δὲ ἡ τοῦ ἀρχιερέως ἀπο-
μάκρυνσις διὰ τὴν ἀκατονόμαστον αὐτοῦ διαγωγὴν» (Νεολόγος, φ. 4134, σ. 3). Στὰ ἔγγραφα ἐμπεριέχονται ὅμως
καταγγελίες γιὰ τὴν χρῆση ἀθεμίτων μέσων, προκειμένου νὰ ὑπογραφεῖ ἡ ἀναφορὰ (βλ. π.χ. ΑΝΓ 73, 110 καὶ 123).

45. Ἐννοεῖται μᾶλλον ἢ μὴ σωζόμενη στὸ ἀρχεῖο «περίκλειστος ἐπιστολή», γιὰ τὴν ὁποία γίνεται λόγος στὸ
προηγούμενο ἔγγρ. 9.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναικοῦ Ζητήματος (1881-1888)

ὄφιν οἶον ἄν ποτε εἶχον τοιοῦτον ὑποβαλεῖν αὐτῇ. Τοιαῦτα εἰς γνῶσιν τῆς αὐτῆς ἱερότητος καὶ τῶν χριστιανῶν αὐτῆς. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

<αωπβ 8βρίου ζ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

11 (22)

27 Ὀκτωβρίου 1882

Ἐνημερώνεται ὁ Μηθύμνης Νικηφόρος γιὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Πατριαρχείου νὰ ἐπιβάλλει τὴν ποινὴ τῆς καθαιρέσεως στὸν ἡγούμενο Γεδεών καὶ τὸν ἱερομόναχο Γρηγόριο “Παπαφλέσσα”, στὴν περίπτωση ποὺ οἱ τελευταῖοι δὲν συμμορφωθοῦν μετὰ τὴν πρόσκληση τῆς Ἐκκλησίας νὰ μεταβοῦν στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ νὰ ἀπολογηθοῦν.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 4736

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετροτότητος κύριε Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Ληφθέντων καὶ ἀναγνωσθέντων Συνοδικῶς τῶν ἀπὸ ιδ! ιζ! καὶ κγ! τοῦ φθίνοντος τριῶν ἀδελφικῶν αὐτῆς γραμμάτων μετὰ τῶν συνημμένων αὐτοῖς ἀνηγγεΐλαμεν ἤδη τηλεγραφικῶς⁴⁶ τὴν περὶ τοῦ Ἡγουμένου καὶ τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου τελευταίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀπόφασιν, καθ' ἣν τὸ ὕστατον προσεκλήθησαν ἵνα μεταβῶσιν αὐτοπροσώπως εἰς βασιλεύουσαν· πιστεύοντες δὲ ὅτι ἡ ἱερότης αὐτῆς ἔλαβεν ἤδη καὶ ἐφρόντισεν ἵνα ἀνακοινώσῃται αὐτοῖς πάραυτα τὴν πρόσκλησιν ταύτην, προσεπιδηλοῦμεν αὐτῇ καὶ διὰ τῆς παρουσίας ὅτι ἐν περιπτώσει καὶ αὔθις παρακοῆς καὶ ἀπειθείας ἡ Ἐκκλησία ἔγνω τὸν τεῦθεν ἀμεταθέτως καὶ ἀμετακλήτως ἵνα παιδεύσῃ αὐτοὺς διὰ τῆς ἐσχάτης ποινῆς τῆς ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ αὐτῶν ἀξιώματος παντελοῦς καθαιρέσεως. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀναμένομεν ἰδεῖν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τελευταίας ταύτης προσκλήσεως ἀπὸ γράμματος αὐτῆς διὰ τὰ περαιτέρω. Θεωροῦμεν δ' ἐπὶ τούτοις καλὸν συστήσασθαι τῇ αὐτῆς ἱερότητι τὴν δέουσαν ὑπομονὴν καὶ ἡσυχίαν ἐν γνώσει ὅτι ἡ εἰρημένη ἀπόφασις ἐστὶν ὡς εἶπομεν ἀμετάθετος καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία πράξει πᾶν τὸ δυνατόν εἰς ἀποσόβησιν τῶν καταβαλλομένων ἀντενεργειῶν καὶ εἰς ἐπάνοδον τῶν πραγμάτων εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

<αωπβ'. Ὀκτωβρίου κζ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

46. Τὸ τηλεγράφημα δὲν σώζεται στὸ ΑΝΓ.

12 (21)

15 Νοεμβρίου 1882

47. Ἐννοεῖται τὸ ἐπόμενο ἔγγραφο.

48. Ἡ ἀνάγνωση τῶν ἐπιτιμιῶν ἦταν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ κοινὸς τόπος γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ ἀφορισμοῦ ἢ τῆς καθαιρέσεως. Σύμφωνα μὲ τὴ συνήθη πρακτικὴ καθ' ὅλη τὴ διάρκειά τῆς Τουρκοκρατίας «ὁ ἀφορισμὸς πρέπει νὰ κοινοποιηθεῖ στοὺς χριστιανούς, νὰ διαβαστεῖ δηλαδὴ στὴν ἐκκλησία, συνήθως κάποια μεγάλη γιορτὴ ἢ τουλάχιστον Κυριακὴ προκειμένου νὰ γίνῃ ἄμεσα γνωστὸς σὲ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερους χριστιανούς. ... Σὲ πρῶτο ἐπίπεδο, ἐπιβολὴ ἢ ὄχι τῆς ποινῆς σημαίνει ἀκριβῶς τὴν ἀνάγνωση ἢ ὄχι τοῦ ἐπιτιμίου ἐνώπιον τοῦ ἐκκλησιασματος, δηλαδὴ τὴν ἐπίσημη κοινοποίησή τῆς ποινῆς» (Π. ΜΙΧΑΗΛΑΡΗΣ, *Ἀφορισμός. Ἡ προσαρμογὴ μιᾶς ποινῆς στὶς ἀναγκαιότητες τῆς Τουρκοκρατίας*, Ἀθήνα 1997, 111–113).

49. Πρόκειται γιὰ τὸν ἐπονομαζόμενο Λέσβιο καὶ Παπαφλέσσα λειμωνιάτη ἱερομόναχο, ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὲς τῆς διαμάχης.

50. Ἡ καθάριση τοῦ Γρηγορίου (παρακάτω, ἔγγρ. 22) ἐξεδόθη τελικὰ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1883.

51. Σὲ σιγίλλιο τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου Ε', ἐκδοθὲν τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1797, ὀρίζεται: «μηδεὶς τοῦ λοιποῦ γίγνηται ἐν αὐτοῖς ἡγούμενος ἄνευ γράμματος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴν ἔλονται αὐτὸν γνώμη κοινῇ οἱ συκοινοβιάται πατέρες, τότε ἀποστελλῆται παρ' αὐτῶν κοινῇ ἐνυπόγραφος καὶ ἐνσφράγιστος ἀναφορὰ περὶ τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς οἰκουμενικὸν πατριάρχην· καὶ οὕτω δι' ἐκκλησιαστικοῦ γράμματος ἀποκαθιστάται ὁ ἡγούμενος τῶν μοναστηρίων τούτων, σημειούμενος καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐν τῷ ῥηθέντι κώδικι, ὀφείλων κατ' ἔτος ἐξαποστέλλειν ἀκριβῆ καὶ ἐνσφράγιστον καταγραφὴν τῶν τοῦ ἔτους ἐκείνου μοναστηριακῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων» (ΚΑΡΥΔΙΝΗΣ, *Τὰ ἐν Καλλονῇ μοναστήρια*, 116).

52. Στὸ ἔγγραφο: ἀποστολήν.

Συνοδευτικὸ τοῦ ἐγγράφου καθαιρέσεως τοῦ ἡγουμένου Γεδεών, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Μηθύμνης Νικηφόρος ἐνημερώνεται ἐπίσης γιὰ τὸ ὅτι τὸ Πατριαρχεῖο ἀποφάσισε νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἐπιβολὴ ποινῆς στὸν ἱερομόναχο Γρηγόριο. Τοῦ ζητεῖται, τέλος, νὰ προβεῖ στὶς ἀπαραίτητες κινήσεις γιὰ τὴν ἐκλογὴ νέου ἡγουμένου.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 5103

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος κύρ Νικηφόρε χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Λαβόντες τὰ ἀπὸ τῆς δ! καὶ ε! τοῦ ἤδη μεσοῦντος ἀδελφικά αὐτῆς γράμματα καὶ ἰδόντες τὰ ἐν αὐτοῖς γνωστοποιούμεν αὐτῇ εἰς ἀπάντησιν ὅτι ἡ περὶ τοῦ τέως ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος Γεδεών προανακοινωθείσα αὐτῇ Ἐκκλησιαστικὴ ἀπόφασις ἐπραγματοποιήθη ἤδη, ἐκδοθείσης τῆς παντελοῦς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἱεροσύνης Καθαιρέσεως⁴⁷, ἣν περικλείομεν ἐν τῇ παρουσίᾳ προτρεπόμενοι τὴν αὐτῆς ἱερότητα ὅπως ἐνεργήσῃ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς ἐπ' Ἐκκλησιῶν τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς πρὸς γνῶσιν ἀπάντων⁴⁸. Ἡ δὲ τοῦ Γρηγορίου⁴⁹ ἀνεβλήθη ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκδοθησομένη προσεχῶς⁵⁰ ἐάν μὴ σπεύσῃ ἵνα συμμορφωθῇ τῇ προσκλήσει τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ τούτοις περικλείομεν ἐπιστολήν καὶ πρὸς τοὺς πατέρας τῆς ρηθείσης Μονῆς, ἐν ἧ ὑπάρχει περίκλειστος ὁμοία καθαιρέσεις, καὶ ἐντελλόμεθα αὐτοῖς ὅπως μετὰ τὴν ταύτης ἀνάγνωσιν καὶ ἀνακοίνωσιν τῷ καθαιρεθέντι προσκαλέσαντες καὶ τοὺς ἐν ταῖς αὐτόθι δυσὶν ἐπαρχίαις ἀδελφούς τῆς Μονῆς προβῶσιν εἰς ἐκλογὴν νέου ἡγουμένου ἱκανοῦ καὶ καταλλήλου καὶ ὑποβάλωσι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἐντολήν πρὸς ἐπικύρωσιν⁵¹. Ὅθεν προτρεπόμεθα τὴν αὐτῆς ἱερότητα ἵνα ἀποστείλῃ ἀσφαλῶς τὴν ἐπιστολήν⁵² μετὰ τῆς καθαιρέσεως· σημειοῦμεν δὲ αὐτῇ ὅτι καὶ μετὰ τὴν ποινὴν ταύτην ἐξακολουθοῦμεν ἐπιδιώκοντες τὴν διὰ τῆς Κυβερνήσεως ἀπαγωγὴν τοῦ καθαιρεθέντος. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

<ἄωπβ'. Νοεμβρίου ιε^η

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

13 (20)

Νοέμβριος 1882

Καθαίρεση τοῦ ἡγουμένου Γεδεών.⁵³

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 5103

† «Πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή τὴν μισθαποδοσίαν ἔνδικον ἔχειν»⁵⁴ ὁ θεῖος ἀπόστολος ἀποφαίνεται, ἀναγκαιοτάτην εἰσηγούμενος, εἶναι τὴν τιμωρίαν τοῖς ἐν γνώσει καὶ ἐθελοκακίᾳ ἀμαρτάνουσι καὶ τοῖς ἐν ἀσυγγνώστῳ παρακοῇ καὶ ἀπειθείᾳ στασιάζουσι καὶ ἀντιστρατευομένοις τοῖς βουλευμασι καὶ κελεύσμασι τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ καὶ δικαιότερον τιμωρητέοι καὶ ἀξιόποιοι εἰσιν, εἴγε οἱ τοιοῦτοι ἔλαχον ἱερεῖς ὡς μὴ ὄφελεν εἶναι τοῦ ὑψίστου. Τούτοις γὰρ οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ Κανόνες⁵⁵ βαρύτερα ἐπάγουσι τὰ ἐπιτίμια, ἵνα μὴ καὶ ἕτεροι τῶ κακῷ αὐτῶν στοιχοῦντες παραδείγματι εἰς τὸν αὐτὸν καταπίπτουσι τῆς ἀπωλείας κρημνόν. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν ἐγνώσθη πρό πολλοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ ἐν τῷ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Μηθύμνης κειμένῳ ἱερῷ ἡμετέρῳ Πατριαρχικῷ καὶ Σταυροπηγιακῷ Μοναστηρίῳ τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τῷ ἐπιλεγόμενῳ τοῦ Λειμῶνος, ἡγουμενεύων ὡς μὴ ὄφελεν, ἱερομόναχος Γεδεών, καταχρῶμενος τοῖς ἡγουμενικοῖς αὐτοῦ καθήκουσι ἀντεστρατεύσατο τοῖς προνοητικοῖς περὶ τῶν τῆς Μονῆς συμφερόντων βουλευμασι καὶ ταῖς περὶ αὐτῶν ἀποφάσεσι⁵⁶ τῆς ἀνωτάτης πνευματικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς καὶ κυριάρχου τῆς ἱεραῆς ταύτης Μονῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ συνεφώνησεν ἐπὶ τούτῳ μετὰ λαϊκῶν ὁμοφρονούντων αὐτῷ ἐκ τῶν τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης κατοίκων, μεθ' ὧν καὶ συμφατριαζῶν διετίθει ἀθαιρέτως καὶ κατὰ βούλησιν τούτων τὰ παντοῖα τῆς Μονῆς συμφέροντα, ἐναντίον τῶν περὶ

53. Ἡ εἶδηση τῆς καθαίρεσης δημοσιεύθηκε στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, ἐπιγραμματικὰ στὶς 10 Νοεμβρίου καὶ ἀναλυτικὰ στὶς 17 Νοεμβρίου 1882, μὲ τίτλο *Καθαίρεσις τοῦ τέως ἱερομονάχου Γεδεών*. Ὡς αἰτίες τῆς ποινῆς ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς: «οὐ μόνον τῶν ἡγουμενικῶν αὐτοῦ καθηκόντων ἐπελάθετο, ἀλλὰ καὶ κατεχράσθη αὐτὰ, ἀντιστρατευόμενος τοῖς προνοητικῶς περὶ τῶν τῆς μονῆς ταύτης συμφερόντων δόξασι τῇ ἀνωτάτῃ αὐτοῦ πνευματικῇ ἀρχῇ καὶ κυριάρχῳ τῆς μονῆς ταύτης ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας» συμφωνήσας οὗτός τις τῶν τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης κατοίκων ὁμογνωμήσασιν αὐτῷ, καὶ τούτοις συμφατριαζῶν, προέβη ἵνα διαθέσῃ ἀθαιρέτως καὶ κατὰ βούλησιν αὐτῶν τὰ τῆς εὐαγοῦς ταύτης μονῆς πράγματα ἐναντίον τῶν περὶ μονῶν ἱερῶν νόμων καὶ θεσμῶν, παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ μακαρίου τῆς μονῆς ταύτης ἱδρυτοῦ καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας γνώμην. Πρὸς δὲ τύπον, καὶ ἀλαζονείαν οὐ τὴν τυχοῦσαν καταπροδιδούς, ἐτόλμησεν ἵνα ἀλλότρια τοῦ κύκλου τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ καθήκοντα σφετερισθῇ καὶ εἰς ἱεροτελεστίαν προβῇ δίχα

τῆς κανονικῆς ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, τῇ δὲ ἐνδιαθέτῳ αὐτῷ κουφόνοιά τε καὶ οἴησει δουλεύων παρέστη ἀρχιερατικὸν μανδύαν περιβληθεὶς καὶ ἀρχιερατικῆς ῥάβδου χρῆσιν ποιησάμενος ἐν τῇ τελετῇ ἦν δίχα, ὡς ἔφθην εἰπόντες, τῆς κανονικῆς ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως ἀπετόλμησεν ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς, ἐν ᾗ εἶχε τεθεῖ ἡγουμενεύων». Ἐπίσης, ὅτι «οὐχ ἅπαξ καὶ δις ἀλλὰ πολλάκις μετὰ κλητος ἐγένετο οὗτος πρὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βήματος εἰς ἀπολογία, καὶ δὴ καὶ δι' ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντος κλητῆρος, πλὴν καὶ τῶν ἐπανειλημμένων τούτων προσκλήσεων περιεφρόνησε, κατάφωρον τὴν ἐωσφορικὴν αὐτοῦ ἔπαρσιν, ἀπειθείαν τε καὶ παρακοὴν ποιησάμενος» [EA 4 (1882-1883) 111-112].

54. Ἐβρ. 2:2.

55. Ἡ ἀπειθεία κατὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας συνιστᾷ παράβαση τοῦ ΙΗ' κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῶν ΙΔ' καὶ ΙΕ' τῆς Πρωτοδευτέρας, τοῦ Ι' τῆς Καρθαγένης, τοῦ ΣΤ' τῆς Γάγγρας καὶ τοῦ Ε' τῆς Ἀντιοχείας (βλ. ΡΑΛΛΗΣ-ΠΟΤΛΗΣ, τ. Β', 263-265, 692-696, καὶ τ. Γ', 318-319, 104-105, 136-138 ἀντίστοιχα).

56. Ἐννοοῦνται τὰ ὅσα ἀποφάσισε ἡ Ἐκκλησία τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1880 [βλ. ΣΗΛΑΝΟΣ, *Λειμωναῖο Ζήτημα*, 78-79 καὶ *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 1 (1880-1881) 101-104].

Μονῶν ἱερῶν νόμων καὶ θεσμῶν⁵⁷ καὶ παρά τὰς διατάξεις τοῦ μακαρίου τῆς Μονῆς ἰδρυτοῦ⁵⁸ καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας γνώμην μηδαμῶς τε ἀναλογιζόμενος τὰς συνεπειὰς τῆς τοιαύτης αὐτοῦ διαγωγῆς, μηδὲ τὸ παράπαν ἐν νῶ θέμενος τὸ κοινόν σκάνδαλον τὸ παραχθέν ἐκ τῆς ὑστεροβουλίας καὶ δολιότητος αὐτοῦ, παρά ταῦτα δὲ ἀλλότρια τε τοῦ κύκλου τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ καθήκοντα σφετερισθεὶς τὰ κυριαρχικὰ δηλονότι δικαιώματα τοῦ κατὰ τὸπον ἀρχιερέως ἐτόλμησε καὶ ἱεροτελεστίαν τελέσαι δίχα τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ἀδείας⁵⁹ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος καὶ δὴ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ μητροπολιτικῷ Ναῶ, τύφον καὶ ἀλαζονείαν καὶ κουφόνειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν καταπροδιδούς διὰ τῆς περιβολῆς ἀρχιερατικοῦ Μανδύου καὶ τῆς χρήσεως ποιμαντικῆς ῥάβδου ἐν τῇ τελετῇ⁶⁰. Διὰ ταῦτα οὖν πάντα ἐπιτιμηθεὶς τὸ πρῶτον καὶ εἰς τὴν τῶν ἡγουμενικῶν αὐτοῦ καθηκόντων ἐπίγνωσιν ἀνακληθεὶς, ἀλλὰ μὴ βουληθεὶς συνιέναι ὁ ἀσύνητος, προσεκλήθη ὑστερον πολλάκις⁶¹ παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου ἐκκλησιαστικοῦ βήματος, εἰς ἀπολογία τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν κρυπτόμενος, εἶτα δὲ παντίαις προφάσεσι χρώμενος ἠπέιθησε προσελθεῖν ἀπεστάλη ἐπὶ τούτῳ ἄνθρωπος ὅπως παραλαβὼν ἀπαγάγῃ ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ οὕτως ὀχυρούμενος ὀπισθεν ὀχλαγωγικῶν ἐπιδείξεων ἐνέπαιξε καὶ ἄχρι τοῦ νῦν ἐμπαίζει ἀψηφῶν θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἐν ἀσυγγνώστῳ κακοβουλίᾳ καὶ ἰσχυρογνωμοσύνη. Ἐνεκα τῶν τοιούτων ἀπάντων ἡ Μετριοτήτης ἡμῶν καὶ ἡ περὶ αὐτὴν χορεία τῶν σεβασμιῶν Ἀρχιερέων τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἐπόμενοι, βαρύτατα ἐπάγουσι τὰ ἐπιτίμια καὶ καθ' ἑνὸς μόνου τῶν ἀπρηθιμημένων ἀνομημάτων, μήτοι γε κατὰ πάντων ἔγνωμεν Συνοδικῶς μὴ μόνον τῆς ἡγουμενεί-

57. Ὁ «ἀφηνιασμός» μοναχοῦ κατὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου συνιστᾷ παράβαση τοῦ Δ' κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (βλ. ΡΑΛΛΗΣ-ΠΟΤΑΝΗΣ, τ. Β', 225–229). Ἡ «αὐθαιρέτως καὶ κατὰ βούλησιν διάθεσις τῶν παντοίων τῆς μονῆς συμφερόντων» συνιστᾷ παράβαση τοῦ ΣΤ' κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου (βλ. ΡΑΛΛΗΣ-ΠΟΤΑΝΗΣ, τ. Β', 667–673) καὶ τιμωρεῖται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὴν ὁποία «κατάρτισις τοιαύτης δικαιοπραξίας συνεπάγεται ἐκπτώσιν τοῦ ἡγουμένου ἐκ τῆς θέσεώς του ὡς προϊσταμένου τῆς ἀντιστοιχοῦ μοναστηριακῆς κοινότητος» (Ι. Μ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ, *Τὸ δίκαιον τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ἀπὸ τοῦ 9ου μέχρι καὶ τοῦ 12ου αἰῶνος*, Ἀθήναι 1979, 255).

58. Στὴ Διαθήκη τοῦ ἁγίου δὲν περιέχονται συγκεκριμένες διατάξεις γιὰ τὴν περιουσία τῆς μονῆς. Εἶναι ὅμως σαφὴς ἡ πρόθεσή του νὰ παραμείνει αὐτὴ στὴ μονή, κατὰ τὸ πρότυπο τῶν κοινοβίων. Ἡ Διαθήκη ἔχει δημοσιευθεῖ στὸ Α. ΣΠΑΝΟΣ, *Συνοπτικὴ ἱστορία Ἱερῶν Μονῆς Λειμῶνος*, [Καλλονή] Ἐκδόσεις Ἱερῶν Μονῆς Λειμῶνος 2008², 132–139.

59. Δημοσίευμα τοῦ *Νεολόγου* (φ. 4027, 2/14 Σεπτεμβρίου 1882, σ. 2) ἐπιβεβαιώνει τὰ ἐδῶ λεγόμενα. Ἡ τέλεση ἱεροτελεστίας χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ οἰκείου μητροπολίτη συνιστᾷ παράβαση τοῦ ΛΑ' κανόνος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τοῦ Ε' τῆς Ἀντιοχείας, τοῦ ΣΤ' τῆς Γάγγρας, τῶν Ι' καὶ ΙΑ' τῆς Καρθαγένης καὶ τοῦ ΙΔ' τῆς Πρωτοδευτέρας (βλ. ΡΑΛΛΗΣ-ΠΟΤΑΝΗΣ, τ. Β', 39–42, τ. Γ', 104–105, 318–319, 320–321, 136–138, καὶ τ. Β', 692 ἀντίστοιχα).

60. Σὲ σιγίλλιο τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε', ἀπολυθὲν τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1797, ἀναφέρεται ὅτι τὰ μοναστήρια Λειμῶνος καὶ Μυρσινιωτίσσης ἔχουν «καὶ τὸ προνόμιον κατὰ πατριαρχικὴν φιλοτιμίαν ὥστε τὸν κατὰ καιροὺς ἐν αὐτοῖς ἡγούμενον ἐν ταῖς ἐορτασίμοις ἡμέραις φορεῖν ἐπ' ἐκκλησίας μανδύαν, προχειριζόμενον καὶ πατερίτζαν» (ΣΠΑΝΟΣ, *Συνοπτικὴ ἱστορία*, 157). Τὸ προνόμιον ὅμως αὐτὸ ἰσχύει μόνον γιὰ τὴν ἐντὸς τῆς μονῆς ἀκολουθίαν καὶ ὄχι ἐκτὸς τῆς μονῆς, ὅπως συνέβη στὴ συγκεκριμένη περίπτωση, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Γεδεὼν δὲν εἶχε πάρει κἂν τὴν ἀπαιτούμενη ἄδεια τέλεσης ἱεροτελεστίας ἀπὸ τὸν ἐγγῶριο μητροπολίτη.

61. Στὸ ΑΝΓ σώζονται πέντε ἔγγραφα στὰ ὁποία ἐκφράζεται ἐμμέσως ἡ σχετικὴ ἐπιθυμία τοῦ Πατριαρχείου, τὰ ὑπ' ἀριθμ. 22, 23, 28, 29, 37.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωητικοῦ Ζητήματος (1881-1888)

ας, ἦν ἀναξίως περιεβέβλητο, ἔκπτωτον ποιῆσαι αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐσχάτη ποινῇ παντελοῦς καθαιρέσεως τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ καθυποβαλλεῖν διὰ τοῦδε τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γράμματος. Καί δὴ γράφοντες, ἀποφαινόμεθα Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὁ εἰρημένος τέως ἡγούμενος Γεδεών, ὡς τοιοῦτος τὴν ἀφροσύνην, τὴν ἐωσφορικὴν ἔπαρσιν καὶ τὴν ἀπεΐθειαν καὶ παρακοὴν καταφωραθεῖς, ἀνταρσίαν τε νοσήσας κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς καὶ πάντων δὲ τῶν ἀσυγγνώστων αὐτοῦ ἀνομημάτων ἀνάξιος τοῦ ἱερατεῦειν τῷ ὑψύστῳ θεῷ ἐξελεγχθεῖς, καθηρημένος ὑπάρχη πάσης ἱερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως, καὶ γεγυμνωμένος τῆς θείας χάριτος καὶ ἔκπτωτος τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ τῶν ἱερῶν θριγγίων ἀπόβλητος καὶ ὡς εἷς τῶν ἰδιωτῶν γνωριζόμενος, καὶ μηδεὶς τῶν ἱερέων τολμήσῃ συμφορέσαι αὐτῷ ἢ συλλειτουργῆσαι, μηδὲ τῶν λαϊκῶν τις τὴν ἀνιερὸν αὐτοῦ χεῖρα ἀσπάσῃται, ἢ ὡς ἱερέα δέξασθαι καὶ τιμῆσαι ἐν βάρει ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος. Οὕτω γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως.

Ἐκδοθὲν κατὰ μῆνα Νοέμβριον

† Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται

† Ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος

† Ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος

† Ὁ πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος

† Ὁ Δέρκων Ἰωακεῖμ

† Ὁ Ἀμασειας Σωφρόνιος

† Ὁ Προύσης Νικόδημος

† Ὁ Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος

† Ὁ πρόεδρος Διδυμοτείχου Μεθόδιος

† Ὁ Βάρνης Κύριλλος

† Ὁ Βοδενῶν Ἱερόθεος

† Ὁ Γρεβενῶν Κύριλλος

† Ὁ Καρπάθου Γεράσιμος

14 (19)

1 Δεκεμβρίου 1882

Συνοδευτικὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ ἐπιτιμίου κατὰ τῶν Ζ. Ὑπανδρευμένου, Ἰ. Κόντου, Μ. Νικόπουλου «καὶ πάντων συλλήβδην τῶν ὁμοφρονούντων καὶ συνεργαζομένων αὐτοῖς».

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 5311

† Ἱερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Ἐλάβομεν καὶ ἀνέγνωμεν Συνοδικῶς τό ἀπό τῆς χγ! τοῦ λήξαντος μηνός ἀδελφικόν αὐτῆς γράμ-

62. Τὸ ἐπόμενο ἔγγρα. 15.

63. Ἡ εἶδηση τοῦ ἀφορισμοῦ δημοσιεύθηκε στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, τὴν 1η Δεκεμβρίου 1882, σὲ δημοσίευμα μὲ τίτλο Κατάγνωσις ποινῆς ἐξεκκλησιασμοῦ, στὸ ὁποῖο μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Τῆς τὰ τοιαῦτα ἀποτολημῆσάσης συστάσεως ἀρχηγοὶ καὶ διοργανωταὶ ἐγένοντο ὁ ἐν Μολύβῳ διαμένων Ζαφειράκης Ὑπανδρευμένος, ὁ τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ γυμνασίου καθηγητῆς Κ. Ι. Κόντος, καὶ ὁ ἐκεῖσε δικηγόρος Μιλτιάδης Νικόπουλος, οἵτινες τοὺς ἀπλοϊκοὺς τῶν κατοίκων παραπέσαντες, ἀπεπειράθησαν νὰ ἐπιβάλωσι χεῖρα εἰς τὴν ἐκεῖθι μοναστηριακὴν περιουσίαν, καὶ ἰταμῶς ἠσέβησαν πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τὴν ἐξ αὐτῶν δικαίαν κατάκρισιν παριδόντες καὶ τὴν ἐκ τούτων κατάγνωσιν ἀψηφίσαντες. .... Δυστυχῶς μεθ' ὅλας τὰς γενομένας αὐτοῖς συμβουλάς καὶ νουθεσίας, δὲν μετέστησαν οὗτοι ἐκ τῆς σχολιᾶς ὁδοῦ εἰς ἣν τυφλωθέντες ἐρρίφθησαν, ἀλλ' ἐξηκολούθησαν, ἐν τῇ ἀπονοίᾳ καὶ ἀπογνώσει αὐτῶν ἐμμένοντες, νὰ διαταράσωσι τὴν εἰρήνην τῆς ἐν Μηθύμῃ ἐκκλησιαστικῆς παροικίας, νὰ περιφρονῶσι τὰς παραινέσεις καὶ νουθεσίας τῆς ἐκκλησίας, καὶ νὰ διδάσκωσιν ἀποστασίαν καὶ ἀνταρσίαν τῶν ἐν μοναστηρίοις κληρικῶν ἀπὸ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου. Τὴν ἰταμότητα καὶ αὐθάδειαν τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ τὸ, ὡς μὴ ὠφελε, κακεντρεχῆς τῆς διαθέσεως αὐτῶν ἐπιγνοῦσα ἡ ἐκκλησία μετὰ ἐπανειλημμένης ἀτελεσφορήτως πρὸς αὐτοὺς γενομένης νουθεσίας καὶ παραινέσεις, ἔγνω ἵνα ἐξενέγκῃ κατ' αὐτῶν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν τοῦ ἐξεκκλησιασμοῦ μέχρις οὗ μεταγνόντες αὐτοὶ τε οἱ ὀνομαστικῶς ἀνωτέρω μνημονευθέντες καὶ οἱ τούτοις συμπράξαντες προσέλθωσι καὶ ζητήσωσι τὴν συγγνώμην αὐτῆς καὶ ἄφεσιν» [EA 4 (1882–1883) 144].

μα, δι' οὗ γράφουσα ἐπαναλαμβάνει ἡμῖν καὶ αὖθις τὴν ἀνάγκην τῆς τιμωρίας τῶν πρωταιτίων εἰς τὸ ὑφιστάμενον αὐτόθι θλιβερόν ζήτημα. Ὅθεν καὶ ἀπαντῶντες ἐκδηλοῦμεν τῇ αὐτῆς ἱερότητι, ὅτι σκεψαμένη ἤδη περὶ τούτου ἢ περὶ ἡμᾶς ἱερά Σύνοδος ἔγνω ἵνα προβῆ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτίμησιν τῶν τε τριῶν πρωτουργῶν καὶ πρωταιτίων καὶ πάντων συλλήβδην τῶν ὁμοφρονούντων καὶ συνεργαζομένων αὐτοῖς, πρὸς ὃ καὶ ἐκδοθὲν πέμπομεν αὐτῇ τὸ περίκλειστον ὧδε ἡμέτερον Ἐκκλησιαστικὸν Ἐπιτίμιον⁶² καὶ ἐντελλόμεθα ἵνα ἐνεργήσῃ τὴν ἐπ' ἐκκλησιῶν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ εἰς ὅσας ἂν δυνηθῇ ἐκ τῶν κωμολόγων καὶ χωρίων τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐπιτίμιον Δεκεμβρίου α'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀγαπητὸς ἐν Χ(ριστῷ) ἀδελφὸς

15 (17)

Δεκέμβριος 1882

Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ ἐπιτίμιο ἀφορισμοῦ τῶν Ζ. Ὑπανδρευμένου, Ι. Κόντου, Μ. Νικόπουλου καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἐπαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς.⁶³

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 5311

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμης, ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργέ, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ τιμιώτατοι Δημογέροντες καὶ πρόκριτοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης, χάρις εἶη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Μετὰ πολλῆς τῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἐξακολουθεῖ παρατηροῦσα ἀπὸ τινος ἢ Μήτηρ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὴν ἀκατονόμαστον διαγωγὴν τῶν ἐκ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης Ζαφειρίου Ὑπανδρευμένου, Κ. Ι. Κόντου καὶ Μιλτιάδου Νικοπούλου, οἵτινες ἐπὶ κεφαλῆς τεθέντες εὐαρίθμου ταραχοποιοῦ σπείρας, ἀνταρτικὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἢ μᾶλλον κατὰ τῶν ἱερῶν αὐτῆς θεσμῶν καὶ κανόνων ἔλαβον στάσιν θέλοντες ἀνόμως καὶ αὐθαιρέτως ἐπεμβῆναι εἰς τὰ τῆς αὐτόθι ἱερᾶς ἡμετέρας Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος καὶ τὰ κατ' αὐτὴν διαθέσθαι πράγματα κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ συμφέρον αὐτοῖς, λέγοντες δὲ κοινὴν φέρειν ἐντολήν καὶ ἀντιπροσωπεῖαν παρὰ τῆς ἐπαρχίας καὶ δικαιώματα αὐτῆς προβάλλοντες ὅλως ἄγνωστα καὶ ἀνύπαρκτα ἐπὶ τῆς Μονῆς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῆς⁶⁴. Ταῦτα οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν εἰρημένων διε-

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

νεργούμενα ἔκπληκτοι κατιδόντες καὶ ἐκ πολλῶν πεισθέντες ὅτι εἰσὶν ἔργα ἀσεβοῦς καὶ κακοβούλου γνώμης αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐξ ὑποκινήσεως αὐτῶν διεγερθέντων εἰς τὸν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἄνομον καὶ ἄλογον τοῦτον ἀγῶνα, ἐκ πατρικῆς ὀρμώμενοι στοργῆς καὶ εὐαγγελικῆς μακροθυμίας, προήχθημεν οὐ μόνον δι' ἀπευθείας ἐπανειλημμένων γραμμάτων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πολλαχῶς ἄλλως⁶⁵ ἵνα προτρέψωμεν καὶ παραινέσωμεν αὐτούς ὅπως συνέλθωσιν εἰς ἑαυτούς καὶ ἐπιγνόντες τὸ ἄτοπον καὶ ἀντικανονικὸν ἅμα τοῦ πράγματος, εἰς ὃ ὅπως ποτέ παρωρμήθησαν, παύσωσι τῆς περαιτέρω καταφορᾶς καὶ ἐπεμβάσεως αὐτῶν εἰς καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας ἱερά καὶ ἀναμφισβήτητα καὶ ἀποδέξωνται προθύμως τὰς περὶ τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς προγεγενημένας πράξεις τῆς Ἐκκλησίας⁶⁶, εἰς ἣν μόνην δέδοται κανονικῶς πράττειν καὶ ἀποφαίνεσθαι τὰ συμφέροντα ἐπὶ πραγμάτων ἀναφερομένων εἰς τοιαῦτα εὐαγγησκηνώματα, οἷα ἡ ῥηθεῖσα ἡμετέρα Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Λειμῶνος. Ἄλλ' ὅμως οὐκ ἠβουλήθησαν συνιέναι οὐδ' ἐπαύσαντο χωροῦντες εἰς τὸ παράνομον αὐτῶν ἔργον καὶ ὡς οἶόν τε περισσοτέρους καὶ ἄλλους συμφρονοῦντας τοῖς ἀσεβέσιν αὐτῶν φρονήμασιν εἰς τοῦτο προσεταιριζόμενοι. Ὅθεν κατιδόντες αὐτούς ἐκκλησιαστικῶς ἀμεταπείστους οὕτω ἐμμένοντας καὶ μετὰ πλείονος ἔτι θρασύτητος ἐξακολουθοῦντας ἀντιπράττειν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ νοσφίζεσθαι ἀσεβῶς τὰ ἐπὶ τῆς εἰρημένης Μονῆς δικαιώματα αὐτῆς, ἔγνωμεν, Συνοδικῶς σκεψάμενοι, τὸ παρὸν ἐκδοῦναι ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν φρικτὸν ἐπιτίμιον εἰς στιγματισμὸν τῆς ἀσεβείας καὶ ἀντιχριστιανικῆς διαγωγῆς τῶν εἰρημένων καὶ τῆς λοιπῆς αὐτῶν ὁμάδος, ὧν τὰς πράξεις οὐκ ἠδύνατο περαιτέρω μετ' ἀνοχῆς φέρειν ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἄνευ εὐθύνης ἔνεκα τῆς τοιαύτης αὐτῶν καὶ τηλικαύτης τῶν ἱερῶν κανόνων ἀσυγγνώστου καταφρονήσεως. Καὶ δὴ γράφοντες Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι λίαν ἡμῖν ἀγαπητῶν καὶ περιποθητῶν ἀδελφῶν, ἀποφαινόμεθα ὅπως οἱ τε ἀνωτέρω μνησθέντες τρεῖς πρωτοστάται καὶ ἀρχηγοὶ Ζαφείριος Ὑπανδρευμένος, Κ. Ι. Κόντης καὶ Μιλτιάδης Νικόπουλος καὶ οἱ μετ' αὐτῶν πάντες οἱ τὴν ἐπαρχιακὴν δῆθεν ἐπιτροπὴν συγκροτοῦντες⁶⁷ ἀφωρισμένοι ὑπάρχωσι παρά Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι καὶ ἔξω τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐστερημένοι τε τῶν θείων δωρεῶν καὶ χαρισμάτων καὶ ὅλων ἄσχετοι καὶ ἀκοινωνῆτοι πρὸς τοὺς λοιπούς χριστιανούς μέχρι οὗ εἰς ἐπίγνωσιν ἐλθόντες τοῦ ἁμαρτήματος αὐτῶν καὶ

64. Βλ. παραπάνω, εἰσαγωγικὸ σημείωμα.

65. Στὸ ὑπὸ ἔκδοσιν ἀρχειοδὲν σώζονται ἀντίγραφα τῶν «ἀπευθείας ἐπανειλημμένων γραμμάτων» οὔτε στοιχεῖα γὰρ τὴν «πολλαχῶς ἄλλως» προσπᾶθεια τοῦ Πατριαρχείου νὰ συνετίσει τοὺς ἀφοριζόμενους, στὴν ὁποία θὰ πρέπει νὰ συμπεριληφθοῦν τόσο οἱ συμβουλῆς πρὸς τὸ Νικηφόρο, προκειμένου νὰ ἐπέλθει εἰρήνη μετὰ τοὺς στασιαστῆς, ὅσο καὶ τὰ σχετικὰ δημοσιεύματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας.

66. Ἐννοοῦνται οἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἰωακείμ Γ', οἱ ὁποῖες ἐκδόθησαν τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1880 (βλ. ΚΑΡΥΔΩΝΗΣ, *Τὰ ἐν Καλλονῇ μοναστήρια*, 129-133) καὶ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἴδιου ἔτους.

67. Ὅπως φαίνεται στὸ πρακτικὸ τῆς (ΑΝΓ 34), ἡ Ἐπαρχιακὴ Συνέλευση «ἐξιλέξατο ὁμοφώνως τοὺς ἐπιτρόπους Κ. Κ. Θεολόγον Ἐμμανουήλ, Ζαφειράκη Ὑπανδρευμένον, Ἀλέξανδρον Ἀμπατζῆ, Θεολόγον Ραλίδην, Ἐμμανουήλ Δ. Καζάζην, Δ. Ζαφειριάδην, Π. Μακρέλην».

προσελθόντες αἰτήσονται ἐν συντριβῇ καρδίας τὴν ἄφεσιν καὶ συγχώρησιν τῆς ἐκκλησίας ἐφ' ἧς ἡμαρτον ἀπέναντι αὐτῆς καὶ τῶν ἱερῶν αὐτῆς κανόνων.

Ἐπιτομὴ ἐν μηνί Δεκεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος ΙΑης

† Ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος

† Ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος

† Ὁ Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος

† Ὁ πρόεδρος Διδυμοτείχου Μεθόδιος

† Ὁ Ἀμασειας Σωφρόνιος

† Ὁ Προύσης Νικόδημος

16 (18)

17 Δεκεμβρίου 1882

Τὸ Πατριαρχεῖο διαβεβαιώνει τὸν Μητροπολίτη Μηθύμνης ὅτι συνεχίζει τὴν προσπάθεια, προκειμένου νὰ τιμωρηθοῦν «καὶ πολιτικῶς» οἱ «ταραχοποιοί».

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 5978

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετροίτητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Τὰ ἀπὸ τῆς κη'. παρελθόντος μηνός α'. καὶ β'. Ἰσταμένου τρία ἀδελφικά αὐτῆς ἐλάβωμεν καὶ ἀνέγνωμεν μετὰ τῶν ἐπισυναπτομένων αὐτοῖς καὶ ἐκ τούτων δέ εἶδομεν τὰ παράτολμα καὶ ἀπονεννημένα κινήματα τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐπαρχιακὴν αὐτοκαλουμένην συνέλευσιν ταραχοποιῶν, ἅπερ οὐ παύονται ἐπινοοῦντες καθ' ἐκάστην εἰς τὸν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀσεβῆ αὐτῶν ἀγῶνα. Εἰς ἀπάντησιν δέ λέγομεν τῇ αὐτῆς ἱερότητι, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἔπραξεν ἤδη κατὰ τούτων πᾶν ὅ,τι ἔδει καὶ ὑπ' αὐτῆς ἐξήρητο πνευματικῶς στιγματίσασα τὸ θράσος καὶ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἐξακολουθεῖ δ' οὐχ ἤττον ἐπιδιώκουσα καὶ πολιτικῶς τὴν τιμωρίαν αὐτῶν καὶ τὴν περιστολὴν τῶν ταραχοποιῶν αὐτῶν κινήματων⁶⁸. Τῇ αὐτῆς ὁμως ἱερότητι θεωροῦμεν καλὸν ἵνα καὶ αὐθις συστήσωμεν ὑπομονὴν καὶ ἡσυχίαν μετὰ περισκέψεως ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῆς μέχρις οὗ λάβωσι κατ' εὐχὴν τὸ προσῆκον πέρας τὰ πράγματα, ἱκανοποιουμένης οὕτω τῆς τε ἱερότητος αὐτῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐπιτομὴ. Δεκεμβρίου ιζ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀγαπητὸς ἐν Χ(ριστῶ) ἀδελφός

68. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη δὲν ἀνταποκρίθηκε στὴν ἐπιδίωξη αὐτῆ τοῦ Πατριαρχείου, ὅπως φαίνεται ἀπὸ δημοσίευμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας, στίς 6 Δεκεμβρίου 1883 καὶ μὲ τίτλο *Τὰ περὶ τῶν Προνομίων ἐπίσημα ἔγγραφα*: «θλίψει πολλῇ συνεσχέθημεν, ἰδόντες ἐσχάτως ὅτι αἰτήσεις τοῦ Πατριαρχείου παρακαλοῦντος ὅπως χορηγηθῇ ἡ ἀναγκαία συνδρομὴ πρὸς ἐκτέλεσιν ἐκκλησιαστικῶν ἀποφάσεων κατὰ κληρικῶν πταισάντων, πάντῃ παρεωράθησαν. Πρόδηλον δὲ ὅτι ἐκ τούτου σφόδρα παραβλέπεται τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀξίωμα καὶ δεινῶς σαλεύεται τὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας οἰκοδόμημα» [EA 5 (1883-1884) 130].

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

17 (169)

11 Φεβρουαρίου 1883

Ἐντέλλεται ὁ Μητροπολίτης Μηθύμνης νὰ ἐνημερώσει τὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὴν πιθανότητα τελέσεως ἱεροπραξιῶν ἀπὸ τὸν ἡγούμενο Γεδεών, παρὰ τὴν καθαίρεσή του.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 623

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἕξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Εἰ καὶ ἓν τινι τῶν προλαβόντων ἀδελφικῶν γραμμάτων αὐτῆς ἀνήνεγκεν ἡμῖν περὶ ἱεροπραξείας τελεσθείσης⁶⁹ ἓν τινι ἐπαρχιακῶ αὐτῆς χωρίῳ ὑπὸ τοῦ καθηρημένου ἡγουμένου τῆς Μονῆς Λειμῶνος Γεδεών, ἀλλ' ὅμως ἐπιθυμοῦντες ἵνα λάβωμεν θετικώτερας καὶ ὅσον ἔνεστι λεπτομερεῖς καὶ ἀσφαλεῖς πληροφορίας περὶ τε τῆς ἱεροτελεστίας ταύτης καὶ περὶ πάσης ἄλλης, ἣν ἐτέλεσε τυχόν ὁ ρηθείς μετὰ τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ, ἐντελλόμεθα πρὸς τοῦτο τῇ αὐτῆς ἱερότητι ἵνα ἐξετάσῃ καὶ πληροφορήσῃ ἡμῖν ἐπαρκῶς εἰς ἀπάντησιν, γνωστοποιούσα δηλονότι τό τε εἶδος ἐκάστης τῶν ἱεροτελεστιῶν καὶ τὸν χρόνον καὶ τόπον ἐν ᾧ ἐτέλεσε ταύτην πρὸς σαφῆ γνῶσιν ἡμῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τό ἄπειρον ἔλος εἴη μετ' αὐτῆς.

αὐπγ' Φεβρουαρίου ια'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῶ ἀγαπητός ἀδελφός

18 (170)

21 Φεβρουαρίου 1883

Ἐνημερώνεται ὁ Νικηφόρος γιὰ τὴν ἐπιστροφή τῆς ἕξαρχίας ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Μηθύμνης καὶ τὰ θετικὰ γιὰ τὴν Ἐκκλησία συμπεράσματα τῶν ἐξάρχων.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 793

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἕξαρχε Λέσβου, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Καστορίας κύρ Κύριλλος καὶ ὁ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ Ἱερότητος συνοδευθεὶς αὐτόσε ἀπεσταλμένος τῆς Κυβερνήσεως ἐνδοξότατος Χουσνῆ Ἐφένδης⁷⁰ ἐπανέκαμψαν ἐνταῦθα, ὑποβαλόντες

69. Τὸ ΑΝΓ δὲν μᾶς δίνει στοιχεῖα γιὰ τὴν κίνηση αὐτῆ τοῦ Γεδεών.

70. Μὲ βάση τὴ μέχρι στιγμῆς ἔρευνα, δὲν διαθέτουμε στοιχεῖα γιὰ τὴν ταυτότητα καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

ἕκαστος τῆ οἰκεία αὐτοῦ ἀρχῇ τὴν προσήκουσαν ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς καὶ ὧν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀντελήφθησαν περὶ τῶν συμβαινόντων αὐτόθι. Τοῦτο πληροφοροῦντες τῆ αὐτῆς Ἱερότητι γνωστοποιουμέν ἐνταυτῷ ὅτι τό συμπέρασμα τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν ἐστὶν εὐνοϊκόν πρὸς τὰ καταπατηθέντα δίκαια τῆς Ἐκκλησίας, τοιαύτη δέ πιστεύομεν ἔσεται καὶ ἡ ἐξενεχθησομένη κυβερνητικὴ ἀπόφασις, ἡ παρέξουσα πέρας εἰς τὰ ἀνταρτικά καὶ αὐθαίρετα κινήματα τῶν αὐτόθι ὀλίγων ῥαδιούργων⁷¹. Ὅθεν ἐπὶ τῆ ἐλπίδι ταύτῃ συνιστῶμεν καὶ αὐθις τῆ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ πᾶσι τοῖς σὺν αὐτῇ ὀρθοφρονοῦσιν ὑπομονὴν καὶ ἡσυχίαν ἀναμένουσι τό ἀποτέλεσμα ὅπερ ἐγκαίρως κοινοποιήσωμεν αὐτῇ. Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τό ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

< αὐπγ'. Φεβρουαρίου κα^η.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός

19 (171)

15 Μαρτίου 1883

Προτρέπεται ὁ Μητροπολίτης Μηθύμνης νὰ πράξει ὅ,τι προβλέπουν οἱ ἱεροὶ κανόνες γιὰ τοὺς ἱερεῖς ποὺ παρεξέτραπήσαν στὸ Λειμωνιακὸ Ζήτημα, συντασσόμενοι μὲ τις ἀποφάσεις καὶ τις κινήσεις τῶν μελῶν τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 996

† Ἱερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργγὴ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε. Χάρις εἴη τῆ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἀμφοτέρω τὰ ἀδελφικά αὐτῆς γράμματα τῆς κγ! τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου καὶ γ! τοῦ ἤδη μεσοῦντος λαβόντες ἀλλεπαλλήλως εἶδομεν τὰ ἐν αὐτοῖς ἐκτιθέμενα καὶ ἰδίᾳ περὶ τῶν ἱερέων τῶν ἐξ ἀνάγκης, ὡς λέγει, παρεκτραπέντων⁷² περὶ ὧν ἐξαιτεῖται τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν ὁδηγίας. Ἀπαντῶντες οὖν εἰσηγοῦμεθα τῆ αὐτῆς Ἱερότητι Συνοδικῇ διαγνώσει, ὅτι περὶ τούτων δέον ἵνα ἐνεργήσῃ ὅ,τι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες διαγορεύουσιν⁷³, ἐκτός ἐάν μὴ θεωρῇ ἤδη

71. Ἐννοοῦνται κυρίως τὰ μέλη τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης.

72. Στὸν Κώδικα ὑπ' ἀριθμ. 7 τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης σώζεται ἀντίγραφο ἐπιστολῆς τοῦ σακελλάριου παπᾶ Παναγιώτη καὶ τοῦ παπᾶ Παναγιώτη Ἁγιομαυρίτη πρὸς τὸν Μηθύμνης Νικηφόρο, μὲ ἡμερομηνία 4 Ἰανουαρίου 1883· οἱ δύο ἱερεῖς τῆς Καλλονῆς καταγγέλλουν τὴν ἄσκησι πείσης ἐναντίον τοὺς ἀπὸ τοὺς δημογέροντες τῆς κοινότητος καὶ διαβεβαιώνουν τὸν Μητροπολίτη, ὅτι οἱ ὅποιες παράνομες πράξεις τοὺς εἶναι ἀπόρροια καταναγκασμοῦ: «Ὁ ἐρεθισμὸς τῶν ἐνταῦθα, ἐφθασεν εἰς τό μὴ περαιτέρω, καὶ ὁσημέ<ρ>αι νέα καὶ παράτολμα σχέδια τεκταίνονται κατὰ τῆς Σεβασμιότητος σας. Ἡμεῖς πλέον δὲν εἴμεθα εἰς θέσει νὰ σκεφθῶμεν τό τί πρέπει νὰ πράξωμεν, διότι εἰς ἡμᾶς αὐτὰ τὰ πράγματα εἶναι πρωτοφανῆ καὶ πρωτάκουστα. Αὐτοὶ ἐξαγριωθέντες μᾶς δίδουν καθημέραν διαταγὰς, ἀπειλοῦντες ὅτι θέλωσιν μᾶς ἀποπέμψει ἐάν δὲν συμμορφωθῶμεν πρὸς ταύτας. ... Μέχρι τοῦδε ὅτι ἐπράξαμεν ἀντιβαῖνον εἰς τό σέβας καὶ τὰ καθήκοντά μας, ἀπέναντι τῆς Ὑμετ. Σεβασμιότητος τό ἐπράξαμεν ἄκοντες, ὑπείκοντες εἰς τὴν ἀνάγκην, καὶ καταναγκαζόμενοι ἀπὸ αὐτοῦς» (ΚΩΔΙΞ ΜΗΘΥΜΝΗΣ 7, ἀριθ. 38).

73. Μὲ βάση τὰ προσφερόμενα ἀπὸ τὰ ἔγγραφα στοιχεῖα δὲν γνωρίζουμε ποῦ ἀκριβῶς ἦταν τὸ περιεχόμενο τῆς «παρεκτροπῆς» τῶν ἱερέων. Κατὰ πᾶσα πιθανότητα πρόκειται γιὰ τὴν μὴ ἀναφορὰ τοῦ μνημοσύνου τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Μητροπολίτη Μηθύμνης. Ἡ κίνηση αὐτῆ συνιστᾶ ἀπειθεία κατὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀποτελεῖ παράβασι τοῦ ΙΗ' κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῶν ΙΔ' καὶ ΙΕ' τῆς Πρωτοδευτέρας, τοῦ Ι' τῆς Καρθαγένης, τοῦ ΣΤ' τῆς Γάγγρας καὶ τοῦ Ε' τῆς Ἀντιοχείας (βλ. ΡΑΛΛΗΣ-ΠΟΤΑΝΗΣ, τ. Β', 263-265, 692-696, καὶ τ. Γ', 318-319, 104-105, 136-138 ἀντίστοιχα), οἱ ὅποιοι προβλέπουν τὴν καθάρσει τῶν ἱερέων.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

πρόσφορον τόν καιρόν πρὸς τοιαύτην ἐνέργειαν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τό ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

< αωπγ'. Μαρτίου ιε^η.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός

20 (172)

26 Ἀπριλίου 1883

Ἐνημέρωση τοῦ Μητροπολίτη Μηθύμνης περὶ τοῦ συνεχίζοντος τὴν προσπάθεια ἀναταραχῆς τῶν κοινοτήτων Μ. Νικόπουλου καὶ τοῦ ἱερέως τῆς Ἀχυρῶνος, ὁ ὁποῖος συνεχίζει νὰ ἱεουργεῖ, περιφρονώντας τὴν ποινὴ ἀργίας, ποὺ τοῦ ἔχει ἐπιβληθεῖ ἀπὸ τὸ Μητροπολίτη Μηθύμνης.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 1503

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριψε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Ἀναγνόντες Συνοδικῶς τό σταλέν ἡμῖν ἀδελφικόν αὐτῆς γράμμα εἶδομεν ὅτι οἱ χριστιανοὶ αὐτῆς ἡσυχότεροι φαίνονται αὐτόθι τε ἐν Μολύβῳ καὶ πανταχοῦ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, καὶ εἶψαν ἂν κατὰ πάντα ἡσυχοὶ ἂν μὴ ὁ Νικόπουλος περιερχόμενος τὰς διαφόρους Κοινότητας συνετάραττε τοὺς πολλοὺς⁷⁴· πρὸς δὲ καὶ ὅτι μόνον οἱ ἱερεῖς τῆς Ἀχυρῶνος μένουσιν ἔτι ἐν τῇ ἀνταρσία, ἧς ἔνεκα καθυπέβαλεν εἰς ἀργίαν ἓνα τούτων, ὅστις ὁμως ἀψηφῶν τὴν ποινήν ἐξακολουθεῖ ἱεροπράττων⁷⁵. Ἀπαντῶντες οὖν εἰσηγούμεθα τῇ αὐτῆς ἱερότητι ὅπως προσκαλεσαμένη αὐτόν παρ' ἑαυτῆ εἴπη ὅτι ἡ τοιαύτη αὐτοῦ διαγωγή ἔξει συνεπείας σοβαρωτέρας ἂν μὴ μεταμεληθῆ, δηλώση δ' ἀκολουθῶς ἡμῖν τό ἀποβησόμενον⁷⁶. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τό ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

< αωπγ'. Ἀπριλίου κστ^η.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός

καὶ ἐζήτησαν συγγνώμην. Πρὸς ἓνα ἐκ τῶν δύο ἐν Ἀχυρῶνι, τόν ἐκ Σάμου Δανιήλ, ἐφήρμοσα πρὸς δοκιμὴν τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, ποιήσας αὐτόν ἀργόν, μετὰ ἐπανειλημμένας παραι νέσεις, ἀλλ' οὗτος, ὡς μανθάνω, ἐξακολουθεῖ ἱεροπράττων!» (ΑΝΓ 131).

76. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ ἐπόμενο ἔγγραφο 21 ὁ Δανιήλ τιμωρήθηκε μὲ ἀργία, ἀργότερα ὁμως ζήτησε συγχώρηση, μὲ ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν Μητροπολίτη Μηθύμνης στίς 11 Ἰανουαρίου 1884 (ΑΝΓ 201), καὶ ἡ ποινὴ του ἀναιρέθηκε, ὅπως φαίνεται σὲ ἐπιστολὴν τοῦ Μητροπολίτη Μυτιλήνης καὶ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινου Βαλλιᾶδῃ πρὸς τὸν Μηθύμνης Νικηφόρο, μὲ ἡμερομηνία 1 Μαΐου 1885: «Ὁ ἄθλιος παπᾶ Δανιήλ ὁ Σάμιος μανθάνω ὅτι καὶ πάλιν διωρίσθη ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος, εἰς θέσιν ἐφημερίας, ἐνῶ δὲν ἔπρεπε, νομίζω, νὰ δεῖξῃ μακροθυμίαν ἢ μητρόπολις πρὸς τοιοῦτον ἄνθρωπον πλέον. Ἐγὼ τοῦλάχιστον οὐδὲ διὰ τὴν ἐλαχίστην κώμην τῆς Ἐπαρχίας μου ἐδέχθην αὐτόν, καὶ ἀληθῶς ἀπορῶ ἂν πράγματι ἐδείξατε καὶ πάλιν τόσην ἀνεκτικότητα πρὸς ἄνθρωπον ὑβρίσαντα τὰ πάντα καὶ νόμους καὶ μητρόπολιν» (ΑΝΓ 214).

74. Βλ. π.χ. ἔγγρ. ΑΝΓ 127 καὶ 131.

75. Ὁ Νικηφόρος γράφει στίς 12 Ἀπριλίου 1883 πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντῖνο Δεληγιάννη, ὅτι «Ἐκ τῶν ἱερέων μόνοι οἱ τῆς Καλλονῆς μένουσιν ἐν ἀνταρσίᾳ. Διότι καὶ ὁ ἐκ Πέτρας καὶ οἱ ἐκ Φίλιας, ἦλθον

21 (174)
17 Ἰουνίου 1883

Συνοδευτικὸ τῶν συνοδικῶν ἐγγράφων, μὲ τὰ ὁποῖα: α) ἀνακοινώ-
νεται ἡ ποινὴ καθαιρέσεως τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου “Παπαφλέσ-
σα” καὶ β) παρέχονται συμβουλὲς πρὸς τοὺς δημογέροντες καὶ τοὺς
κατοίκους τῆς ἐπαρχίας.⁷⁷

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 2501

† Ἱερῶτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε
Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ
τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱε-
ρότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Τὰ σταλέντα ἡμῖν δύο ἀδελφικά
αὐτῆς γράμματα τῆς κζ´. καὶ κη´. τοῦ παρελθόντος Μαΐου λα-
βόντες ἀνέγνωμεν Συνοδικῶς καὶ εἶδομεν τὰ καθ’ ἐκάστην δια-
πραττόμενα ἀνομήματα παρά τῆς στασιαζούσης σπείρας ἐν τῇ
Κοινοῦτητι Ἀχυρῶνος, καθ’ ἧς ἐξαιτεῖται ἐντονωτέρας ἐνεργείας
πρὸς περιστολὴν τῶν τολμημάτων αὐτῶν καὶ ἐπάνοδον τῆς
τάξεως καὶ ἡσυχίας. Ἐπειδὴ δὲ σημειοῖ ὅτι πᾶσαι σχεδὸν αἱ
Κοινοῦτητες μεταμέλονται διὰ τὰ διαπραχθέντα καὶ μέμφονται
τοὺς ὠθήσαντας τοσοῦτον τὰ πράγματα δεικνύοντες διάθεσιν
συνεννοήσεως καὶ διορθώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων, εὐκαιρον
ἐθεωρήσαμεν ἐκδοῦναι τὸ περικλειόμενον ἐν τῇ παρούσῃ Ἐκ-
κλησιαστικὸν παραινεντικὸν Γράμμα⁷⁸ ὅπως ἀναγνῶ αὐτὸ ἐπ’
Ἐκκλησιῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, ἐνεργοῦσα συγχρόνως τρό-
ποις ἡπίοις καὶ συνδιαλλακτικοῖς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἀποτελέ-
σματος τούτου πρὸς ἡσυχίαν καὶ αὐτῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας.
Ἐπὶ τούτοις συμπερικλείομεν καὶ τὸ προαποφασισθέν Συνο-
δικὸν τῆς Καθαιρέσεως τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου Γράμμα⁷⁹,
ὅπως καὶ τούτου ποιήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐνέργειαν. Πρὶν ἢ
δὲ τὴν αὐτὴν ποινὴν ἐπενέγκωμεν καὶ πρὸς τὸν ὑπὸ ἀργίαν
διατελοῦντα Δανιὴλ Σάμιον, ἐνεκρίναμεν, συνωδᾶ τῇ κελεύσει
τῶν ἱερῶν Κανόνων, ἵνα προσκαλέσῃ αὐτὸν τρίς ἐπανειλημέ-
ως ἢ αὐτῆς ἱερότης ἐλθεῖν καὶ παραστῆναι Συνοδικῶς πρὸς

77. Ἡ εἶδηση τῆς καθαιρέσεως
τοῦ Γρηγορίου καὶ τῆς ἀποστο-
λῆς παραινεντικῆς ἐπιστολῆς πρὸς
τοὺς δημογέροντες, τοὺς προ-
κρίτους καὶ τοὺς κατοίκους τῆς
ἐπαρχίας Μηθύμνης δημοσιεύθηκε
στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, μὲ
ἡμερομηνία 21 Ἰουνίου 1883 καὶ
μὲ τίτλο *Μηθυμναϊκά*: «...ἡ Ἐκ-
κλησία ... ἀτυχῶς ἐπληροφορήθη
ὅτι οἱ τὴν οἰκτρὰν ταύτην κατά-
στασιν δημιουργήσαντες μακρὰν
τοῦ γνωσιμαχῆσαι ἐπιμένουσιν ἔτι
ἐν τῇ σκολιᾷ ὁδῷ αὐτῶν. Καθῆ-
κον ἡ Ἐκκλησία ἔχουσα ὅπως καὶ
τοὺς παρεκτρεπομένους εἰς τὴν
βασιλικὴν ὁδὸν ἐπαναγάγῃ καὶ
τοὺς ἐπηρεαζομένους καὶ εἰς τὴν
παρανομίαν ἐλκυομένους προ-
φυλάξῃ ἀπὸ τῆς παρεκτροπῆς,
ἀπέλυσε καὶ πάλιν παραινεντικὸν
γράμμα, ἐν ᾧ τὰ δέοντα νοθε-
τοῦσα παραινεῖ πάντας ὅπως
παύσονται παρέχοντες πράγματα
αὐτῇ τε καὶ τῷ κανονικῷ ἀρχιε-
ρεῖ αὐτῶν, ἰδίᾳ δὲ συμβουλεύει
τῇ δημογεροντίᾳ Ἀχυρῶνος ὅπως
παύσῃται αὐθαιρέτως σφετεριζο-
μένη δικαιώματα ἀρχιερέως καὶ
χορηγοῦσα ἀδείας γάμων καὶ τὰ
παραπλήσια. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐκ τῆς
αὐτόθι ἱεράς πατριαρχικῆς μονῆς
τῶν ταξιαρχῶν τοῦ Λειμῶνος ἱε-
ρομόναχος Γρηγόριος, εἰς τῶν τῆς
κοινῆς εἰρήνης ταραξιῶν ἀρχῆθεν
γενόμενος καὶ ἐταιρισάμενος τῷ
προκαθηρημένῳ Γεδεῶν τῷ ἄλλο-
τε ἡγουμένῳ, ἐξακολουθεῖ ἐπιμένων ἐν τῇ παρακοῇ καὶ ἀντιστρατευόμενος ἐναντίον τῶν ἐκκλησιαστικῶν περὶ τῆς
μονῆς ἀποφάσεων· ἡ ἐκκλησία κατὰ τὰ κεκανονισμένα δις καὶ τρίς ἐν καιρῷ προσκαλέσασα καὶ ἀμετανόητον αὐτὸν
ἐπὶ πολὺ ἰδοῦσα καθεῖλεν αὐτὸν τῆς ἱερωσύνης, ὡς τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ θεσμῶν ὑπερόπτην καὶ καταφρονητὴν
καὶ ὢν εἰς Θεὸν ἐπηγγέιλτο γενόμενον φανερῶς παραβάτην» [EA 3 (1882-1883) 586].

78. Βλ. παρακάτω, ἔγγρ. 23.

79. Βλ. παρακάτω, ἔγγρ. 22.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

ἀπολογία, γνωστοποιούσα αὐτῷ ὅτι ἐν περιπτώσει παρακοῆς καὶ ἀπειθείας ὑποστήσεται τὴν ἐσχάτην τῆς καθαιρέσεως ποιότητα. Ταῦτα πρὸς γνώσιν καὶ ὁδηγίαν αὐτῆς. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἶη μετ' αὐτῆς.

< αὐπγ'. Ἰουνίου ιζ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῷ) ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

22 (173)

Ἰούνιος 1883

Καθαίρεση τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου “Παπαφλέσσα”.⁸⁰

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 2501

† Εἶγε τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ πταίοντας ἀτιμωρήτους οὐκ ἀφίησιν ὁ δικαιοκρίτης Θεός, πολλῶ δὴ μᾶλλον τοὺς ἐν γνώσει καὶ ἐθελοκακίᾳ παρανομοῦντας, ἀπειθοῦντας τε καὶ ἀντιστρατευομένους τοῖς προνοητικοῖς βουλευμάσι τῆς ὑπερτάτης πνευματικῆς αὐτῶν ἀρχῆς, τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοὺς γὰρ τοιοῦτους εἶγε μάλιστα λειτουργοὶ ἔλαχον, ὡς μὴ ὄφελεν, εἶναι τοῦ ὑψίστου, ὡς ἀλαζόνας καὶ ὑποκριτὰς καὶ σκευὴ ὀργῆς εἰς ἀπώλειαν κατηρτισμένα, οὐ μόνον δίκαιον ἀλλὰ καὶ ἀναγκαιότατον ὑπάρχειν τῶν πεπραγμένων τὴν δίκην «παιδεύετε γὰρ φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος τοὺς ἀτάκτους ἵνα μὴ ὑπεραίρωνται»⁸¹. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ ἐκ τῆς ὀλομελείας τῶν πατέρων τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μηθύμνης ἱεροῦ ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τοῦ ἐπιλεγομένου τοῦ Λειμῶνος φθάς ἀναξίως συγκαταλεγῆναι ἱερομόναχος Γρηγόριος, ἀντὶ τοῦ καθυποτάξαι ἑαυτὸν τοῖς ὅροις καὶ κανόσι τοῦ μοναχικοῦ βίου ὃν ἡρετίσατο καὶ ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ ὑπακοῇ πολιτεύεσθαι πρὸς τὰς περὶ διαρρυθμίσεως καὶ βελτιώσεως τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ Μετανοίας βουλᾶς τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦναντίον συνεταιρισθεὶς τῷ ἐξώλει ἐκείνῳ καὶ προώλει τέως ἡγουμένῳ Γεδεῶν, τῷ ἐνδίκως ὕστερον καθαιρεθέντι, συμφώνησε μετ' αὐτοῦ καὶ τινων συμφρονούντων αὐτῷ λαϊκῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης καὶ συστασιάζων μετ' αὐτῶν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἐκεῖ κανονικοῦ ἀρχιερέως ἰδιοτελῶς καὶ αὐθαιρέτως διετίθει τὰ παντοῖα τῆς Μονῆς συμφέροντα ἐν ἀσυγγνώστῳ ἀθετήσῃ τῶν περὶ Μονῶν νόμων καὶ θεσμῶν⁸² καὶ τῶν διατάξεων τοῦ μακαρίου τῆς Μονῆς ἱδρυτοῦ, διὰ δὲ ταῦτα τὰ δόλια καὶ καταχθόνια μηχανήματα καὶ φρονήματα αὐτοῦ τε καὶ τῆς σὺν αὐτῷ κακοβούλου σπείρας μεθ' ἧς

80. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ἔγραψε σχετικά μετὰ τὴν καθαίρεσιν: «Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐκ τῆς αὐτόθι ἱερᾶς πατριαρχικῆς μονῆς τῶν ταξιαρχῶν τοῦ Λειμῶνος ἱερομόναχος Γρηγόριος, εἰς τῶν τῆς κοινῆς εἰρήνης ταραξιῶν ἀρχῆθεν γενόμενος καὶ ἐταιρισάμενος τῷ προκαθηρημένῳ Γεδεῶν τῷ ἄλλοτε ἡγουμένῳ, ἐξακολουθεῖ ἐπιμένων ἐν τῇ παρακοῇ καὶ ἀντιστρατευόμενος ἐναντίον τῶν ἐκκλησιαστικῶν περὶ τῆς μονῆς ἀποφάσεων· ἡ ἐκκλησία κατὰ τὰ κεκανονισμένα δις καὶ τρις ἐν καιρῷ προσκαλέσασα καὶ ἀμετανόητον αὐτὸν ἐπὶ πολὺ ἰδοῦσα καθεῖλεν αὐτὸν τῆς ἱερωσύνης, ὡς τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ θεσμῶν ὑπερόπτην καὶ καταφρονητήν καὶ ὧν εἰς Θεὸν ἐπηγγέιλτο γενόμενον φανερῶς παραβάτην» [EA 4 (1882-1883) 586-587].

81. Πρβλ. Α' Θεσ. 5:14.

82. Ἡ «αὐθαιρέτως καὶ κατὰ βούλησιν διάθεσις τῶν παντοίων τῆς μονῆς συμφερόντων» συνιστᾷ παράβαση τοῦ ΣΤ' κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου (βλ. ΡΑΛΛΗΣ-ΠΟΤΛΗΣ, τ. Β', 667-673).

συνυπεκίνει καὶ συνεχῆγειρεν εἰς στάσιν τὴν κοινήν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εἰρημένου ἀρχιερέως γνώμην προσκληθεὶς οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ δὶς καὶ τρεῖς παραγενέσθαι ἐνταῦθα καὶ ἀπολογηθῆναι ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου ἐκκλησιαστικοῦ βήματος⁸³ ἀπειθήσεν καὶ παρακοὴν ἀντιτάξαι ἐτόλμησεν ἀψηφήσας καὶ τὴν περί καθαιρέσεως προαγγελθεῖσαν αὐτῷ ἀπειλήν⁸⁴, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ τὰς ταραχὰς καὶ τὰ σκάνδαλα ἐν τε τῇ Μονῇ καὶ ἐν πολλοῖς τῆς ἐπαρχίας μέρεσι συνδαυλίζειν καὶ ἐπιτείνειν. Διὰ ταῦτα σκεψάμενοι Συνοδικῶς καὶ ὑπ' ὄψιν λαβόντες τοὺς θείους καὶ ἱερούς Κανόνας, βαρύτατα ἀνάγοντας τὰ ἐπιτίμια τοῖς τὰ τοιαῦτα ἀνομήματα κατατολμῶσι κληρικοῖς ἔγνωμεν ἐσχάτη ποινῇ παντελοῦς καθαιρέσεως τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ καθυποβαλεῖν αὐτόν διὰ τοῦδε τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γράμματος. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα Συνοδικῶς μετὰ τῶν περί ἡμᾶς ἱερωτάτων Ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὁ διαληφθεὶς ὡς μὴ ὠφελεν ἱερομόναχος Γρηγόριος, ὡς τοιοῦτος τὴν μοχθηρίαν καὶ κακόνοιαν ἀναφανείας καὶ τὸν διαμελισμὸν καὶ τὴν διαίρεσιν ἐν τε τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ Μετανοίᾳ καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ ἐγκατασπείρας καὶ ἀνταρσίαν νοσήσας κατὰ τῆς Μητροῦς καὶ εὐεργέτιδος αὐτοῦ ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καθηρημένος ὑπάρχη πάσης ἱερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ γεγυμνωμένος τῆς θείας χάριτος καὶ ἔκπτωτος τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ ἀπόβλητος τῶν ἱερῶν θριγγίων καὶ ὡς εἷς τῶν ἰδιωτῶν γνωριζόμενος καὶ μηδεὶς τῶν ἱερέων τολμήσῃ συμφορέσαι αὐτῷ ἢ συλλειτουργῆσαι, μηδὲ τῶν λαϊκῶν τις τὴν ἀνίερον αὐτοῦ χεῖρα ἀσπάσασθαι ἢ ὡς ἱερέα δέξασθαι καὶ τιμῆσαι ἐν βάρει ἀργείας ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος. Οὕτω γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αὐπγ'.

κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἐπινεμήσεως ΙΑ^{ης}.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται

† Ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος

† Ὁ Ἡρακλείας Γρηγόριος

† Ὁ πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος

† Ὁ Δέρκων Ἰωακείμ

† Ὁ Ἰωαννίνων Γεράσιμος

† Ὁ Ἀγκύρας Γεράσιμος

† Ὁ Βιζύης Κωνστάντιος

† Ὁ Γρεβενῶν Κύριλλος

† Ὁ Χαλεπίου Δωρόθεος

† Ὁ Καρπάθου Γεράσιμος

83. Βλ. ΑΝΓ 29 (15 Σεπτεμβρίου 1882) καὶ ΑΝΓ 22 (27 Ὀκτωβρίου 1882).

84. Βλ. τὸ ἔγγραφο 5 παραπάνω, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι «ἐν περιπτώσει καὶ αὐθις παρακοῆς καὶ ἀπειθείας ἢ Ἐκκλησία ἔγνω τὸν τεῦθεν ἀμεταθέτως καὶ ἀμετακλήτως ἵνα παιδεύσῃ αὐτούς διὰ τῆς ἐσχάτης ποινῆς τῆς ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ αὐτῶν ἀξιώματος παντελοῦς καθαιρέσεως».

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωνιακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

23 (175)

Ἰούνιος 1883

Περιγράφονται οἱ μέχρι στιγμῆς ἐνέργειες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὸ Λειμωνιακὸ Ζήτημα καὶ παρέχονται συμβουλές πρὸς τοὺς δημογέροντες καὶ τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης ὡς πρὸς τὴν περαιτέρω στάση τους στὸ Λειμωνιακὸ Ζήτημα καὶ ἰδίως ἔναντι τοῦ μητροπολίτη Μηθύμνης Νικηφόρου.⁸⁵

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 2501

† Ἐντιμώτατοι Κληρικοί καὶ τιμιώτατοι Δημογέροντες καὶ Πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά. Χάρις εἶη ἡμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἔτος σχεδὸν συμπληροῦται ἀφ' ὅτου ὀλίγοι τινές τῶν αὐτόθι ἐγκρίτων φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν ἐκ τῶν ἀπλουστέρων τῆς ἐπαρχίας ταύτης Χριστιανῶν ἠθέλησαν διὰ παρανόμων καὶ ἀντικανονικῶν ἐπεμβάσεων εἰς τὰ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος ἵνα ἀντιστρατευθῶσι κατὰ τῆς ληφθείσης περὶ αὐτῆς προνοητικῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐκκλησίας⁸⁶ παραπείσαντες δέ καὶ συμπαραλαβόντες τὸν τέως ἡγούμενον αὐτῆς Γεδεών καὶ τινὰς ὁμοφρονοῦντας πατέρας, παρεκτραπῶσιν εἰς πολλὰ καὶ διάφορα πραξικοπήματα καὶ ἐπιδείξεις ἀτόπους, παραπλανήσωσι καὶ ἱερεῖς τινὰς⁸⁷ εἰς τὸ παράτολμον αὐτῶν φρόνημα, κινηθῶσιν εἰς ἄδικον καταφορὰν ἔναντιον τοῦ ἀρχιερέως ὑμῶν, ὡς μὴ συμμερισθέντος τὸ παρακεκινδυνευμένον τοῦτο κίνημα αὐτῶν καὶ κυρήξωσι ζωηρὰν ἀποστασίαν κατὰ τῆς ἀνωτάτης πνευματικῆς αὐτῶν Ἀρχῆς, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Τὰ ἀλλεπάλληλα ταῦτα καὶ ἀξιοκατάκριτα γεγονότα μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους κατιδοῦσα ἢ κοινῇ αὕτη Μήτηρ τῶν εὐσεβῶν ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἔσπευσεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ συμβουλευθῆται τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα καὶ εἰς αὐτούς ἰδίᾳ καὶ εἰς τοὺς ὁμοφρονοῦντας πατέρας καὶ ὑποδείξασα αὐτοῖς τὰς δυσαρέστους συνεπείας τῆς τοιαύτης σκανδαλώδους αὐτῶν διαγωγῆς, προτρέψῃ οὕτω ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς νομιμότητος καὶ τοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ δυστυχῶς οὐκ ἠβουλήθησαν συνιέναι⁸⁸ ἀντιτάξαντες ἀπόλυτον ἀπειθειαν καὶ παρακοήν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἢ Ἐκκλησία περιῆλθεν μετὰ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας εἰς τὴν ἀνάγκην ἵνα τιμωρήσῃ παραδειγματικῶς τοὺς ἀνυποστόλως παρανομοῦντας καὶ τὸν μὲν τέως ἡγούμενον παύσῃ καὶ καταδικάσῃ⁸⁹ εἰς παντελεῆ καθάρισιν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ τούς δὲ πρωταιτίους τῶν σκανδάλων

85. Ἀναγγελία τῆς ἀποστολῆς τοῦ ὑπὸ σχολιασμὸν ἐγγράφου ἔγινε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθεια στὶς 21 Ἰουνίου 1883 (βλ. παραπάνω, σημ. 77).

86. Ἐννοεῖται ἡ ἀπόφαση τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακεῖμ Γ', ἢ ὅποια κατ' οὐσίαν ἀπετέλεσε τὴν ἀφετηρία τοῦ προβλήματος [βλ. Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθεια 1 (1880-1881) 101-104 καὶ Σπανός, Λειμωνιακὸ Ζήτημα, 80-81].

87. Ἐννοοῦνται κατὰ κύριο λόγο οἱ ἱερεῖς τῆς Ἀχυρῶνος.

88. Πρὸβλ. τὸ γ' ἀντίφωνο τῆς Ἀκολουθίας τῶν Παθῶν: ...ὁ δὲ παράνομος Ἰούδας οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι (Τριώδιον, Ρώμη 1879, 666-667).

89. Βλ. παραπάνω, ἔγγρ. 13.

καί ταραχῶν καθυποβάλλει εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά ἐπιτίμια⁹⁰, ἀποστείλλει δέ καί ἕξαρχον⁹¹ ὅπως διορθῶσι τὰ κακῶς κείμενα καί ἀποκαταστήσῃ τήν τάξιν, ἀλλά καί ταῦτα τὰ μέτρα κατ' οὐδέν ἠλλοίωσαν τήν σφαλεράν τῶν πραγμάτων κατάστασιν ἔνεκα τῆς ἀνευδότητος ἐπιμονῆς τῶν περί ὧν ὁ λόγος πρωταιτίων καί ἰδίᾳ τῆς Δημογεροντίας Ἀχυρῶνος, ἥτις σφετεριζομένη ἀυθαίρετως τὰ δικαιώματα τοῦ ἀρχιερέως αὐτῆς προβαίνει εἰς τό παράτολμον κίνημα τοῦ ἐκδιδόναι ἀδείας γάμων⁹² καί διὰ τῆς ἐπιρροῆς αὐτῆς διαστρέφειν τοῦ ἄλλως ἀπλοῦ καί ἀκάκου λαοῦ· ὡς μόνη δέ παραμυθία ἐναπομένει τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ πεποιθήσις, ὅτι τήν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὑμῶν πνευματικὴν ἀναρχίαν οὐδόλως συμμαρτυροῦσθε ὑμεῖς οἱ εὖ φρονούντες καί μετριοπαθέστεροι τῶν χριστιανῶν, καί ὅτι ἐπὶ τέλους καί αὐτοὶ οἱ ὁπώσποτε παρεκτραπέντες ἐλεύσονται εἰς συναίσθησιν τῶν πεπραγμένων αὐτῶν καί ἀποστήσονται τῶν σκανδαλωδῶν αὐτῶν πράξεων, ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τάξεως καί νομιμότητος ἀφ' ἧς ἀπεπλανήθησαν· πρὸς ὑμᾶς λοιπόν τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εἰρήνην καί πρὸς αὐτοὺς τοὺς παρεκτραπέντας ἐνέκρινεν ἡ Ἐκκλησία ὅπως ἀποτείνη τὰς μητρικὰς αὐτῆς συμβουλὰς καί σωτηριώδεις παραινήσεις, ἐλπίζουσα ὅτι κατορθωθήσεται ἐπὶ τέλους ἡ παρ' ὑμῶν καί παρὰ πάντων ποθομένη ἐπαρχιακὴ γαλήνη καί ἁρμονία· διό καί εὐχομένη ὀλοφύχως καί εὐλογοῦσα ὑμᾶς προτρέπεται καί παραγγέλλει, ὅπως ἐν τῷ συμφέροντι τῆς κοινῆς εἰρήνης τῆς ἐπ' ἐσχάτων ὡς μὴ ὠφέλε διαταραχθεῖσης, ἀναλάβητε τὸν καλὸν ἀγῶνα τοῦ λαβεῖν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καί ἡσυχίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὑμῶν. Ἰδίᾳ δέ συμβουλευόμεν καί ὑμᾶς τοὺς Δημογέροντας Ἀχυρῶνος ἵνα ἀποστήτε πάσης τοῦ λοιποῦ ἐπεμβάσεως εἰς τὰ καθήκοντα καί δικαιώματα τοῦ ἀρχιερέως ὑμῶν καί μεταμεληθέντες εἰλικρινῶς συνδιαλλαγῆτε μετὰ τῆς αὐτοῦ Ἱερότητος. Διότι ἐν περιπτώσει ἀπειθείας καί ἐπιμονῆς εἰς ἣν λοξοδρομεῖτε σχολιὰν ὁδὸν ζητηθήσεται κατ' ὑμῶν ἡ ἐνέργεια τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως. Ἄλλ' ὅπως μὴ ληφθῶσι τοιαῦτα μέτρα ἀθυμίαν ἄλλως ἐμποιοῦντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, δεόν ἵνα ἀπόσχῃτε τοῦ λοιποῦ πάσης πλημμελοῦς καί ἀξιοκατακρίτου πράξεως ὑμεῖς τε καί οἱ συμφρονούντες ὑμῖν καί σύμπαντες συνεργάζησθε ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς αὐτοῦ Ἱερότητος, ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν τοῦ τόπου συμφερόντων γινώσκοντες ὅτι ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, ἡ παιδεύουσα καί πάλιν ἰωμένη, προθύμως ἔχει διανοῖξαι τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, καί τὴν εἰλικρινῆ ὑμῶν μεταμέλειαν συμπαθῶς ἀποδέξασθαι καί τὴν συγχώρησιν ἐπιδαφιλεῦσαι. Τό εὐάρεστον τοῦτο καί σωτήρι-

90. Βλ. παραπάνω, ἔγγρα. 15.

91. Τὸν μητροπολίτη Καστορίας Κύριλλο, ὅπως φαίνεται στὸ παραπάνω ἔγγρα. 18.

92. Ἡ ἐκδοσις ἀδειῶν γάμων ἦταν ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῶν κατὰ τόπους Μητροπόλεων. Σύμφωνα μὲ τὸ Πατριαρχικὸν Βεράτιο, τὸ «δοθὲν εἰς τὸν Πατριάρχην Ἰωακείμ (Β'), μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως» τὸ 1860, «οὐδεὶς ἱερεὺς δύναται νὰ τελέσῃ γάμον λογιζόμενον ὡς ἀθέμιτον παρ' αὐτοῖς, εἰμὴ διὰ προηγουμένης ἀδείας τοῦ πατριάρχου, τοῦ μητροπολίτου ἢ τοῦ ἐπισκόπου, ἀφ' οὗ ἐξήρτηται» (ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ, *Κανονισμοί*, 72· βλ. καί σσ. 113 καί 128, ὅπου δημοσιεύονται ἀντίστοιχες διατάξεις, περιεχόμενες στὰ ἀντίστοιχα Βεράτια τῶν Πατριαρχῶν Διονυσίου Ε' καί τὸ δεῦτερον τοῦ Ἰωακείμ Β'). Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια γράφει στίς 3 Δεκεμβρίου 1883, σὲ δημοσίευμα μὲ τίτλο *Τὰ περὶ τῶν προνομίων ἐπίσημα ἔγγραφα*: «Αἱ ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς καί μητροπολιτικοῖς βερατίοις περὶ γάμου τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν διατάξεις σαφέσταται εἰσίν, ἐκτενέστατα καί λεπτομερέστατα καθορίζουσαι ὅτι μόνη ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν ἐξουσίαν συζευγνύειν καί διαζευγνύειν καί διεξάγειν πάσαν τὴν ἀπὸ τοῦ γάμου διαφορὰν» [EA 5 (1883-1884) 131].

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωνακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

ον ἀποτέλεσμα ἀναμένοντες ἐξαιτούμεθα τῆς μὲν ὀπώσποτε ἡμαρτηκόσι ἄνεσιν καὶ εἰλικρινῇ μεταμέλειαν, πᾶσι δὲ ὑμῖν τοῖς φιλησύχοις καὶ εἰρηνεύουσιν ἐνίσχυσιν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν καὶ κοινωφελές τῇ πατρίδι ὑμῶν παρά τοῦ ἀγαθοδότου Θεοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἴη πᾶσιν ὑμῖν.

αὐπγ ἐν μηνί Ἰουνίῳ Ἰνδικτιῶνος ΙΑης

† Ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος

† Ὁ Ἡρακλείας Γρηγόριος

† Ὁ πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος

† Ὁ Δέρκων Ἰωακεῖμ

† Ὁ Ἰωαννίνων Σωφρόνιος

† Ὁ Ἀγκύρας Γεράσιμος

† Ὁ Βιζύης Κωνστάντιος

† Ὁ Γρεβενῶν Κύριλλος

† Ὁ Χαλεπίου Δωρόθεος

† Ὁ Καρπάθου Γεράσιμος

24 (176)

3 Αὐγούστου 1883

Παροτρύνεται ὁ Μητροπολίτης Μηθύμνης νὰ προβεῖ στὴν «ἐπ' ἐκκλησιῶν» ἀνάγνωση τῆς παραινετικῆς πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας συνοδικῆς ἐπιστολῆς καὶ νὰ καλέσει τοὺς λειμωνιάτες μοναχοὺς νὰ ἐπιστρέψουν στὴ μονή.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 2760

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργγέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε. Χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Ἐλάβομεν τὸ ἀδελφικόν αὐτῆς γράμμα τῆς κ'. τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου καὶ εἶδομεν ὅτι συμβουλευθεῖσα μετὰ τῶν εὖ φρονούντων ἐπαρχιωτῶν αὐτῆς ἀνέβαλεν τὴν ἐπ' Ἐκκλησίας ἀνάγνωσιν τῶν τελευταίων πρὸς αὐτὴν διαβιβασθέντων Ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων⁹³ μέχρι νεωτέρας ὁδηγίας. Ἄλλ' ἀπ' οὗ ὡς προέγραφεν ἡμῖν ἡ αὐτῆς Ἱερότης περιοδεύουσα τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, ἐγένετο δεκτὴ παρά τῶν κατοίκων, ἔδει ἵνα μὴ δειλιάσῃ εἰς τὴν ἐνεργειαν τῶν γραμμάτων καὶ προπάντων τοῦ παραινετικοῦ⁹⁴ ὡς ἀφορῶντος εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς τάξεως ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῆς. Προτρεπόμεθα λοιπὸν αὐτὴν Συνοδικῇ διαγνώσει ἵνα ἐνεργήσῃ τὴν ἐπ' ἐκκλησιῶν ἀνάγνωσιν τούτου,

93. Βλ. παραπάνω, τὰ ἔγγρα. 22 καὶ 23.

94. Τὸ ἔγγρα. 23.

προσπαθοῦσα διά τε τοῦ λόγου καί τοῦ παραδείγματος αὐ-
τῆς ἵνα εἰρηνεῦη τά πράγματα· περί δέ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μο-
νῆς ἐθεωρήθη καλόν ἵνα ἐπανέλθωσι οὗτοι εἰς τήν μετάνοιαν
αὐτῶν, διό καί ὅπουδῆποτε ὑπάρχουσι τοιοῦτοι⁹⁵, εἴτε ἐντός
εἴτε ἐκτός τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς δέον ἵνα προσκαλέσῃ αὐτούς
καί προσηκόντως συμβουλεύσῃ, ὅπως, εἰ ἐθέλουσιν, ἐπανέλ-
θωσιν εἰς τήν Μονήν καί συντελέσωσιν εἰς τήν ἀποκατάστασιν
τῆς ἡσυχίας, διατηρουμένου τοῦ ὑπάρχοντος κοινοβιακοῦ συ-
στήματος. Ἔστω δέ γνωστόν τῇ αὐτῆς ἱερότητι ὅτι ἡ Ἐκκλη-
σία ἐξακολουθεῖ τάς ἐντόνους αὐτῆς ἐνεργείας παρά τῇ Ὑ.
Πύλῃ κατά τῶν παρεκτραπέντων, ἐπιδιώκουσα τήν ἐπίτευξιν
τῆς ἀπ' ἀρχῆς αἰτήσεως αὐτῆς⁹⁶. Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ χάρις καί τό
ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

< αὐπγ'. Αὐγούστου γ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῶ ἀγαπητός ἀδελφός

25 (36)

21 Σεπτεμβρίου 1883

Ἐνημερώνεται ὁ Νικηφόρος γιά τήν συνέχιση τῶν προσπαθειῶν τῆς
Ἐκκλησίας μέ σκοπὸ τήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων καί γιά τήν
ἀποστολή τηλεγραφήματος ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο πρὸς τοὺς δημογέ-
ροντες καί προκρίτους Ἀχυρῶνος μέ τὴ συμβουλή «ἀποστῆναι κτη-
μάτων τῆς Μητροπόλεως, δικαιομάτων μητροπολίτου».

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 3534

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καί ἔξαρχε
Λέσβου, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ
τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος κύρ Νικηφόρε χάρις εἶη τῇ αὐτῆς Ἱερό-
τητι καί εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Λαβόντες ἀνέγνωμεν συνοδικῶς τό
ἀδελφικόν αὐτῆς γράμμα τῆς ιδ'. φθίνοντος, δι' οὗ γράφουσα
περί τῆς ἐξακολουθούσης ἀνωμαλίας τῶν ἐπαρχιακῶν αὐτῆς
πραγμάτων καί ἐφουεμένη ὅπως δοθῇ ὀριστικόν τι πέρας εἰς τήν
ἔκρυθμον ταύτην κατάστασιν, ἔγνω ὑποβαλεῖν τῇ Ἐκκλησίᾳ
ἵνα δικαιωθῇ μετὰ τῶν ἀντιφερομένων αὐτῇ χριστιανῶν πρὸς
ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας καί τιμωρίαν τῶν αἰτίων τῆς παρού-
σης ἀνωμαλίας. Λαβόντες οὖν ὑπ' ὄψιν τήν τοιαύτην πρότασιν
τῆς αὐτῆς Ἱερότητος καί σκεψάμενοι μετὰ τῶν περί ἡμᾶς ἀγί-
ων ἀδελφῶν, ἔγνωμεν ἀπαντῆσαι αὐτῇ δηλοῦντες ὅτι οὐδένα
πρὸς τοῦτο βλέπομεν ὑπάρχοντα λόγον οὐδ' ἐνάγων τις αὐτήν
εἰς δίκην ὑπάρχει μεθ' ὃ συνιστῶμεν ἐκκλησιαστικῶς ἵνα μέ-
νη ἡσυχάζουσα καί ἀσχολουμένη ἀνευδότης τοῦτο μὲν εἰς τήν
ἐπιτέλεσιν τῶν πολυειδῶν καθηκόντων αὐτῆς, τοῦτο δέ εἰς τήν

95. Μὲ βάση τὰ στοιχεῖα τῆς
μέχρι στιγμῆς ἔρευνας δὲν γνω-
ρίζουμε πόσοι μοναχοὶ διέτριβαν
ἐκτός τῆς μονῆς καί ποῦ. Δύο
περίπου χρόνια ἀργότερα, τὸ
Πατριαρχεῖο ἐπανῆλθε, κάνοντας
συγκεκριμένη ἀναφορὰ στοὺς «ἐν
διαφόροις χωρίοις τῆς ἐπαρχί-
ας αὐτῆς καταφυγόντας μονα-
στηριακοὺς πατέρας, ἧτοι τόν
ἐν Τσουκαλοχωρίῳ ἱερατεύοντα
Ἄνθιμον ἐκλεγέντα σκευοφύλακα
τῆς Μονῆς, τόν ἐκ Μυσταγνῶν
Ἄνθιμον, ἐκλεγέντα οἰκονόμον
τῆς Μονῆς καί παραιτηθέντα
διατρίβοντα δέ ἐν τῷ χωρίῳ
Υψηλομετώπῳ καί τόν ἐν Πέ-
τρα ἱερατεύοντα Ἰγνάτιον» (βλ.
παρακάτω, ἔγγρ. 34).

96. Στὰ παραπάνω ἔγγρ.
7 καί 16 γίνεται λόγος γιά τήν
πρόθεση τῆς Μ. Ἐκκλησίας νὰ
τιμωρηθοῦν «καί πολιτικῶς» οἱ
πρωταγωνιστὲς τοῦ Λειμωνιακοῦ
Ζητήματος, χωρὶς ὅμως νὰ διευ-
κρινίζεται τὸ εἶδος καί τὸ μέγεθος
τῆς ἐπιθυμητῆς τιμωρίας (βλ. καί
σημ. 68).

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

εἰρήνευσιν τῶν τεταραγμένων ἔτι πραγμάτων γινώσκουσα ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ καταβάλλουσα τὰς δεούσας εἰς τοῦτο προσπαθείας καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν διευθέτησιν τοῦ μοναστηριακοῦ ζητήματος, ὅπερ ἐγένετο ἡ ἀφορμὴ τοῦ ὄλου τούτου σκανδάλου. Ἐδεξάμεθα δὲ ἔναγχος καὶ τό ἀπό ἰστ' τοῦ αὐτοῦ νεώτερον γράμμα καὶ συνεπείᾳ τούτου συνοδικῶς ἀναγνωσθέντος ἐνεκρίθη καὶ διεβιβάσθησαν τηλεγραφικῶς⁹⁷ τοῖς Δημογέρουσι καὶ προκρίτοις Ἀχυρῶνος τάδε· «παραγγέλομεν ἐντόνως ἀποστῆναι κτημάτων Μητροπόλεως⁹⁸, δικαιωμάτων μητροπολίτου⁹⁹. Ἄλλως Ἐκκλησία ἀναγκάζεται ἐνεργῆσαι αὐστηρῶς ἐναντία ὑμῶν». Αὐτὰ δὲ ταῦτα γράφομεν αὐτοῖς προσεχῶς καὶ δι' ἐπιστολῆς ἐκτενέστερον· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τό ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς Ἱερότητος.

Ἐπισημ. Σεπτεμβρίου κα'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) ἀγαπητός ἀδελφός

26 (177)

11 Ὀκτωβρίου 1883

Καλεῖται ὁ Μηθύμνης Νικηφόρος νὰ ἐνημερώσει τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἂν κάλεσε, σύμφωνα μὲ παλαιότερη ἐντολή, τὸν ἐν ἀργία διατελοῦντα ἱερέα τῆς κοινότητος Καλλονῆς νὰ παρουσιαστῆ ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ ἀπολογία.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 3902

† Ἱερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριψε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Κατὰ τὴν ἰζ' τοῦ παρωχημένου Ἰουνίου μηνός γράψαντες αὐτῇ¹⁰⁰ ἐσημειοῦμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ ἀργίαν διατελοῦντος Ἱερομονάχου Δανιὴλ Σαμίου, προτρεπόμενοι τὴν αὐτῆς Ἱερότητα ὅπως πρὶν ἢ καταγῶμεν αὐτοῦ τὴν προσήκουσαν ποινὴν προσκαλέσῃ αὐτόν τρεῖς ἵνα ἔλθῃ καὶ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἀπολογίαν. Ὅθεν προτρεπόμεθα τὴν αὐτῆς Ἱερότητα διὰ τῆς παρουσίας ὅπως πληροφορήσῃ ἡμᾶς ἐάν προσεκάλεσε τὸν εἰρημένον τρεῖς κατὰ τὴν διάταξιν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τί ἀπήντησεν οὗτος εἰς τὰς προσκλήσεις ὅπως σκεφθῶμεν ἀκολουθῆς διὰ τὰ περαιτέρω. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετ' αὐτῆς.

Ἐπισημ. Ὀκτωβρίου ια'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) ἀγαπητός ἀδελφός

97. Τὸ τηλεγράφημα δὲν σώζεται στὸ ANΓ.

98. Ἀνάμεσα στὶς παράνομες πράξεις, στὶς ὁποῖες πρόεβησαν τὰ μέλη τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης ἦταν «καὶ ὁ γενόμενος νοσφισμὸς τῶν εἰσοδημάτων τῶν κτημάτων τῆς Ἱερᾶς ὑμῶν Μητροπόλεως καὶ ἡ αὐθαίρετος ἐκμίσθωσις αὐτῶν», ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἀντίγραφο Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς Δημογέροντες Καλλονῆς, σωζόμενο στὸν Κώδικα ὑπ' ἀριθμ. 6 τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆ, ἀπολυθεῖσα στὶς 7 Αὐγούστου 1885, μᾶς δίνει καὶ τὸ στοιχεῖο ὅτι ἡ ἐδῶ σχολιαζόμενη τηλεγραφικὴ παραίνεση τοῦ Πατριαρχείου δὲν εἰσακούστηκε γιὰ δύο τοῦλάχιστον χρόνια (ΚΩΔΙΞ ΜΗΘΥΜΝΗΣ 6, ἀριθ. 95).

99. Κατὰ κύριο λόγο ἐννοεῖται ἡ ἐκδοση ἀδειῶν γάμων ἀπὸ τῆ δημογεροντία, γεγονός γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ Νικηφόρος διαμαρτυρήθηκε πρὸς τὸ Μουτσαρίφη Μυτιλήνης (προσχέδιο τῆς ἐπιστολῆς ἀποτελεῖ τὸ ἔγγρ. ANΓ 320) καὶ, προφανῶς, πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο. Στὸ ἔγγρ. ANΓ 192 ἀναφέρονται ἐπίσης ὡς παρεμβάσεις τῆς δημογεροντίας «τό νοσφιζεσθαι τὰ δικαιώματα τῆς Ἀρχιερωσύνης οἷον τὰς ἀδείας γάμων, τὸ κλείειν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μὴ δέχεσθαι ἱερέα εἰς τὸ τελέσαι θρησκευτικὸν ἐν αὐτῇ καθῆκον».

100. Βλ. παραπάνω, ἔγγρ. 21.

27 (178)

11 Ὀκτωβρίου 1883

Καλεῖται ὁ Νικηφόρος νὰ ἐνημερώσει τὸ Πατριαρχεῖο σχετικὰ μὲ τὴν ἔμπρακτὴ ἄρνηση τοῦ Μουτεσαρίφη Μυτιλήνης νὰ ἐφαρμόσει τὴν ἐντολὴ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης γιὰ τὴν σύλληψη τοῦ καθηρημένου Ἡγουμένου τῆς μονῆς.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 3921

† Ἱερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Πρὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἔγραψε πρὸς τὸν διοικητὴν Μιτυλήνης Κεμάλ-βέην¹⁰¹, διαττάουσα περὶ τῆς συλλήψεως καὶ ἐνταῦθα ἀποστολῆς τοῦ καθηρημένου Ἡγουμένου τῆς Μονῆς Λειμῶνος¹⁰², ἄχρι τοῦδε ὅμως οὐδὲν οὗτος ἔπραξεν. Ὅθεν ἀναγγέλοντες τοῦτο τῇ αὐτῆς Ἱερότητι προτρεπόμεθα ἵνα δηλώσῃ ἡμῖν εἰς ἀπάντησιν εἰ ἔλαβε γνῶσιν τοῦ πράγματος καὶ τί ἄρα συμβαίνει αὐτόθι ὥστε μὴ ἐκτελεσθῆναι εἰσέτι τὰ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διαταχθέντα. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐνωπύ. Ὀκτωβρίου ἰα

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀγαπητός ἀδελφός

28 (179)

31 Ὀκτωβρίου 1883

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀπαντᾷ ἀρνητικὰ στὸ αἶτημα τοῦ Νικηφόρου νὰ ἀποσταλεῖ ὡς ἔξαρχος στὴν ἐπαρχία Μηθύμνης ὁ Πατριάρχης πρ. Ἀλεξανδρείας Καλλίνικος καὶ τὸν ἐνημερώνει γιὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς Μεγάλῆς Ἐκκλησίας σχετικὰ μὲ τὸν ἐν ἀργίᾳ διατελοῦντα ἱερέα τῆς κοινότητος Καλλονῆς.

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθμ. Πρωτ. 4130

† Ἱερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἶη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Τὰ ἀπὸ τῆς ιη'. καὶ κ'. τοῦ λήξαντος Ὀκτωβρίου τέσσαρα ἀδελφικά αὐτῆς γράμματα λαβόντες ἀνέγνωμεν καὶ ἰδόντες τὰ ἐν αὐτοῖς προαγόμεθα εἰς ἀπάντησιν δηλῶσαι τῇ αὐτῆς Ἱερότητι Συνοδικῇ διαγνώσει ὅτι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ὑποδεικνυόμενον μέτρον περὶ ἔξαρχικῆς ἀποστολῆς τῆς αὐτοῦ σεβασμίας Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου πρῶ-

101. Ὁ Μουτεσαρίφη Μυτιλήνης Μεχμέτ Ναμὶκ Κεμάλ (βλ. παραπάνω, σημ. 29).

102. Ἐννοεῖται ὁ πρῶτος ἡγούμενος Γεδεών.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωνιακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

ην Ἀλεξανδρείας¹⁰³, ὡς σεβαστοῦ καὶ ἰκανοῦ ἐπαναγαγεῖν τὴν εἰρήνην ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῆς, ἢ Ἐκκλησία φρονεῖ ὅτι ἡ αὐτοῦ Μακαριότης ἕνεκα τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ περιστάσεων¹⁰⁴ ἀδυνατεῖ ἀναλαβεῖν ἐξαρχίαν τοιαύτην· ἄλλως τε τό μέτρον τοῦτο ὡς ἐκ τῆς ἐναντίας στάσεως τοῦ διοικητοῦ¹⁰⁵, ἀλυσιτελές ἡμῖν δοκεῖ, δυνάμενον μάλιστα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα σάλον τινά καὶ ἀνησυχίαν προξενῆσαι εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ καιρῷ τὰ πράγματα ἤρεμον φαίνονται λαβόντα τροπήν, καὶ ἡ αὐτῆς Ἱερότης περιοδεύουσα εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς πανταχοῦ τυγχάνει ὑποδοχῆς παρὰ τῶν χριστιανῶν¹⁰⁶. διὰ τοὺς λόγους τούτους θεωρεῖται συμφέρον ἵνα μένωσιν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ πράγματα, καὶ ἀφ' ἑνός μὲν ἡ αὐτῆς Ἱερότης συνεχίζῃ τό ἔργον τῆς εἰρηνοποιήσεως διὰ τῶν πατρικῶν αὐτῆς συμβουλῶν καὶ τοῦ ἡπίου καὶ συνδιαλλακτικοῦ αὐτῆς τρόπου, ἀφ' ἑτέρου δέ ἡ Ἐκκλησία οὐ παύσεται ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ τὰς δεούσας ἐνεργείας ποιουμένη παρὰ τῇ ὑψηλῇ Πύλῃ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸν ἱερέα Δανιήλ, ἐνεκρίθη ἵνα ἀναβληθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος τό προαποφασισθέν κατ' αὐτοῦ διάβημα παρὰ τῇ σεβαστῇ Κυβερνήσει, ἀντὶ δέ τούτου ζητηθῇ παρὰ τῶν Δημογερόντων Ἀχυρώνης, προσηκόντως προτρεπομένων, ἵνα μὴ κωλύωσιν αὐτόν, ὡς αὐτός διαδίδωσιν, ἐλθεῖν καὶ ἀπολογηθῆναι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀναγκασθησομένην ἐν περιπτώσει ἐναντία προβῆναι εἰς τὴν τούτου καθαίρεσιν, ἧς παραίτιοι ἔσονται αὐτοί. Ὅθεν ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα γράφομεν σήμερον αὐτοῖς τὰ δέοντα¹⁰⁷ καὶ ἴδωμεν τό ἀποβησόμενον. Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ χάρις εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐπισημ. Ὁκτωβρίου λα'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός

29 (180)

22 Νοεμβρίου 1883

Ἐντέλλεται ὁ Μητροπολίτης Μηθύμνης νὰ μεταβεῖ στὴ Μονὴ Λειμῶνος καὶ νὰ προβῇ στὴν ἐκλογὴ νέου Ἡγουμένου.

ΑΝΓ 157, μὲ ἡμερομηνία 2 Δεκεμβρίου 1882) καὶ ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀμφισβητούμενης ἀπὸ τοὺς στασιαστὲς ποιμαντικῆς τοῦ ἀποστολῆς· βλ. συγκριτικὰ τὰ ἔγγρα. 30, 40, 56, 57 καὶ 329 (ἐπιστολὲς τῶν Δημογεροντιῶν Ἀχυρώνος-Κεραμίου-Παπτιανῶν-Δαφίων, Ἀγίας Παρασκευῆς, Σκαλοχωρίου, Σκουτάρου καὶ Φίλιας ἀντίστοιχα), ὅπου ἡ “ἀποστολή” τοῦ Νικηφόρου παρουσιάζεται ὡς «πᾶν ἄλλο ἢ ἀρχιερατικὴ». Τὰ συγκεκριμένα ἔγγραφα, καθὼς καὶ ἄλλα παρεμφεροῦς περιεχομένου, ἀμφισβητοῦν παράλληλα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Νικηφόρου γιὰ τὴν ἐπαρχία.

107. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ δὲν σώζεται στὸ ΑΝΓ. Ἀναφορὰ σ' αὐτὸ γίνεται στὸ ἔγγρα. ΑΝΓ 156 (Ἴσον πρακτικῶν τῶν μουχτάριδων καὶ δημογερόντων τοῦ χωρίου Ἀχυρώνος τοῦ διαμερίσματος Καλλονῆς, μὲ ἡμερομηνία 13 Νοεμβρίου 1883), ὅπου φαίνεται ὅτι ὁ Δανιήλ εἶχε τὴν πρόθεση νὰ μεταβεῖ στὴν Κωνσταντινούπολη.

103. Ὁ Πατριάρχης πρ. Ἀλεξανδρείας Καλλίνικος εἶχε σταλεῖ ὡς ἔξαρχος καὶ κατὰ τὴν πρώτη φάση τοῦ Λειμωνιακοῦ Ζητήματος καὶ ἔχαιρε ἐκτιμήσεως καὶ ἐμπιστοσύνης στὴν ἐπαρχία Μηθύμνης [βλ. ΣΠΑΝΟΣ, Λειμωνιακὸ Ζήτημα, 72-73].

104. Ὁ Καλλίνικος ἀντιμετώπιζε τότε προβλήματα υγείας, τὰ ὁποῖα ἄλλωστε τὸν εἶχαν ἀναγκάσει νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸ θρόνο τῆς Ἀλεξανδρείας.

105. Ὁ Μουτεσαρίφης Μυτιλήνης Μεχμέτ Ναμικ Κεμάλ.

106. Ἡ ὑποδοχὴ αὐτῆ εἶναι ἡ ἔμπρακτὴ ἄρνηση τῆς “ἀποκήρυξης” τοῦ Νικηφόρου (μὲ τὸ ἔγγρα.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 4463

† Ἰερῶτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετροιότητος κύρ Νικηφόρε. Χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Λαβόντες τό ἀπό τῆς ι'. τοῦ τρέχοντος ἀδελφικόν αὐτῆς γράμμα εἶδομεν ὅσα εἰς ἀπάντησιν τῶν τελευταίων ἐπιστολῶν ἡμῶν¹⁰⁸ καὶ τοῦ τηλεγραφήματος¹⁰⁹ ἀναφέρει λέγουσα πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι μετέβη μὲν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Λειμῶνος οὐκ ἐνήργησεν ὅμως τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας περὶ ἐκλογῆς νέου ἡγουμένου ἐν αὐτῇ. Τὴν ἀναβολὴν ταύτην μετὰ λύπης ἰδόντες ἐπαναλαμβάνομεν δηλῶσαι αὐτῇ ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἐντολὴ ἦν εἶχε παρ' ἡμῶν σαφὴς ἦν καὶ οὐδεὶς ὑπῆρχε λόγος περὶ τοῦ καθηρημένου Γεδεών καὶ τοῦ Παναρέτου, ὥφειλεν ἵνα προσκαλέσῃ ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτῆς τοὺς ἐκτός τῆς Μονῆς πατέρας, οἵτινες ἀπαρτίζουσι τό ὄλον τοῦ προσωπικοῦ ταύτης καὶ προβῆ εἰς τὴν ἐκλογὴν συντάττουσα τό ἐπὶ τούτῳ πρακτικόν καὶ ἀποστέλλουσα τοῦτο τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς ἔγκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν ταύτης¹¹⁰ ἐντελλόμεθα λοιπόν καὶ πάλιν αὐτῇ συνοδικῇ διαγνώσει ἵνα μεταβῆ εἰς τὴν Μονὴν καὶ ἐνεργήσῃ οὕτως ἄνευ ἀναβολῆς ἀναγγείλῃ δέ προσεχῶς ἡμῖν τό ἀποτέλεσμα¹¹¹. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τό ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐρωτῶ. Νοεμβρίου κβ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) ἀγαπητός ἀδελφός

30 (181)

29 Νοεμβρίου 1883

Προτρέπεται ὁ Νικηφόρος νὰ συνεχίσει τὴν περιοδεία του στὴν ἐπαρχία Μηθύμνης, ὅπου γίνεται δεκτὸς «μετὰ σεβασμοῦ παρὰ τῶν χριστιανῶν».

108. Ἐννοοῦνται προφανῶς τὰ ἔγγρα. ANΓ 177, 178 καὶ 179, ἀποσταλέντα στὶς 11 Ὀκτωβρίου τὰ δύο πρῶτα καὶ στὶς 31 τοῦ ἴδιου μηνὸς τὸ τρίτο.

109. ANΓ 158: *Mitropolitin Mithimnis Calloni Metelin. Gramma elifthi metavite is monin energisate eclogin igoumenou meta calogiron entos ke ekstos. Patriarchis Ioachim.*

110. Ἡ ἐντολὴ αὐτῆ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ ὅσα προβλέπονται στὸ σιγίλλιο τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου

Ε', τὸ ἐκδοθὲν τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1797 (βλ. παραπάνω, σημ. 51). Στὸν κώδικα τῆς μονῆς ὅμως καὶ στοὺς κώδικες τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης σώζονται πολλὰ ἀποκατασταστικὰ γράμματα, ἐπικυρωτικὰ τῶν ἐκλογῶν ἡγουμένων, ὥστε νὰ θεωροῦμε ὅτι ἡ πρακτικὴ αὐτῆ τῆς ἐπικύρωσης ἦταν ἡ συνήθης.

111. Εἶναι προφανὲς ὅτι μέχρι τουλάχιστον τῆ στιγμῆ τῆς σύνταξης τῆς συγκεκριμένης ἐπιστολῆς δὲν ἔχουν γίνει γνωστὰ στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου ὡς ἡγουμένου τῆς μονῆς, περὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀδελφότης εἶχε ἐνημερώσει τὸ Μητροπολίτη, μὲ ἔγγραφο τῆς 14ης Νοεμβρίου (ANΓ 138), ὅπου ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «Συμφώνως τῷ ἀνακοινωθέντι ἡμῖν Πατριαρχικῶ Τηλεγραφήματι, καὶ τῇ χθεσινῇ ἐπιστολῇ Σας, συνελθοῦσα ἀπαξάπασα ἡ ἐν Χριστῶ ἡμῶν Ἀδελφότης ἐξελέξατο παμψηφεί Ἡγουμένον Αὐτῆς τὸν Ἱερομόναχον Γρηγόριον ἀντὶ τοῦ τέως διηθύναντος Αὐτὴν δι' ἐπιτρόπου Του Κ: Γεδεών· παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως διαβιβάσῃτε τὴν εἰδήσιν τῆς ἐκλογῆς μας ταύτης εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν Ἱερωτάτην Σύνοδον, καὶ ἰκετεύσῃτε ἐν ὀνόματι τῆς ταπεινῆς ἡμῶν ἐν Χριστῶ Ἀδελφότητος, ἵνα ἀρθεῖ πλεον ἂφ' ἡμῶν ὁ σάλος, καὶ βασιλεύσῃ ἡ ἐν Χριστῶ γαλήνη».

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 4543

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριμε καὶ ἕξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ιερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Τά ἀδελφικά αὐτῆς γράμματα τῆς α΄., ιστ΄. καὶ ιζ΄. τοῦ λήγοντος ἀνέγνωμεν Συνοδικῶς καὶ εἶδομεν μετ' εὐχαριστήσεως ὅτι περιέρχεται τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς γινομένη δεκτὴ μετὰ σεβασμοῦ παρά τῶν χριστιανῶν. Εἰς ἀπάντησιν προτρεπόμεθα τὴν αὐτῆς ιερότητα Συνοδικῆ διαγνώσει ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὴν περιοδείαν πάσης τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς εἰσηγουμένη τοῖς χριστιανοῖς τὴν εἰρήνῃ καὶ ὁμόνοιαν καὶ διδάσκουσα αὐτοὺς τὴν ἀκριβὴ τήρησιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων, τό σέβας καὶ τὴν ὑπακοήν εἰς τὴν Μητέρα αὐτῶν Ἐκκλησίαν καὶ πᾶν ὅ,τι ψυχωφελές καὶ σωτήριον. Τά δέ λοιπά ἀνωμάλως ἔτι ἔχοντα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῆς διορθώσει πεποιθᾶμεν καὶ θεραπεύσει βαθυμῆδόν ὁ χρόνος τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ.

Περί δέ τῆς προταθείσης ὑπ' αὐτῆς ἀποστολῆς ἐξάρχου, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς ἡγουμένου ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Λειμῶνος ἐγράψαμεν αὐτῇ ἐσχάτως τά δέοντα παρασχόντες αὐτῇ τὰς ἀνηκούσας Ἐκκλησιαστικὰς ὁδηγίας¹¹². Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετ' αὐτῆς.

<αωπγ΄. Νοεμβρίου κθ΄.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῶ ἀγαπητός ἀδελφός

31 (203)

9 Ἰανουαρίου 1885

Ἐκφράζεται ἡ ἱκανοποίησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὴ «συνδιαλλαγὴ καὶ εἰρήνευσις» μεταξὺ τοῦ Μητροπολίτη Μηθύμνης καὶ τῆς Δημογεροντίας Καλλονῆς καὶ ἀναγγέλεται ἡ ἐπάνοδος τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου «Παπαφλέσσα» στὴν ἐπαρχία.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 16

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριμε καὶ ἕξαρχε Λέσβου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε· χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ιερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Κομισάμενοι τὰ ἀπὸ κβ΄., κγ΄. καὶ κη΄. παρελθόντος τρία ἀδελφικά αὐτῆς γράμματα καὶ ἕτερον δέ πρό τούτων ἀχρονολόγητον, ἀνέγνωμεν τὰ ἐν αὐτοῖς Συνοδικῶς καὶ λίαν εὐχαρίστως ἐπληροφόρηθημεν ἐκ τοῦ τελευταίου τὴν ἐπελθοῦσαν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Δημογερόντων

112. Βλ. παραπάνω τὰ ἔγγρα. 28 καὶ 29.

Ἀχυρῶνος συνδιαλλαγὴν καὶ εἰρήνευσιν¹¹³, ὀφειλομένην τῇ καλοκαγάθῳ καὶ δραστηρίᾳ ἐνεργείᾳ τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος τοῦ Διοικητοῦ¹¹⁴. Ὅθεν εὐαρέστως ἐπὶ τούτῳ διατεθειμένοι ἐγράψαμεν ἤδη εὐχαριστοῦντες προσηκόντως τῇ Α. Ἐξοχότητι, εὐχόμεθα δὲ καὶ ἐλπίζομεν ὅσον οὐπω εὐαγγελισθῆναι καὶ τὴν τελείαν εἰρήνευσιν καὶ τὴν ἐπάνοδον τῆς ἡσυχίας καὶ τάξεως ἐν πᾶσι τοῖς ἀπὸ τοσοῦτου ἤδη χρόνου κακῶς καὶ ἀνωμάλως ἔχουσιν, εἰς ὃ οὐ μικρὸν συντελέσει καὶ ἡ φρόνησις καὶ μετριοπάθεια τῆς αὐτῆς ἱερότητος, ἣν πεποισμεθα ὅτι ἐπιδειξεται. Ἐπὶ τούτοις ἀναγγέλοντες αὐτῇ καὶ τὴν ἐνταῦθα ἔλευσιν τοῦ καθηρημένου ἱερομονάχου Γρηγορίου¹¹⁵, ἐπιλαμβανόμεθα τῆς περιστάσεως ἵνα ἀποδῶμεν τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ τὰς προσηκούσας ἡμῶν εὐχαριστίας ἐφ' οἷς ἐπεύχεται ἡμῖν ἐπὶ τῷ ἀρξαμένῳ σὺν Θεῷ νέῳ σωτηρίῳ ἔτει καὶ ἅμα ἀντεπευξόμεθα αὐτῇ τοῦτο αἴσιον καὶ πάροχον πλείστης ὄσης καρποφορίας πνευματικῆς τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ παναγάθου Θεοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.

Ἐπιπέ. Ἱανουαρίου θ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀγαπητός ἐν Χ(ριστῷ) ἀδελφός

32 (8)

8 Φεβρουαρίου 1885

Τὸ Πατριαρχεῖο ἐνημερώνει τὸν Νικηφόρο ὅτι ἀποστέλει τὸν Ἐπίσκοπο Μυριοφύτου Γρηγόριο ὡς ἔξαρχο στὴ Μονὴ Λειμῶνος.

† Ἰωακείμ Ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 798

† Ἱερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης, ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος κύρ Νικηφόρε χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Τῆς καταστάσεως τῶν τῆς ἱεραῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος οὔσης εἰς ὃ σημεῖον οἶδεν ἡ αὐτῆς ἱερότης, ἔδοξε τῇ ἐκκλησίᾳ ἵνα πρὸς ἀποκατάστασιν ἐν αὐτῇ τῆς προτέρας τάξεως καὶ ἡσυχίας καὶ ἐκλογῆν τῶν μελλόντων ἀναλαβεῖν ἐφεξῆς τὴν διεύθυνσιν τῆς Μονῆς ταύτης ἀποστείλῃ ἐξαρχικῶς κατάλληλόν τι πρόσωπον καὶ ὡς τοιοῦτον ἔγνω τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφόν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Μυριοφύτου κύρ Γρηγόριον. Γράψαντες οὖν ἤδη τῇ θεοφιλίᾳ αὐτοῦ καὶ ἀναθέμενοι τὰ τῆς ἐξαρχικῆς ταύτης ἐντολῆς ἀναγγέλομεν ταῦτα καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι πρὸς γνῶσιν διὰ τὰ περαιτέρω. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἶη μετ' αὐτῆς

Ἐπιπέ. Φεβρουαρίου η'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀγαπητός ἐν Χ(ριστῷ) ἀδελφός

113. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἐγγράφα τοῦ ΑΝΓ ἡ εἰρήνευση αὐτῆ ἦταν ἀπλῶς πρόσκαιρη ἀνακωχή.

114. Πρόκειται γιὰ τὸν ἀντικαταστάτη τοῦ Μεχμέτ Ναμὶκ Κεμάλ, τὸν Γιουσούφ Ἀγκιάχ, πρῶην μουτσαρίφη Ρόδου.

115. Ὁ ἐπονομαζόμενος “Παπαφλέσσας” καὶ καθηρημένος ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο ἱερομόναχος.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

33 (204)

Αὐγούστος 1885

Αἴρεται τὸ ἐπιτίμιο τοῦ ἀφορισμοῦ γιὰ ὅσους εἶχαν καταδικαστεῖ ἐξ αἰτίας τῆς στάσεώς τους στὸ Λειμωναῖο Ζήτημα, ἐξαιρουμένων τῶν μὴ μετανοησάντων Ζ. Ὑπανδρουμένου καὶ Μ. Νικόπουλου.¹¹⁶

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 3120

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριψε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ καὶ ἐντιμότατοι κληρικοί· εὐλαβέστατοι ἱερεῖς· τιμιώτατοι Δημογέροντες καὶ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, χάρις εἴη ἡμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ἡ ἐντιμος Δημογεροντία τῆς Κοινότητος Καλλονῆς ἀννήχθη τῇ Ἐκκλησίᾳ δι' ἀναφορᾶς¹¹⁷ ἐπικαλουμένη τὴν ἐπιείκειαν αὐτῆς καὶ τὸ ἔλεος ὑπὲρ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὅσοι ἐκ πλάνης ἢ συναρπαγῆς συνετάχθησαν τῇ κακοβούλῳ σπείρᾳ φιλοταράχων τινῶν καὶ συνεξετράπησαν εἰς τὸν ἄδικον ἐκείνον καὶ ἄνομον κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας περὶ τοῦ γνωστοῦ ζητήματος τῆς ἱεράς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος ἀγῶνα, καντεῦθεν ὑπὸ τοὺς δεσμούς τοῦ προεκδοθέντος ἐκκλησιαστικοῦ Ἐπιτιμίου¹¹⁸ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ Γράμματος ὑπέπεσον καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀναφερομένη Δημογεροντία διαβεβαιωσαμένη τὴν Ἐκκλησία περὶ τῆς εἰλικρινοῦς μεταμελείας τῶν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐκείνας ποινὰς ἐνοχοποιηθέντων¹¹⁹ ἐξητήσατο τὴν ἀπὸ τῶν δεσμῶν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν καὶ συγχώρησιν, διὰ ταῦτα εὐμενῶς ἀποδεξάμενοι τὴν μεταμέλειαν αὐτῶν καὶ τῆς συνήθους ἐκκλησιαστικῆς ἐπιεικειᾶς καὶ συγκαταβάσεως χρῆσιν ποιούμενοι, ἐξαιρουμένων δὲ τῶν πρωταιτίων καὶ πρωταγωνιστῶν τοῦ οἰκτροῦ ἐκείνου κατὰ τῆς Ἐκκλησίας κινήματος, ἦτοι τοῦ Ζαφειρίου Ὑπανδρουμένου καὶ Μιλτιάδου Νικοπούλου, οἵτινες τῇ ἐθελοκακίᾳ ἐμμένοντες μηδὲ τὸ παράδειγμα τοῦ συναγωνισθέντος αὐτοῖς Ἰωάννου Κόντου τοῦ ζητήσαντος καὶ λαβόντος τὴν ἄφεσιν¹²⁰ μιμούμενοι αἰροῦνται μᾶλλον ἐμμένειν τῇ ἐνοχῇ

λύσεως τοῦ ἀφορισμοῦ του, στὸ ὁποῖο ἀναφέρονται καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν αἴτηση συγγνώμης: «μεταξὺ δὲ τῶν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια καθυπαχθέντων συμπεριλαμβάμετο καὶ ὁ Ἰωάννης Κ. Κόντος διδάσκαλος τοῦ ἐν Μιτυλήνῃ Σχολαρχείου, ὡς συμπρωταγωνισθείσας μετὰ καὶ ἐτέρων δύο εἰς τὸν ἄδικον καὶ ἀξιοποινον ἐκείνον κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀγῶνα. Ἐπειδὴ δὲ βραδύτερον ἐλθὼν εἰς συναίσθησιν τῶν πεπραγμένων αὐτῶ καὶ τὴν συνείδησιν ἐλεγχόμενος ἐξητήσατο ἐν συντριβῇ καρδίας τὴν μητρικὴν τῆς Ἐκκλησίας συγχώρησιν διὰ τῆς ἀπὸ κε' τοῦ παρελθόντος Μαΐου ἀναφορᾶς αὐτοῦ· διὰ ταῦτα ληφθεῖσης ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τε καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱεράς Συνόδου τῆς θερμῆς τούτης ἰκεσίας αὐτοῦ, ἐγνωμεν τῇ συνήθει ἐκκλησιαστικῇ ἐπιεικείᾳ καὶ συγκαταβάσει χρώμενοι τὴν ἄφεσιν αὐτοῦ πρυτανεῦσαι καὶ τὴν λύσιν ἀπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ προεκδοθέντος περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιτιμίου». Εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ ζήτησε συγχώρησιν, προκειμένου νὰ συνεχίσει τὴν σταδιοδρομίαν του ὡς δασκάλου.

116. Στὸν Κώδικα ὑπ' ἀριθμ. 6 τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης σώσεται ἀντίγραφο Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Δημογεροντίαν Καλλονῆς, μὲ ἡμερομηνία 7 Αὐγούστου 1885, ἡ ὁποία βοηθᾷ στὴ χρονολόγησιν τοῦ ὑπὸ σχολιασμὸν ἐγγράφου. Στὴν ἐπιστολὴ ἀναφέρεται: «Διὰ γράμματος ὑμῶν ἀπὸ ἡ' παρελθόντος Ἰουλίου ἠτεῖσθε ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐπαρχίας ἵνα ἡ Ἐκκλησία παράσχη συγγνώμην καὶ ἄφεσιν πᾶσι τοῖς ὁπόσοιτε ἀμαρτήσασι ἐν τῷ τῆν ἐπαρχίαν ἡμῶν συνταράξαντι μοναστηριακῷ ζητήματι. Τὴν αἴτησιν ταύτην τῆς ὑμῶν Τιμότητος ὑποστηρίχθεισαν καὶ παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως ὑμῶν ἐνταῦθα εὐμενῶς ἀναδεξάμενοι μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱεράς Συνόδου, ἀπελύσαμεν τὰ αἰτηθέντα συγχωρητήρια γράμματα ἀναγνωσθησόμενα ἐν ἀπάσῃ τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ Κοινότητι».

117. Ἀντίγραφο τοῦ ἐγγράφου δὲν σώζεται στὸ ΑΜΛ.

118. Βλ. παραπάνω, ἔγγρα. 15.

119. Μὲ τὸ ἐπιτίμιο τοῦ ἀφορισμοῦ εἶχαν τιμωρηθεῖ οἱ «τρεῖς πρωτοστάται καὶ ἀρχηγοὶ Ζαφειρίου Ὑπανδρουμένου, Κ. Ι. Κόντης (λανθασμένη ἀναγραφή τοῦ ὀνόματος τοῦ Κόντου) καὶ Μιλτιάδης Νικόπουλος καὶ οἱ μετ' αὐτῶν πάντες οἱ τὴν ἐπαρχιακὴν δῆθεν ἐπιτροπὴν συγκροτοῦντες» (βλ. παραπάνω, σημ. 67).

120. Ὁ Ἰωάννης Κόντος ἦταν δάσκαλος καὶ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνέλευσης. Στὸν Κώδικα ὑπ' ἀριθμ. 6 τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης (κεῖμ. 94) σώζεται ἀντίγραφο τοῦ ἐγγράφου

τῶν ἐπιτιμίων, ἢ μεταμεληθῆναι καί τήν ἐκκλησιαστικήν λαβεῖν ἄφεσιν, γράφοντες τῇ χάριτι τοῦ παναγίου καί τελεταρχικοῦ Πνεύματος ἀποφαινόμεθα Συνοδικῶς ἵνα ὅσοι τῶν χριστιανῶν, πλὴν τῶν ἐξονομασθέντων, ζῶντες ἢ τεθνεῶτες ἔφθασαν ὑποπεσεῖν καί ἐνοχοποιηθῆναι ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἐκείναις ἀραῖς, ὡς ἐν συντριβῇ καρδίας ἐξαίτηθείσης τῆς συγχωρήσεως αὐτῶν, ὑπάρχωσι συγκεχωρημένοι καί εὐλογημένοι παρά Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος, ἐλεύθεροί τε καί ἀπηλλαγμένοι τῶν προγραφεισῶν καί προεκφωνηθεισῶν κατ' αὐτῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρῶν ἀθῶοί τε καί ἀνεύθυνοι, ἔχοντες τάς εὐχάς καί εὐλογίας πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων καί τῶν ὁσίων τριακοσίων δέκα καί ὀκτώ θεοφόρων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καί τῶν λοιπῶν ἁγίων Συνόδων, πρός δέ καί τήν εἴσοδον τῆς Ἐκκλησίας ἐλευθέραν ὡσπερ καί τήν μετάληψιν τῶν θείων τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεῶν καί τήν μετά τῶν λοιπῶν χριστιανῶν συγκοινωνίαν τε καί ἀναστροφήν. Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ χάρις καί τό ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καί εὐλογία εἶη μετά πάντων ὑμῶν.

Ἐπεὶ

- † Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῷ τῷ Θεῷ εὐχέτης
- † Ὁ Κυζίκου Νικόδημος
- † Ὁ Χαλκηδόνος Καλλίνικος
- † Ὁ Ἀμασειᾶς Σωφρόνιος
- † Ὁ Σερρών Ναθαναήλ
- † Ὁ Μελενίκου Προκόπιος
- † Ὁ Μηθύμνης Νικηφόρος
- † Ὁ Δεβρών καί Βελισσοῦ Ἄνθιμος
- † Ὁ Σάμου Γαβριήλ
- † Λιτίτζης Ἰγνάτιος

34 (10)

17 Αὐγούστου 1885

Τὸ Πατριαρχεῖο ζητᾷ τήν παρέμβαση τοῦ Μητροπολίτη προκειμένου νὰ ἐπιστρέφουν στὴ μονὴ τρεῖς λειμωνιάτες μοναχοί, οἱ ὅποιοι συνεχίζουν νὰ ἐγκαταβιοῦν ἐκτὸς τῆς μονῆς, παρὰ τὶς ἐντολὰς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ ἐπαναφορὰ τοῦ κοινοβιακοῦ συστήματος.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 3459

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριμε καί ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε χάρις εἶη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καί εἰρήνῃ παρά Θεοῦ.

Μετά τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἐφ' ἱκανόν χρόνον διαταραχθείσης ἡσυχίας ἐν τῇ ἱερᾷ σταυροπηγιακῇ Μονῇ τοῦ Λειμῶνος ὁ νεωστὶ διορισθεὶς ἡγούμενος¹²¹ καί οἱ Σύμβουλοι αὐτοῦ κατ' ἐντολήν ἐκκλησιαστικήν¹²² προσεκάλεσαν τοὺς εἰς διάφορα χωρία τῶν παρακειμένων ἐπαρχιῶν διασκορπισθέντας πατέρας, ἵνα

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωητικοῦ Ζητήματος (1881-1888)

ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ἱεράν αὐτῶν Μετάνοιαν, καὶ τινές μὲν ὑπακούσαντες ἐπανῆλθον εἰς αὐτήν, τινές ὁμως ἀπειθήσαντες ἀποποιῶνται ἐπανελθεῖν τὸ ἱερόν ἐπάγγελμα μετερχόμενοι ἐν οἷς κατέφυγον χωρίοις· Ἐπειδὴ δὲ τὸ τοιοῦτον ἀντιστρατεύεται εἰς τοὺς ἱερούς κανόνας¹²³, καθ' οὓς οἱ εἰς Μονὴν τινα τὴν Μετάνοιαν αὐτῶν θέμενοι μοναχοὶ ὀφείλουσι διελθεῖν ἐν αὐτῇ ὅλον αὐτῶν τὸν βίον, καὶ μὴ ἐξέρχεσθαι εἰς τὸν κόσμον ἄνευ ἀδείας τοῦ κανονικοῦ αὐτῶν ἡγουμένου, διὰ ταῦτα γράφοντες προτρεπόμεθα τὴν αὐτῆς ἱερότητα διὰ τοῦδε τοῦ ἀδελφικοῦ ἡμῶν ὅπως μεταπεμφαμένη τοὺς ἐν διαφόροις χωρίοις τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς καταφυγόντας μοναστηριακοὺς πατέρας, ἦτοι τὸν ἐν Τσουκαλοχωρίῳ¹²⁴ ἱερατεύοντα Ἄνθιμον ἐκλεγέντα σκευοφύλακα τῆς Μονῆς, τὸν ἐκ Μυσταγῶν¹²⁵ Ἄνθιμον, ἐκλεγέντα οἰκονόμον τῆς Μονῆς καὶ παραιτηθέντα διατρίβοντα δὲ ἐν τῷ χωρίῳ Ὑψηλομετώπῳ¹²⁶ καὶ τὸν ἐν Πέτρα ἱερατεύοντα Ἰγνάτιον, διατάξῃ ἵνα ἀφεύκτως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς ἐπανέλθωσι καὶ ἐγκαταβιῶσιν εἰς τὴν ἱεράν αὐτῶν Μετάνοιαν, γινώσκοντες ὅτι ἐν περιπτώσει ἀπειθείας ὑποστήσονται τὴν ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ὀριζομένην ποινήν¹²⁷. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

< αωπε' Αὐγούστου ιζ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

αρχικὸ Βεράτιο, τὸ «δοθὲν εἰς τὸν πατριάρχην Ἰωακείμ (Β'), μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως»: «Οἱ ἐγκαταλιπόντες τὰ ἐγκόσμια μοναχοὶ ἅς μὴ περιφέρονται κατὰ τὸ δοκοῦν, ἀλλ' ἐχέτω ὁ πατριάρχης, τῇ συγκαταθέσει τῶν μητροπολιτῶν, τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ τοὺς ἀποστέλῃ εἰς τὰ μοναστήρια των, μηδενὸς καλύοντος. ... Ὅσάκις κληρικοὶ ἄνευ ἐκκλησίας ἢ μοναστηρίου περιφέρονται πλάνητες καὶ καθίστανται παρὰ τῶν κανόνων, ὁ πατριάρχης καὶ οἱ μητροπολίται θέλουσι τοὺς παιδεύῃ καὶ τοὺς ἀποπέμψῃ εἰς τὰ μοναστήρια των κατὰ τοὺς περὶ τούτου ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας» [ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ, Κανονισμοί, 76· ἢ ἀπόφαση ἐπαναλαμβάνεται καὶ στὰ βεράτια τῶν πατριαρχῶν Διονυσίου Ε', τὸ 1887, καὶ Ἰωακείμ Γ', τὸ 1902 (αὐτόθι, 115 καὶ 130 ἀντίστοιχα)]. Ὁ Κανονισμὸς περὶ Μοναστηρίων προέβλεπε ἐπίσης ὅτι «ὅσα μοναστήρια ἔχουσι χωρία ἱερατευόμενα ὑπ' αὐτῶν, ὑποχρεοῦνται νὰ παύσωσι τὴν σχέσιν ταύτην· τὰ ῥηθέντα χωρία συγχωνεύονται ἐν τῇ γενικῇ ποιμαντορίᾳ τοῦ Ἀρχιερέως, ὡς κατ' εὐθείαν ἐνορίαί τῆς ἐπαρχίας του· τὰ δὲ μοναστήρια μένουσιν ὡς καταφύγια καλογήρων, καταλιμπανόντων τὰ τοῦ κόσμου» (αὐτόθι, 109).

124. Τὸ σημερινὸ Σκαλοχώρι τῆς Λέσβου.

125. Πρόκειται γιὰ τὸ χωριὸ τῆς ἐπαρχίας Μυτιλήνης Μυστεργιά.

126. Φαίνεται ὅτι ὁ Ἄνθιμος διέτριβε στὸ Ὑψηλομέτωπο ἀπὸ τὸ 1876 τοῦλάχιστον, μιὰ καὶ τὸ συγκεκριμένο χωριὸ καταγράφεται ὡς τόπος διαμονῆς του στὸν κατάλογο συνδρομητῶν βιβλίου, τὸ ὁποῖο ἔχει ἐκδοθεῖ τὸ ἔτος αὐτό (βλ. Α. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, *Ἐγχειρίδιον πολιτικῆς φυσικῆς καὶ ἐμπορικῆς γεωγραφίας τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ἐκ διαφόρων νεωτάτων εὐρωπαϊκῶν συγγραμμάτων ἐρανισθεῖσα*, Ἐν Κυδωνίαις 1876 [φωτομηχανικὴ ἀνατύπωση, Πανεπιστήμιο Αἰγαίου, Τμῆμα Κοινωνικῆς Ἀνθρωπολογίας, Μυτιλήνη 1996], 152).

127. Ὁ κανὼν Δ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου προβλέπει ἀκοινωνησία, ὁ ΜΣΤ' τῆς Πενθέκτης τὴν ὑποβολὴ τῶν παραβαινόντων «προσφόροις ἐπιτιμίαις» καὶ ὁ Δ' τῆς Πρωτοδευτέρας ὅτι «εἴ τις μοναχὸς τῆς ἰδίας ἀποδράσας μονῆς εἰς ἕτερον μεταπέσῃ μοναστήριον ἢ εἰς κοσμικὸν εἰσχωμάσῃ καταγῶγιον, αὐτὸς τε καὶ ὁ τοῦτον ὑποδεξάμενος ἀφωρισμένος εἴη ἕως ἂν ὁ ἀποφυγὼν ἐπανέλθῃ, ἐξ ἧς κακῶς ἐξέπεσε μονῆς» (βλ. ΡΑΛΛΗΣ-ΠΟΤΑΝΗΣ, τ. Β', 225-229, 414-416 καὶ 658-662 ἀντίστοιχα).

121. Πρόκειται γιὰ τὸν ἱερομόναχο Καλλίνικο, ὁ ὁποῖος παρέμεινε στὴν ἡγουμενία μέχρι τῆς 7 Σεπτεμβρίου 1886.

122. Τὸ ἔγγραφο μὲ τὸ ὁποῖο διαβιβάστηκε ἢ ἐντολὴ αὐτῆ δὲν σώζεται στὸ ΑΝΓ.

123. Ἡ ἄνευ συγκεκριμένης αἰτίας ἔξοδος τοῦ μοναχοῦ ἀπὸ τῆς μονῆς καὶ διαμονὴ ἐκτὸς αὐτῆς συνιστᾷ παράβαση τῶν κανόνων Δ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ΜΣΤ' τῆς Πενθέκτης, Δ' τῆς Πρωτοδευτέρας καὶ ΙΖ' τοῦ Νικηφόρου τοῦ Ὁμολογητοῦ (βλ. ΡΑΛΛΗΣ-ΠΟΤΑΝΗΣ, τ. Β', 225-229, 414-416, 658-662, καὶ τ. Δ', 428). Πέραν τῶν κανόνων ὁμως, ὑπῆρχε καὶ σχετικὴ πρόβλεψη στὸ Πατρι-

Τὸ Πατριαρχεῖο γνωστοποιεῖ στοὺς Δημογέροντες τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης ὅτι ἐπιτρέπει στὴ Μονὴ Λειμῶνος νὰ «ἀποτίη τόγε νῦν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς τὸν μισθὸν ἑνὸς ἑλληνοδιδασκάλου» γιὰ τὴν ἐπαρχιακὴ σχολὴ τῆς Καλλονῆς. Ἀναφέρει ἐπίσης ἐν παρόδῳ ὅτι τὸ Πατριαρχεῖο ἔχει παραιτηθεῖ ἀπὸ τὸ δικαίωμα εἰσπράξεως «τοῦ τρίτου τῶν μοναστηριακῶν προσόδων ὑπὲρ ἐπαρχιακῆς τινός Σχολῆς».¹²⁸

† Ἰωακεῖμ ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 3501

† Ἐντιμότατοι Δημογέροντες τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἴη ἡμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐγκαίρως ἐλήφθησαν αἱ σταλεῖσαι κατὰ καιροὺς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀναφοραὶ ὑμῶν¹²⁹, αἵτινες καὶ ἀναγνωσθεῖσαι Συνοδικῶς οὐ μικρὰν παρήγαγον τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐαρέσκειαν διὰ τὰ ἐκδηλούμενα ἐν αὐταῖς εὐγνώμονα αἰσθήματα καὶ τὴν εἰλικρινῆ ἀφοσίωσιν ὑμῶν πρὸς τὴν ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἀρχαίου καθεστώτος ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Λειμῶνος μεριμνήσασαν Μητέρα ὑμῶν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Εἰ δέ καὶ ἀνεβλήθη ἐς δεῦρο ἢ ἐπὶ τῶν διατυπωμένων εὐχῶν καὶ αἰτήσεων ὑμῶν ἀπάντησις, ἢ ἀναβολὴ ἀποδοτέα εἰς αἰτίας καὶ περιστάσεις ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεως ἡμῶν. Οὐχ ἦττον ὁμως ἢ ἀπόφασις ἢ διακανονίζουσα τὰ κυριότερα σημεῖα τοῦ γενικοῦ ζητήματος ἦτοι τό περὶ παραδοχῆς τῶν ὑποδειχθέντων προσώπων ἐν τῇ ἐξελέγξει τῶν λογαριασμῶν τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος¹³⁰ καὶ τό περὶ παραδῆσεως ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τοῦ τρίτου τῶν μοναστηριακῶν προσόδων ὑπὲρ ἐπαρχιακῆς τινός Σχολῆς, προανεκοινώθη ὑμῖν διὰ τῆς ὑπὸ χρονολογίαν στ' Ἀπριλίου τοῦ παρωχημένου ἔτους ἡμετέρας Ἐπιστολῆς¹³¹, προστιθέμεθα δέ μόνον ἐν τῇ παρουσίᾳ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία κηδομένη τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὑμῶν, ἐπιτρέπει ἵνα ἡ διαληφθεῖσα Μονὴ ἀποτίη τόγε νῦν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς τὸν μισθὸν ἑνὸς ἑλληνοδιδασκάλου, ἕως οὗ διὰ τῆς ἐξελέγξεως γένηται γνωστὴ τῇ τε ἐπαρχίᾳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ ἀληθῆς οικονομικὴ τῆς Μονῆς κατάστασις· ὥστε μηδεμιᾶς ὑπολειπομένης ἐν τῷ μέλλοντι ἀφορμῆς πρὸς διαφορὰς καὶ λογομαχίας, ἐπιβλαβεῖς ὁμολογουμένως εἰς τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος ὑμῶν καὶ ἀπάσης τῆς Ἐπαρχίας, δεόν ἵνα σύμπαντες εἰρηνεύσητε ἐπιδιδόμενοι εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ πρόοδον τῶν κοινῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν ὑμῶν πραγμάτων, συντελοῦντος εἰς ταύτην καὶ τοῦ κανονικοῦ Ἀρχιερέως ὑμῶν

128. Τὸ κείμενο τοῦ ἐγγράφου σώζεται καὶ στὸν Μέγα Κώδικα τῆς ἱερᾶς Μονῆς Λειμῶνος (σ. 285).

129. Ἀντίγραφο τῶν ἀναφορῶν αὐτῶν δὲν σώζονται στὸ ΑΜΛ.

130. Πρόκειται γιὰ τὴν κατ' ἔτος συνερχόμενη Ἐπαρχιακὴ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ.

131. Τὸ ἐγγράφο αὐτὸ ἢ ἀντίγραφο του δὲν σώζεται στὸ ΑΜΛ.

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωναίου Ζητήματος (1881-1888)

ιερωτάτου μητροπολίτου Μηθύμνης κύρ Νικηφόρου, ὅστις διανύσας τὴν διετὴ περίοδον τῆς ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ παρουσίας αὐτοῦ ὡς τακτικοῦ αὐτῆς μέλους, ἐπανέρχεται εἰς ἀπόλαυσιν καὶ ποιμαντορίαν τοῦ ἀγαπητοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, ὧς τινι εὐχόμεθα ἵνα ἐπιβραβεύῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης ὁ φιλάνθρωπος καὶ πανοικτίρμων Θεός, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη πᾶσιν ὑμῖν.

Ἐπισημασθέντος. Αὐγούστου κε΄.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) εὐχέτης

36 (255)

17 Ὀκτωβρίου 1888

Συνοδευτικὸ τῆς ἐπιστολῆς, μετὰ τὴν ὁποία συγχωρεῖται ὁ Μιλτιάδης Νικόπουλος. Στὴν ἐπιστολὴν ἐκφράζεται ἐπίσης ἡ εὐαρέσκεια τοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὴν ἔναρξιν λειτουργίας τῆς Λειμωνιάδος Σχολῆς.

† Διονύσιος ἐλέω Θεοῦ ...

Ἄριθ. Πρωτ. 4285

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριψε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε, χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Τὸ ἀπὸ τῆς κη΄. τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου ἀδελφικὸν αὐτῆς γράμμα λαβόντες καὶ ἰδόντες τὰ ἐν αὐτῷ ἀπαντῶμεν εὐχαριστοῦντες τῇ αὐτῆς ἱερότητι διὰ τὰς ἀδελφικὰς ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἡμῶν ἐορτῇ εὐχὰς καὶ προσρήσεις, ἐκφράζοντες ἅμα καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν, ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι ὅτι ἤρξατο ἐργαζομένη ἡ Λειμωνιάς Σχολή¹³². Σκεψάμενοι δὲ συνοδικῶς ἐπὶ τῆς περὶ συγχωρήσεως τοῦ Μιλτιάδου Νικοπούλου ἀδελφικῆς αἰτήσεως αὐτῆς, ἐκδηλοῦμεν ὅτι, ἐπειδὴ οὗτος ἠτήσατο ταύτην δι' ἀναφορᾶς αὐτοῦ¹³³, ἐξεδώκαμεν καὶ περικλείομεν ἐν τῇ παρουσίᾳ τὸ συγχωρητικὸν αὐτοῦ πρὸς ἐνέργειαν¹³⁴, διὰ δὲ τὸ ἕτερον τοῦ Ζαφειρίου Ὑπανδρευμένου ἐπεφυλαξάμεθα μέχρι οὗ καὶ οὗτος ἀκολουθῶν τῷ παραδείγματι τοῦ εἰρημένου ἀνενεχθῆ αυτοβούλως πρὸς τὴν ἱεράν αὐτοῦ μητρόπολιν, τὴν συγχώρησιν αὐτοῦ δι' αὐτῆς ἐπικαλούμενος, ἵνα τύχη καὶ οὗτος ταύτης¹³⁵. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

Ἐπισημασθέντος Ὀκτωβρίου ιζ΄

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῶ) ἀγαπητός ἀδελφός

132. Στὸν *Μέγα Κώδικα* σώζεται πρακτικὸ τῆς ἀδελφότητος γιὰ τὸ διορισμὸν δασκάλων, μετὰ ἡμερομηνία 6 Αὐγούστου 1888 (σ. 284).

133. Ἀντίγραφο τοῦ ἐγγράφου δὲν σώζεται στὸ ΑΜΛ.

134. Ἐννοεῖται τὸ ἐπόμενο ἔγγραφο.

135. Ἡ μελέτη τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀρχείου ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Ζαφειράκης Ὑπανδρευμένος δὲν συγχωρήθηκε τελικὰ, μιὰ καὶ δὲν ζήτησε τὴν συγχώρησιν τῆς Ἐκκλησίας.

37 (256)

Ὀκτώβριος 1888

Ἀναγγέλεται στὸ Μητροπολίτη Μηθύμνης καὶ στὸ πλήρωμα τῆς ἐπαρχίας ἢ συγχώρηση τοῦ Μιλτιάδη Νικόπουλου καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ του «ἐκ τῶν προγραφεισῶν καὶ προεκφωνηθεισῶν κατ' αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῶν ἀρῶν», κατόπιν αἰτήσεώς του πρὸς τὴν Ἐκκλησία.

† Διονύσιος ἐλέω Θεοῦ ...

Ἀριθ. Πρωτ. 4285

† Ἐρώτατε μητροπολίτα Μηθύμνης ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε Λέσβου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Νικηφόρε, καὶ ἐντιμότετοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, τίμιου Δημογέροντες καὶ Πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ τῆς Κοινότητος Καλλονῆς, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὁ ἐκ τῶν αὐτόθι κατοίκων Μιλτιάδης Νικόπουλος συγκαταλεγόμενος μεταξύ τῶν πρωταγωνιστησάντων ἐν τῷ γνωστῷ ζητήματι τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος καὶ ἐνδίκως τότε συναριθμηθεὶς μετὰ τῶν ἐνοχοποιηθέντων εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά ἐπιτίμια, ἀνηρέχθη ἐσχάτως τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς αὐτῆς ἱερότητος καὶ τὴν εἰλικρινῆ αὐτοῦ μετάνοιαν ἐνδειξάμενος, ἐφ' οἷς ἤρθη παρεκτραπῆναι, ἐπεκαλέσατο ἐν συντριβῇ καρδίας τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ προεκδοθέντος ἐπιτιμίου, διὰ ταῦτα εὐμενῶς ἀποδεξάμενοι τὴν γνωσιμαχίαν αὐτοῦ καὶ τῆς συνήθους ἐκκλησιαστικῆς ἐπιεικείας καὶ συγκαταβάσεως χρῆσιν ποιούμενοι, τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Συγχωρητήριον Γράμμα ἐκδοῦναι ἔγνωμεν. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα, τῇ χάριτι τοῦ Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος, ἵνα ὁ εἰρημένος Μιλτιάδης Νικόπουλος ὡς ἐν συναισθήσει γενόμενος τοῦ ἀδικήματος, ὃ διεπράξατο κατὰ τὸν ἄνομον ἐκεῖνον ἐναντίον τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀγῶνα, καὶ τὸ ἥμαρτον ὁμολογήσας ἐνώπιον τῆς αὐτῆς ἱερότητος, ὑπάρχη συγκεχωρημένος καὶ εὐλογημένος παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος, ἐλεύθερος τε καὶ ἀπαλλαγμένος τῶν προγραφεισῶν καὶ προεκφωνηθεισῶν κατ' αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῶν ἀρῶν, ἀθῶος τε καὶ ἀνεύθυνος, ἔχων καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων καὶ τῶν ὁσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων τῆς Ἐκκλησίας πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν Πανσέπτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, πρὸς δὲ καὶ τὴν εἴσοδον τῆς Ἐκκλησίας ἐλευθέραν, ὥσπερ καὶ τὴν μετάληψιν τῶν θείων τοῦ ἀγίου Πνεύματος δωρεῶν καὶ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν χριστι-

Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Λειμωνηακοῦ Ζητήματος (1881-1888)

ανῶν συγκοινωνίαν τε καὶ ἀναστροφὴν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἶη μετὰ πάντων ἡμῶν.

Ἐπιτομή

† Ἐν μηνί Ὀκτωβρίῳ, Ἰνδικτιῶνος Β^α

† Ὁ Ἀμασείας Σωφρόνιος

† Ὁ Νικοπόλεως Ἱερώνυμος

† Ὁ Ἀγκύρας Γεράσιμος

† Ὁ Βιζύης Κωνστάντιος

† Ὁ Εἰσάνθης Διονύσιος

† Ὁ Σισανίου Ἀθανάσιος

† Ὁ Μογλενῶν Καλλίνικος

† Ὁ Λιτίτζης Ἰγνάτιος

SUMMARY

The Archives at Leimonos Monastery, Lesbos, Hellas, consist of some 2,500 documents. A part of the Archives, namely the Archives of Nicephoros Glykas, the Bishop of Methymna [1881-1896], that consist of 332 documents, is related to the so-called *Leimoniakon issue*.

By *Leimoniakon issue* is meant a composite conflict between the Patriarchate of Constantinople and the Diocese of Methymna on the one side, and the local authorities and the monks of Leimonos Monastery on the other. The main point of the *Leimoniakon issue* was the claim of the local authorities to use a part of the revenues of the rich Leimonos Monastery to build up a new school in the conterminous village (today: Kalloni) and to support the educational needs of the area. This conflict should be considered within the framework of the rise of the bourgeoisie in Lesbos in the second half of the 19th c. and its effort to share some of the authority that the Church was exercising over the Greek people. The whole problem influenced the social, educational, economic, political, and ecclesiastical life of the province for some twenty years and resulted in acts like the occupancy of the monastery by local people and the monks(!) and the excommunication of the protagonists by the Patriarchate of Constantinople.

This paper presents the edition of thirty-seven patriarchal letters related to the *Leimoniakon issue*. The majority of them

is addressed to the abbot and the brotherhood of the Leimon monastery, while some are sent to the bishop of Methymna Nikephoros Glykas and the local authorities. Most of these letters were hitherto unpublished. Their content demonstrates the efforts of the Patriarchate of Constantinople to find a solution to the problem, which arose because of the claims and movements of the local authorities.